

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
Ministry of Labour
Ministère du Travail

ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΤΩΝ
ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΓΕΙΑΣ
ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΚΑΙ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ
ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ
Manpower Employment
Organization
Office d'Emploi
de la main d'oeuvre

Commission
of the
European Communities
Commission
des
Communautés
Européennes

Ministry of Health
Welfare and
Social Security
Ministère de la Santé
de la Prévoyance et
de la Sécurité Sociale

SEMINAR – ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ – SEMINAIRE

με θέμα:

2ο ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΡΑΣΗΣ ΓΙΑ ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ (HELIOS)

2nd Community action programme
for disabled people (HELIOS)

2ème Programme d'action communautaire
en faveur des personnes handicapées (HELIOS)

Athens – ΑΘΗΝΑ – Athènes

May

16-17 ΜΑΙΟΥ 1988

Mai

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΚΑΙ ΑΠΟΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟΥ ΜΕ ΘΕΜΑ:
2ο ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΡΑΣΗΣ ΓΙΑ ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ (HELIOS)

Αθήνα 16 - 17 Μαΐου 1988

Οργανωτική Επιτροπή

1. Υπουργείο Εργασίας - Α.Καρύδης - Ζ.Καπίτσα
2. Υπουργείο Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων
Ν.Βρυώνης
Λ.Δελλασούδας - Χ.Τσιακατούρα
3. Ο.Α.Ε.Δ. - Α.Αγγελίδης - Ε.Δημήτρουλα

Επιμέλεια έκδοσης πρακτικών

1. Α.Καρύδης
2. Λαυρ.Δελλασούδας

Επιμέλεια εξωφύλλου

Λαυρ. Δελλασούδας

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ
2. ΑΠΟΦΑΣΗ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ 18/4/88/231 ΕΟΚ (ΗΕΛΙΟΣ)
3. ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟΥ
  - α. Εισηγήσεις
  - β. Πρακτικά συζητήσεων
4. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Εκθέσεις κ.λ.π. σχετικά με το πρόγραμμα δράσης για τα άτομα με ειδικές ανάγκες
5. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΑ ΠΑΡΑΣΤΑΤΙΚΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Με το 3308/6508/2-5-88 έγγραφο της Μόνιμης Ελληνικής Αντιπροσωπείας των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων έγινε πρόταση στα Υπουργεία: Εργασίας, Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Παιδείας, Μεταφορών και Επικοινωνιών, Προεδρίας Κυβέρνησης και ΟΑΕΔ για τη διοργάνωση σεμιναρίου σχετικά με τη θέσπιση δεύτερου προγράμματος δράσης υπέρ των ατόμων με ειδικές ανάγκες (ΗΕΛΙΟΣ) στην Αθήνα από 16 έως 20 Μαΐου 1988.

Μετά το έγγραφο αυτό συγκροτήθηκε οργανωτική επιτροπή, αποτελούμενη από υπαλλήλους του Υπουργείου Εργασίας, Υγείας και Πρόνοιας και του ΟΑΕΔ, η οποία και διοργάνωσε το πιο πάνω σεμινάριο από 16-17 Μαΐου 1988, στην Αθήνα.

Οι εργασίες του σεμιναρίου αυτού έγιναν σε αίθουσα που παρεχώρησε δωρεάν για το σκοπό αυτό η Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος στο κτίριό της στην οδό Σταδίου 4 και συμμετείχαν σ' αυτές τόσο εκπρόσωποι της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και κοινοτικοί εμπειρογνώμονες, όσο και εκπρόσωποι των συναρμόδιων υπουργείων, οργανισμών και κοινωνικών φορέων που έχουν σχέση με τα θέματα της κοινωνικής ένταξης και αποκατάστασης των ατόμων με ειδικές ανάγκες.

Κατά το από 16-20.5.88 χρονικό διάστημα οι κοινοτικοί εκπρόσωποι και εμπειρογνώμονες επισκέφθηκαν διαδοχικά τους αρμόδιους φορείς που ασχολούνται με θέματα ατόμων με ειδικές ανάγκες, καθώς και ιδρύματα ψυχικά πασχόντων της Θεσσαλονίκης, όπου συζήτησαν τις προοπτικές για τη θέσπιση του δεύτερου κοινοτικού προγράμματος δράσης (ΗΕΛΙΟΣ).

Την τελευταία ημέρα 20/5/88 στο Υπουργείο Εργασίας έγινε κοινή σύσκεψη των συναρμόδιων φορέων και των εκπροσώπων της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων με σκοπό κυρίως τον τρόπο συντονισμού των συναρμόδιων φορέων για την υλοποίηση του προγράμματος.

Οι εργασίες του σεμιναρίου περιελάμβαναν ανάλυση της απόφασης του Συμβουλίου 18/4/88/231/ΕΟΚ (πρόγραμμα ΗΕΛΙΟΣ) εκ μέρους των κοινοτικών εκπροσώπων και εμπειρογνομώνων, εισηγήσεις από εκπροσώπους δημόσιων και κοινωνικών φορέων, συζήτηση και ανταλλαγή απόψεων και εμπειριών, καθώς και επίσκεψη έκθεσης του ΟΑΕΔ με εκθέματα έργων (κατασκευές) ατόμων με ειδικές ανάγκες στην αίθουσα του ΕΟΜΜΕΧ (οδόσ Μητροπόλεως).

Τα αποτελέσματα των εργασιών του σεμιναρίου αυτού καθώς και η ενημέρωση και ^{οι} εμπειρίες που αποκόμισαν, τα 100 περίπου άτομα που προσκολούθησαν τις εργασίες του σεμιναρίου, ήταν πολύ θετικές και πιστεύουμε ότι η υλοποίηση του προγράμματος "ΗΕΛΙΟΣ", θα προσφέρει ουσιαστικά οφέλη στα άτομα με ειδικές ανάγκες μέσα από τις ειδικές δραστηριότητες που προβλέπονται σ' αυτό και οι οποίες είναι: το κοινοτικό δίκτυο κέντρων και εμπειρών επαγγελματικής κατάρτισης,

η αυτόνομη διαβίωση, το δίκτυο πρότυπων τοπικών σχεδίων, το σύστημα πληροφοριών HANDYNET, οι επιδοτήσεις εξωτερικών δραστηριοτήτων ευρωπαϊκής συνεργασίας και η εκπόνηση προτάσεων για την πολιτική που πρέπει να ακολουθηθεί.

II

(Πράξεις για την ισχύ των οποίων δεν απαιτείται δημοσίευση)

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

της 18ης Απριλίου 1988

για τη θέσπιση δεύτερου κοινοτικού προγράμματος δράσης υπέρ των μειονεκτούντων ατόμων (HELIOS)

(88/231/ΕΟΚ)

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ,

Έχοντας υπόψη:

τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, και ιδίως τα άρθρα 128 και 235,

την απόφαση 63/266/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 2ας Απριλίου 1963 περί θεσπίσεως των γενικών αρχών για την εφαρμογή κοινής πολιτικής επαγγελματικής κατάρτισης⁽¹⁾, και ιδίως τη δέκατη αρχή,τις προτάσεις της Επιτροπής⁽²⁾,τη γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου⁽³⁾,τη γνώμη της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής⁽⁴⁾,

Εκτιμώντας:

ότι η δέκατη αρχή που καθορίζεται στην απόφαση 63/266/ΕΟΚ αναφέρει ότι μπορούν να αναληφθούν ειδικές ενέργειες για ειδικά προβλήματα που απασχολούν ορισμένους τομείς δραστηριότητας ή συγκεκριμένες κατηγορίες ατόμων·

ότι οι μειονεκτούντες έχουν ειδικές ανάγκες ως προς την επαγγελματική κατάρτιση και την επαγγελματική επαναπροσαρμογή, καθώς και την οικονομική ένταξη, και, επομένως, αποτελούν συγκεκριμένη κατηγορία ατόμων όσον αφορά την εφαρμογή της προαναφερομένης αρχής·

ότι η επιταχυνόμενη βελτίωση του διοικητικού επιπέδου αποτελεί έναν από τους στόχους της Κοινότητας·

ότι το παρόν πρόγραμμα αποσκοπεί στο να συμβάλει στην επίτευξη του στόχου αυτού μέσω εφαρμογής ορισμένων ειδικών δράσεων που αποβλέπουν στην προώθηση της κοινωνικής ένταξης και της αυτόνομης διαβίωσης των μειονεκτούντων ατόμων·

ότι το ψήφισμα του Συμβουλίου της 21ης Ιανουαρίου 1974 περί προγράμματος κοινωνικής δράσεως⁽⁵⁾ προβλέπει, μεταξύ άλλων, την εφαρμογή προγράμματος για την επαγγελματική και κοινωνική επανένταξη των μειονεκτούντων·

ότι το ψήφισμα του Συμβουλίου της 27ης Ιουνίου 1974 περί κατάρτισης του πρώτου προγράμματος κοινωνικής δράσεως για την επαγγελματική επαναπροσαρμογή των μειονεκτούντων⁽⁶⁾ ορίζει την επαναπροσαρμογή ως «το σύνολο των μέτρων, τα οποία αποσκοπούν στη δημιουργία και διατήρηση όσο το δυνατόν ικανοποιητικότερων σχέσεων μεταξύ ενός προσώπου και του περιβάλλοντός του μετά την εμφάνιση μειονεξίας ή κάποιας ελάττωσης της υγείας ή μιας ασθένειας που μπορεί να προκαλέσει μειονεξία»·

ότι το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο ψήφισμά του της 11ης Μαρτίου 1981⁽⁷⁾, υπογράμμισε την ανάγκη να προωθηθεί σε κοινοτικό επίπεδο η οικονομική, κοινωνική και επαγγελματική επανένταξη των μειονεκτούντων ατόμων·

ότι το ψήφισμα του Συμβουλίου και των αντιπροσώπων των κυβερνήσεων των κρατών μελών που συνήλθαν στα πλαίσια του Συμβουλίου της 21ης Δεκεμβρίου 1981⁽⁸⁾ για την κοινωνική ένταξη των μειονεκτούντων ατόμων θέσπισε ένα πρώτο πρόγραμμα δράσης για την προώθηση αυτής της ένταξης το οποίο πρέπει τώρα να παραταθεί και να αναπτυχθεί περαιτέρω·

(1) ΕΕ αριθ. 63 της 20. 4. 1963, σ. 1338/63.

(2) ΕΕ αριθ. C 257 της 28. 9. 1987, σσ. 28 και 32.

(3) ΕΕ αριθ. C 305 της 16. 11. 1987, σ. 158.

(4) ΕΕ αριθ. C 347 της 22. 12. 1987, σ. 12.

(5) ΕΕ αριθ. C 13 της 12. 2. 1974, σ. 1.

(6) ΕΕ αριθ. C 80 της 9. 7. 1974, σ. 30.

(7) ΕΕ αριθ. C 77 της 6. 4. 1981, σ. 27.

(8) ΕΕ αριθ. C 347 της 31. 12. 1981, σ. 1.

ότι η σύσταση 86/379/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 24ης Ιουλίου 1986 για την απασχόληση των μειονεκτούντων ατόμων στην Κοινότητα (1) αναγνωρίζει ότι «οι μειονεκτούντες έχουν το ίδιο δικαίωμα με όλους τους υπόλοιπους εργαζόμενους για ίσες δυνατότητες κατάρτισης και απασχόλησης και ότι απαιτούνται ειδικά μέτρα σε κοινοτικό και εθνικό επίπεδο για την επίτευξη του στόχου αυτού: ότι οι κατευθυντήριες γραμμές για θετικές ενέργειες που χαράσσονται στο παράρτημα της σύστασης 86/379/ΕΟΚ υπογραμμίζουν, στο τμήμα II παράγραφος 1, τη σημασία του «να εξασφαλισθεί ότι τα μειονεκτούντα άτομα διαδίδουν σε ένα περιβάλλον που τους επιτρέπει να επωφελούνται από τις δυνατότητες επιμόρφωσης και περαιτέρω επαγγελματικής κατάρτισης και να συμβάλλουν στην οικονομία με όλες τις ικανότητές τους».

ότι το Συμβούλιο, στο ψήφισμά του της 22ας Δεκεμβρίου 1986 σχετικά με πρόγραμμα δράσης για την προώθηση της απασχόλησης (2), τάχθηκε υπέρ ειδικών μέτρων για την κατάρτιση των μειονεκτούντων ατόμων και των αναπήρων.

ότι το δεύτερο ψήφισμα του Συμβουλίου της 24ης Ιουλίου 1986 σχετικά με την προώθηση της ισότητας ευκαιριών για τις γυναίκες (3) καθώς και τα συμπεράσματα του Συμβουλίου και των υπουργών παιδείας, οι οποίοι συζητήσαν στα πλαίσια του Συμβουλίου, της 14ης Μαΐου 1987 σχετικά με ένα πρόγραμμα ευρωπαϊκής συνεργασίας για την ένταξη των μειονεκτούντων παιδιών στα κανονικά σχολεία (4), απαιτούν συναφείς δράσεις.

ότι το παρόν πρόγραμμα σκοπό έχει να συμπληρώσει τις δράσεις που εφαρμόζονται σε εθνικό επίπεδο, ιδίως εξασφαλίζοντας το συντονισμό των δράσεων αυτών και την ανταλλαγή των σχετικών εμπειριών.

ότι για την κοινωνική ένταξη και την αυτόνομη διαβίωση των μειονεκτούντων ατόμων εστιάζονται κυρίως τα κράτη μέλη, αλλά οι δράσεις συνεργασίας σε κοινοτικό επίπεδο μπορούν να βοηθήσουν τα κράτη μέλη να βελτιώσουν την αποτελεσματικότητα των μέτρων που λαμβάνουν στον τομέα αυτό.

ότι, στους τομείς της μειονεξίας της κατάρτισης και της απασχόλησης, τα μέτρα αποδίδονται ανεπαρκή αν δεν συμπληρώνονται από μέτρα για την εξασφάλιση της υποστήριξης που απαιτεί η αυτόνομη διαβίωση.

ότι ορισμένες δραστηριότητες που καλύπτει το παρόν πρόγραμμα δεν υπάγονται στις αρμοδιότητες του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου, αλλά μπορούν να συμπληρώσουν τις δραστηριότητες για την επαγγελματική επαναπροσαρμογή και κατάρτιση των μειονεκτούντων για τις οποίες είναι δυνατόν να χορηγηθεί ενίσχυση από το Ταμείο αυτό.

ότι το παρόν πρόγραμμα αποτελεί θετική απάντηση σε κοινοτικό επίπεδο στην ευχή που έχει εκφράσει ιδίως το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο όσον αφορά την ανάληψη κοινοτικής πρωτοβουλίας για την ικανοποίηση των αναγκών, προσ-

δοκιών και δυνατοτήτων των 30 εκατομμυρίων και άνω μειονεκτούντων της Κοινότητας, υπό τη μορφή δράσεων που να καλύπτουν όλες τις υπηρεσίες που η πλήρης ένταξη και η αυτόνομη διαβίωση απαιτούν.

ότι το παρόν πρόγραμμα θα βοηθήσει στην επίγνωση της σημαντικής συμβολής που μπορούν να προσφέρουν οι νέες τεχνολογίες στη βελτίωση της ζωής των μειονεκτούντων, ιδίως όσον αφορά τις επαγγελματικές τους δυνατότητες: ότι θα συμβάλλει επίσης στην ανάπτυξη της αγοράς των σχετικών προϊόντων των νέων τεχνολογιών, σύμφωνα με το πνεύμα της Λευκής Βίβλου της Επιτροπής για την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς.

ότι το παρόν πρόγραμμα σκοπό έχει να εξασφαλίσει ότι η Κοινότητα είναι σε θέση να συνεχίσει να συμβάλλει στο διεθνές πρόγραμμα δράσης που θέσπισαν τα Ηνωμένα Έθνη στον τομέα αυτό: ότι θα έπρεπε εξάλλου να υποστηριχθούν οι αρχές που περιέχονται στο ψήφισμα ΑΡ (84) 3 του Συμβουλίου της Ευρώπης σχετικά με μια πολιτική συνάφειας στον τομέα της επαναπροσαρμογής των μειονεκτούντων ατόμων.

ότι πρέπει κανείς να ανατρέξει στα άρθρα 128 και 235 της συνθήκης ειδικά η παρούσα απόφαση αφορά αφενός μεν αρχές για την υλοποίηση μιας κοινής πολιτικής επαγγελματικής κατάρτισης για τα μειονεκτούντα άτομα, αφετέρου δε μέτρα στα οποία περιλαμβάνονται και εκείνα που στοχεύουν στην προώθηση της κοινωνικής ένταξης και της αυτόνομης διαβίωσης των μειονεκτούντων, και τα οποία πρέπει να θεσπιστούν για να επιτευχθεί ένας από τους στόχους της Κοινότητας, χωρίς όμως να προβλέπονται από τη συνθήκη οι απαιτούμενες ειδικές εξουσίες.

ότι, εντούτοις, οι αρχές και τα μέτρα αυτά αφορούν την αυτή κατηγορία ατόμων, δηλαδή τα μειονεκτούντα άτομα, και ότι έχουν κοινό σκοπό να βοηθήσουν τα άτομα αυτά να διαγουν ομαλή ζωή και να βελτιώσουν την ένταξή τους στην κοινωνία: ότι πρέπει οι αρχές και τα μέτρα αυτά να θεωρηθούν σαν ένα ενιαίο και μοναδικό πρόγραμμα και να συγκεντρωθούν σε μία και μόνη απόφαση.

▲ΠΟΦΑΣΙΖΕΙ:

Άρθρο 1

Θεσπίζεται, για την περίοδο από την 1η Ιανουαρίου 1988 έως τις 31 Δεκεμβρίου 1991, κοινοτικό πρόγραμμα δράσης σχετικά με την προώθηση της επαγγελματικής κατάρτισης και επαναπροσαρμογής της οικονομικής και κοινωνικής ένταξης και της αυτόνομης διαβίωσης των μειονεκτούντων ατόμων (πρόγραμμα HELIOS), κατονομαζόμενο στο εξής «πρόγραμμα».

Άρθρο 2

Για τους σκοπούς του προγράμματος αυτού, ο όρος «μειονεκτούντα άτομα» περιλαμβάνει όλα τα άτομα με οποιαδήποτε σοβαρότητας μειονεξίες που οφείλονται σε σωματικές, διανοητικές ή ψυχικές ελλείψεις.

(1) ΕΕ αριθ. L 225 της 12. 8. 1986, σ. 43.

(2) ΕΕ αριθ. C 340 της 31. 12. 1986, σ. 2.

(3) ΕΕ αριθ. C 203 της 12. 8. 1986, σ. 2.

(4) ΕΕ αριθ. C 211 της 8. 8. 1987, σ. 1.

Άρθρο 3

Οι στόχοι του παρόντος προγράμματος είναι οι ακόλουθοι:

- α) να αναπτυχθεί, στους τομείς της επαγγελματικής κατάρτισης και επαναπροσάρμογής, της οικονομικής και κοινωνικής ένταξης και της αυτόνομης διαβίωσης των μειονεκτούντων ατόμων, κοινοτική προσέγγιση που θα βασίζεται στις επιτυχέστερες καινοτόμες εμπειρίες των κρατών μελών·
- β) στους τομείς που αναφέρονται στο στοιχείο α), να αναπτυχθούν δραστηριότητες ανταλλαγών και ενημέρωσης που δεν θα υπάγονται στην αρμοδιότητα του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου, αλλά που θα μπορούν να συμβάλουν κατά χρήσιμο τρόπο σ' αυτούς τους τομείς·
- γ) να προωθηθεί η εφαρμογή της σύστασης 86/379/ΕΟΚ και του ψηφίσματος του Συμβουλίου και των αντιπροσώπων των κυβερνήσεων των κρατών μελών, που συνήλθαν στα πλαίσια του Συμβουλίου, της 21ης Δεκεμβρίου 1981·
- δ) να συνεχισθεί και, εάν χρειάζεται, να επεκταθεί η κοινοτική υποστήριξη της ευρωπαϊκής συνεργασίας των μη κυβερνητικών οργανισμών στους τομείς που αναφέρει το στοιχείο α)·
- ε) να δοθεί η δέουσα προσοχή:
  - στις επαγγελματικές ανάγκες και στην προώθηση της κοινωνικής ένταξης και της αυτόνομης διαβίωσης των μειονεκτούντων γυναικών,
  - στα άτομα τα επιφορτισμένα με ειδικές ευθύνες λόγω του γεγονότος ότι φροντίζουν, στο σπίτι, μειονεκτούντα παιδιά ή μειονεκτούντες ενήλικες.

Άρθρο 4

1. Οι γενικές ενέργειες για την υλοποίηση των στόχων που αναφέρει το άρθρο 3 είναι οι ακόλουθες:

- α) συντονισμός και εκτέλεση ορισμένων δραστηριοτήτων για την προώθηση των καινοτομιών, τη διευκόλυνση της ανταλλαγής εμπειριών και την ενθάρρυνση της διάδοσης επιτυχών εμπειριών.

Στις δραστηριότητες αυτές θα συμμετέχουν άμεσα επίσημοι εμπειρογνώμονες, ερευνητές, επαγγελματίες που εργάζονται σε άμεση επαφή με τα μειονεκτούντα άτομα, οργανώσεις κοινωνικών εταιριών, καθώς και μειονεκτούντα άτομα, οι οικογένειες και οι εκπρόσωποί τους·

- β) εγκαθίδρυση συστήματος το οποίο θα εφαρμόζει τις νέες τεχνολογίες στη συλλογή, την ενημέρωση και την ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με τους τομείς που αναφέρει το άρθρο 3 στοιχείο α).

Το σύστημα αυτό θα λειτουργεί σε κοινοτικό επίπεδο και θα βασίζεται στα συστήματα πληροφοριών που λειτουργούν στα κράτη μέλη·

- γ) εξασφάλιση στενού συντονισμού με τα κοινοτικά προγράμματα στον τομέα των νέων τεχνολογιών, προκειμένου να υποστηριχθούν οι εθνικές προσπάθειες για την προώθηση της εφαρμογής των νέων τεχνολογιών στους τομείς που αναφέρει το άρθρο 3 στοιχείο α)·
- δ) εξασφάλιση στενού συντονισμού με το μεσοπρόθεσμο κοινοτικό πρόγραμμα ίσων ευκαιριών για τις γυναίκες·
- ε) εξασφάλιση στενού συντονισμού με το πρόγραμμα ευρωπαϊκής συνεργασίας για την ένταξη των μειονεκτούντων ατόμων στο εκπαιδευτικό σύστημα·

στ) επιδίωξη στενού συντονισμού με τις δραστηριότητες που διεξάγονται σε διεθνές επίπεδο στους τομείς που αναφέρει το άρθρο 3.

2. Οι ειδικές δράσεις για την υλοποίηση των στόχων που αναφέρει το άρθρο 3 απαριθμούνται στο παράρτημα.

Άρθρο 5

Η Επιτροπή εξασφαλίζει την εφαρμογή του προγράμματος.

Άρθρο 6

1. Η Επιτροπή επικουρείται από συμβουλευτική επιτροπή, κατονομαζόμενη στο εξής «επιτροπή», που αποτελείται από δύο κυβερνητικούς αντιπροσώπους από κάθε κράτος μέλος και που την προεδρία της ασκεί αντιπρόσωπος της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

2. Ο αντιπρόσωπος της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων υποβάλλει στην επιτροπή αυτή σχέδιο των μέτρων που πρέπει να ληφθούν. Η συμβουλευτική επιτροπή εκφέρει τη γνώμη της σχετικά με αυτό το σχέδιο, μέσα σε προθεσμία που μπορεί να καθορίσει ο πρόεδρος ανάλογα με τον επειγόντα χαρακτήρα του θέματος, ενδεχομένως δε με ψηφοφορία.

Η γνώμη καταχωρείται στα πρακτικά. Εξάλλου, κάθε κράτος μέλος μπορεί να ζητήσει να καταχωρηθεί η θέση του στα πρακτικά.

Η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων λαμβάνει όσον το δυνατόν περισσότερο υπόψη της τη γνώμη της συμβουλευτικής επιτροπής. Ενημερώνει τη συμβουλευτική επιτροπή για τον τρόπο με τον οποίο έλαβε υπόψη της αυτή τη γνώμη.

3. Η συμβουλευτική επιτροπή εκδίδει τον εσωτερικό της κανονισμό.

Άρθρο 7

1. Πριν ζητήσει τη γνώμη της συμβουλευτικής επιτροπής, η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων συμβουλευεται μια ομάδα σύνδεσης, την προεδρία της οποίας ασκεί ο αντιπρόσωπος της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, που προβλέπεται στο άρθρο 6 παράγραφος 1 και αποτελείται, από:

α) δύο κυβερνητικούς αντιπροσώπους όπως προβλέπεται στο άρθρο 6 παράγραφος 1·

β) εννέα αντιπροσώπους των μειονεκτούντων ατόμων ή των οικογενειών τους, διορισμένους από την Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων βάσει προτάσεων διαφόρων οργανώσεων, κατά προτίμηση ευρωπαϊκής διαστάσεως, που έχουν κληθεί από την Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων να υποβάλουν προτάσεις γι' αυτό το σκοπό. Η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων προσπαθεί να εξασφαλίσει δίκαιη εκπροσώπηση των διαφόρων κατηγοριών μειονεκτούντων ατόμων και των διαφόρων εθνικών συγκυριών·

γ) έναν αντιπρόσωπο των συνδικαλιστικών οργανώσεων που εκπροσωπούν τους εργοδότες και έναν αντιπρόσωπο των συνδικαλιστικών οργανώσεων που εκπροσωπούν τους εργαζομένους, οι οποίοι διορίζονται από την Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων βάσει προτάσεων των οργανώσεων που εκπροσωπούν αυτά τα συμφέροντα σε κοινοτικό επίπεδο.

2. Η γνώμη της ομάδας σύνδεσης ζητείται ιδίως όσον αφορά την προτεραιότητα που πρέπει να δοθεί σε κάθε έναν από τους στόχους που προβλέπονται στο άρθρο 3.

Άρθρο 8

1. Το ποσό που κρίνεται αναγκαίο για την υλοποίηση του προγράμματος είναι 19 εκατομμύρια ECU.

2. Η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων υποβάλλει προσωρινή και συνοπτική έκθεση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο σχετικά με την εφαρμογή και τα

αποτελέσματα του προγράμματος πριν από την 1η Ιουλίου 1990.

Η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων υποβάλλει πλήρη έκθεση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο σχετικά με την εφαρμογή και τα αποτελέσματα του προγράμματος πριν από την 1η Ιουλίου 1992.

Λουξεμβούργο, 18 Απριλίου 1988.

Για το Συμβούλιο

Ο Πρόεδρος

G. STOLTENBERG

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΕΙΔΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΣΤΟΧΩΝ ΠΟΥ ΠΡΟΒΛΕΠΟΝΤΑΙ ΣΤΟ ΑΡΘΡΟ 3 ΤΗΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ

1. ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Τις παρούσες ειδικές δράσεις αναλαμβάνει η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων κατόπιν διαβουλεύσεων με τα κράτη μέλη, τις οργανώσεις μειονεκτούντων ατόμων και των οικογενειών τους, τους κοινωνικούς εταίρους και τους επαγγελματικούς και φιλανθρωπικούς οργανισμούς που δραουν στον τομέα της παροχής βοήθειας στα μειονεκτούντα άτομα.

2. ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΔΙΚΩΝ ΔΡΑΣΕΩΝ

α) Κοινοτικό δίκτυο κέντρων και εμπειριών επαγγελματικής κατάρτισης ή επαναπροσαρμογής

- i) Αναδιάρθρωση του σημερινού κοινοτικού δικτύου κέντρων επαγγελματικής κατάρτισης ή επαναπροσαρμογής με σκοπό τη διακίνηση της ανταλλαγής εμπειριών και την προώθηση της εκπόνησης μέτρων επαγγελματικής κατάρτισης ή επαναπροσαρμογής

Μέλη του δικτύου πρέπει να παραμείνουν ή να γίνουν μόνο τα κέντρα που είναι διατεθειμένα και ικανά να παράσχουν πληροφορίες σε οργανισμούς με τους ίδιους στόχους στα κράτη μέλη ή να δημιουργήσουν ελαφές με παρόμοιους οργανισμούς

Τα κέντρα ορίζονται ως μέλη του δικτύου από την Επιτροπή, βάσει προτάσεων των κρατών μελών και μπορούν να αντικατασταθούν με τον ίδιο τρόπο.

Τα κέντρα εκπροσωπούνται στις συνεδριάσεις του δικτύου από επαγγελματίες που εργάζονται με πλήρη απασχόληση στον τομέα της επαναπροσαρμογής.

Το πρόγραμμα δραστηριοτήτων του δικτύου συνίσταται σε ομαδικές εκπαιδευτικές επισκέψεις, κύκλους επιμόρφωσης, σεμινάρια και διασκέψεις.

Το δίκτυο δημοσιεύει πληροφορίες και εκθέσεις, χαράσσει επαγγελματικές κατευθυντήριες γραμμές και εξασφαλίζει την ευρεία διάδοσή τους.

- ii) Ποσοστό χρηματοδοτικής συμμετοχής της Κοινότητας στις συγκεκριμένες δραστηριότητες του δικτύου: έως 100%.

β) Ειδική δράση σχετικά με την αυτόνομη διαβίωση

- i) Εκπόνηση και εκτέλεση ειδικού προγράμματος για την προώθηση της αυτόνομης διαβίωσης, το οποίο θα καλύπτει τις ακόλουθες πτυχές:

- κινητικότητα και μεταφορές
- πρόσβαση στα δημόσια κτίρια και τις δημόσιες υπηρεσίες (συμπεριλαμβανομένων των χώρων πολιτικών εκδηλώσεων και ψυχαγωγίας),
- στέγαση (συμπεριλαμβανομένου του ενοικιασμού και της επίσκεψης οικογένειας που κατοικούν διανυκτερίως στην ανεξάρτητη διαβίωση σε προσωπική κατοικία).

Στο πλαίσιο των διαθέσιμων δημοσιονομικών πόρων, η Επιτροπή μπορεί να προωθεί κάθε χρόνο ορισμένα πρότυπα σχέδια που υπάρχουν στους προαναφερόμενους τομείς.

Η Επιτροπή μπορεί επιπλέον να προσφέρει κάθε χρόνο **δραβεία για νέα** σχέδια που υπάρχουν σ' αυτούς τους ίδιους τομείς.

Τα προωδούμενα πρότυπα σχέδια καθώς και τα βραβευμένα σχέδια μπορεί να παρουσιάζονται σε μια **διάσκεψη-έκθεση** που θα διοργανώνει η Επιτροπή σε συνεργασία με τις εθνικές αρχές ενός κράτους μέλους.

- ii) Ποσοστό χρηματοδοτικής συμμετοχής της Κοινότητας:

- **διάσκεψη: έως 80%**
- **δημοσιεύσεις: έως 100%**

γ) Δίκτυα προτύπων τοπικών σχεδίων

Α. Προώθηση της επαγγελματικής εκπαίδευσης και επαναπροσαρμογής και της οικονομικής ένταξης

- i) Διαχείριση ενός δικτύου προτύπων τοπικών δραστηριοτήτων που καθορίζονται στο επίπεδο των κρατών μελών.

Οι δραστηριότητες επιλέγονται από την Επιτροπή, βάσει προτάσεων των κρατών μελών και μπορούν να αντικατασταθούν με τον ίδιο τρόπο.

Οι δραστηριότητες του δικτύου που διοργανώνει η Επιτροπή μπορεί να περιλαμβάνουν:

- υποστήριξη των ευρωπαϊκών διασκέψεων (σε συνεργασία με τις εθνικές αρχές),
- δραστηριότητες πληροφόρησης, τεκμηρίωσης και παροχής συμβουλών, εκπαιδευτικές επισκέψεις, σεμινάρια για τους επικεφαλής των διαφόρων σχεδίων.

ii) Ποσοστό χρηματοδοτικής συμμετοχής της Κοινότητας:

- ευρωπαϊκές διασκέψεις: έως 30 % με ανώτατο όριο 25 000 ECU,
- δραστηριότητες που προβλέπονται στο σημείο i) τρίτο εδάφιο δεύτερη περίπτωση: έως 100 %.

B. Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και της αυτόνομης διαβίωσης

i) Διαχείριση δικτύου πρότυπων τοπικών δραστηριοτήτων, που καθορίζονται στο επίπεδο των κρατών μελών.

Οι δραστηριότητες ελέγχονται από την Επιτροπή βάσει προτάσεων των κρατών μελών και μπορούν να αντικατασταθούν με τον ίδιο τρόπο.

Οι δραστηριότητες του δικτύου που διοργανώνει η Επιτροπή μπορούν να περιλαμβάνουν:

- υποστήριξη των ευρωπαϊκών διασκέψεων (σε συνεργασία με τις εθνικές αρχές),
- δραστηριότητες πληροφόρησης, τεκμηρίωσης και παροχής συμβουλών, εκπαιδευτικές επισκέψεις, σεμινάρια για τους επικεφαλής των διαφόρων σχεδίων.

Εκτός αυτού, η Επιτροπή μπορεί να χορηγήσει χρηματική βοήθεια για την κάλυψη των εξόδων συντονισμού των σχεδίων των δικτύων όσον αφορά το συντονισμό των υπηρεσιών.

ii) Ποσοστό χρηματοδοτικής συμμετοχής της Κοινότητας:

- ευρωπαϊκές διασκέψεις: έως 30 % με ανώτατο όριο 25 000 ECU,
- δραστηριότητες που προβλέπονται στο σημείο i) τρίτο εδάφιο δεύτερη περίπτωση: έως 100 %.
- συντονισμός: έως 50 % με ανώτατο όριο 20 000 ECU κατά σχέδιο και κατ'έτος. Το λιγότερο το 50% των μη κοινοτικών συμβολών πρέπει να καλύπτονται από δημόσιες ενισχύσεις.

δ) Σύστημα Handynet

i) Συντονισμός και περαιτέρω ανάπτυξη του συστήματος Handynet (είναι το μηχανογραφημένο σύστημα πληροφοριών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας στις επίσημες γλώσσες των Κοινοτήτων, σχετικά με τα προβλήματα των μειονεκτούντων ατόμων).

Η Επιτροπή μπορεί να συμπληρώσει την πρώτη μονάδα του Handynet «Handyaids», και να της προσθέσει τα τελευταία δεδομένα. Η μονάδα συνίσταται σε μία ευρωπαϊκή βάση δεδομένων όπου περιλαμβάνεται κατάλογος της τεχνικής φύσης βοηθημάτων και ευετηρίο των δημοσίων και ιδιωτικών οργανισμών που διαδραματίζουν κάποιο ρόλο σε όλες τις διαδικασίες παραγωγής και χορήγησης βοηθημάτων.

Η Επιτροπή δίνει προτεραιότητα στην ανάπτυξη της μονάδας «Handyaids» και υποβάλλει σχετική έκθεση στο Συμβούλιο, το αργότερο πριν την 1η Ιουλίου 1989.

Βάσει της έκθεσης αυτής, το Συμβούλιο επανεξετάζει το σχέδιο Handynet πριν από την 1η Ιανουαρίου 1990 και, βάσει πρότασης της Επιτροπής, αποφασίζει ως προς τους όρους συνέχισης του συστήματος μετά την ημερομηνία αυτή.

Βάσει των εμπειριών από τη μονάδα «Handyaids», η Επιτροπή μπορεί να ελιχειρήσει την ανάπτυξη διασυνδέσεων με άλλες βάσεις δεδομένων που αφορούν τους τομείς που προβλέπει το άρθρο 3 στοιχείο α).

ii) Ποσοστό χρηματοδοτικής συμμετοχής της Κοινότητας:

- δαπάνες για την εξασφάλιση της ευρωπαϊκής διάστασης του συστήματος Handynet: έως 100 %.

ε) Επιδότησεις εξωτερικών δραστηριοτήτων ευρωπαϊκής συνεργασίας

i) Ετήσιο πρόγραμμα υποστήριξης των δραστηριοτήτων και σχεδίων ευρωπαϊκής συνεργασίας που αναλαμβάνουν ανεξάρτητοι οργανισμοί, ιδίως δε οργανώσεις μειονεκτούντων ατόμων ή προσώπων που εργάζονται για τα μειονεκτούντα άτομα, και που αφορούν τους προβλεπόμενους στο άρθρο 3 στοιχείο α) τομείς.

ii) Ποσοστό χρηματοδοτικής συμμετοχής της Κοινότητας:

- συνήθεις περιπτώσεις: έως 50 % του κόστους της δραστηριότητας.
- ειδικές περιπτώσεις (ιδίως οργανώσεις που βρίσκονται στο στάδιο της σύστασης ή που στήθηκαν πρόσφατα, για πρώτη φορά σε κοινοτικό επίπεδο): ποσοστό ανώτερο του 50% του κόστους της δραστηριότητας.

- Συνολοκλησιαστική ειδική δράση στα πλαίσια των ειδικών δράσεων που αναφέρονται στα στοιχεία α) έως ε)
- i) Συνεργασία με ανεξάρτητους εμπειρογνώμονες οι οποίοι θα επικουρούν την Επιτροπή όσον αφορά:
    - το συντονισμό, τη διοργάνωση και την αξιολόγηση των ανταλλαγών που προβλέπονται στα στοιχεία α) έως ε),
    - μια υπηρεσία τεκμηρίωσης που προορίζεται για τους συμμετέχοντες στις δραστηριότητες αυτές
  - ii) Ποσοστό χρηματοδοτικής συμμετοχής της Κοινότητας: ~~έως 100%~~
- ζ) Εκπόνηση προτάσεων για την πολιτική που πρέπει να ακολουθηθεί:
- i) ~~Μελέτες και σεμινάρια που είναι απαραίτητα για την εκπόνηση των προτάσεων ή τη παροχή ουσιαστικής τεχνικής υποστήριξης στους τομείς που αναφέρει το άρθρο 3 στοιχείο α).~~
  - ii) Ποσοστό χρηματοδοτικής συμμετοχής της Κοινότητας: ~~έως 100%~~

ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟΥ

ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ 1ης ΗΜΕΡΑΣ (16 - 5 - 1988).

Η έναρξη των εργασιών του σεμιναρίου έγινε τη Δευτέρα 16-5-1988, ώρα 09.30', αφού προηγήθηκε χαιρετισμός εκ μέρους της κ. Χρυσούλας Χαρισίου, Ειδικής Γραμματέα του Υπουργείου Εργασίας. Στη συνέχεια έγινε παρουσίαση των κοινοτικών εκπροσώπων από το Δ/ντή της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων κ. Σκανδάμη, ο οποίος κήρυξε την έναρξη των εργασιών. Η πρώτη ημέρα αφιερώθηκε στην παρουσίαση του προγράμματος ΗΕΛΙΟΣ, καθώς και στην παρουσίαση άλλων προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται από την Ε.Ο.Κ. και έχουν σχέση με άτομα με ειδικές ανάγκες.

Πρώτος ομιλητής ήταν ο Τμηματάρχης της Β' Δ/σης της 5ης Γενικής Δ/σης της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων κ.Β. WEHRENS, ο οποίος αναφέρθηκε στην εφαρμογή και αξιολόγηση του α' προγράμματος δράσης και έκανε σύντομη αναφορά στο 2ο πρόγραμμα δράσης (ΗΕΛΙΟΣ).

Στη συνέχεια η κ. VAN LIERDE υπεύθυνη του γραφείου INTERACTION που ασχολείται με την κοινωνική ένταξη των ατόμων με ειδικές ανάγκες στο χώρο της Ευρωπαϊκής Κοινότητας ενημέρωσε τους παρευρισκομένους για όλες τις ειδικές δράσεις του 2ου προγράμματος ΗΕΛΙΟΣ που αναφέρθηκαν στην εισαγωγή.

Κατόπιν ο κ.Γ. Κατζουράκης υπάλληλος της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων υπεύθυνος του κανονισμού ΕΟΚ 815/84 αναφέρθηκε στα προγράμματα των ελληνικών φορέων που χρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο.

Επόμενος ομιλητής ήταν ο κοινοτικός εμπειρογνώμονας κ.Β. NIELSEN ο οποίος αναφέρθηκε στην τεχνική βοήθεια της ΕΟΚ προς την Ελλάδα για άτομα με ειδικές ανάγκες με την ακόλουθη εισήγηση.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΕΧΝΙΚΗΣ ΒΟΗΘΕΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΑΝΑΠΗΡΟΥΣ (Τ.Α.Ρ.)

ΕΡΕΥΝΑ ΤΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΜΕΧΡΙ ΤΟ ΜΑΙΟ ΤΟΥ 1988

ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΗΨΗ

Το πρόγραμμα τεχνικής βοήθειας παρουσιάστηκε κατά το 1985 και 1987 με σκοπό να βοηθήσει τα κέντρα αποκατάστασης στη Ελλάδα να εφαρμόσουν την αναδιάρθρωση των ελληνικών υπηρεσιών αποκατάστασης όπως προβλέπεται στο Κανονισμό 815/84.

Μετά από συμφωνία της Ελληνικής Κυβέρνησης και της Επιτροπής Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, ζητήθηκε από ένα μέλος του Ευρωπαϊκού Δικτύου των Κέντρων Αποκατάστασης να οργανώσει ένα δίκτυο συμβούλων από άλλες Ευρωπαϊκές χώρες ώστε να δίνουν άμεσες οδηγίες σ'αυτά τα κέντρα στη Ελλάδα τα οποία έχουν ζητηθεί οικονομική ενίσχυση σύμφωνα με το Κανονισμό 815/84.

Ο Ευρωπαϊκός εταίρος της Ελλάδας όσον αφορά τον Κανονισμό 815/84 είναι το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο.

Το Κοινωνικό Ταμείο δεν είχε καμία πιθανότητα να συστήσει ομάδα τεχνικής βοήθειας, που να χρηματοδοτείται εξ'ολοκλήρου από τη Ευρωπαϊκή Κοινότητα.

Το πρόγραμμα τεχνικής βοήθειας, επομένως, διευθετήθηκε κάτω από τις ενέργειες της Δ/σης Δράσης για Μειονεκτούντα άτομα. (Ιδρυτής MR.DAUNT, τώρα MR.B.WEHRENS).

Αυτή η διευθέτηση έδωσε τη ευκαιρία να συμπεριληφθούν συμβουλευτικές οδηγίες για σχέδια αποκατάστασης τα οποία δεν συμπεριλαμβάνονται στα σχέδια του Καν. 815. Μία κατάσταση η οποία επέφερε μία αξιολογη και ουσιαστική βοήθεια στα Ελληνικά κέντρα.

Έχει σαφώς καθοριστεί, ότι το πρόγραμμα τεχνικής βοήθειας είναι συμβουλευτικό, και όχι πρόγραμμα αξιολόγησης. Παρόλα αυτά κάθε αναφορά αυτής της φύσεως θα περιλαμβάνει σημειώσεις αξιολογητικού χαρακτήρα και δεν θα θεωρούνται σαν επαρκείς (κατάλληλες) αναφορές για βαθύτερη αξιολόγηση των περιλαμβανομένων προγραμμάτων.

Οι ακόλουθες κύριες αρχές συμφωνήθηκαν για τη εργασία της ομάδας τεχνικής βοήθειας.

- 1) Ο συντονισμός του Τ.Α.Ρ.(Πρόγραμμα Τεχνικής Βοήθειας) θα έχει επαφή μονίμως με ένα άτομο στη Ελλάδα, που θα έχει οριστεί από το Υπουργείο Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων.

- 2) Ο συντονιστής του Τ.Α.Ρ. θα πρέπει να παρουσιάζει στο Υπουργείο ένα προσχέδιο εργασίας για συγκεκριμένη χρονική περίοδο και αναφορά στις δραστηριότητες που πραγματοποιήθηκαν σε σχέση με αυτό το σχέδιο.
- 3) Το συμβουλευτικό έργο για τα Ελληνικά κέντρα θα πραγματοποιείται με άμεση επαφή των Ελληνικών κέντρων και των ξένων συμβούλων.
- 4) Θα πρέπει να επιζητείται η καλύτερη δυνατή συνεργασία και συντονισμός της εργασίας μεταξύ των Ελληνικών κέντρων, και της ομάδας για τη εφαρμογή του Τ.Α.Ρ. , των ομάδων συμβουλευτικού χαρακτήρα καθώς επίσης και αυτών της αξιολόγησης.

ΟΡΓΑΝΩΣΗ

Το πρόγραμμα τεχνικής βοήθειας βασίζεται σε συμφωνία των SAHVA στη Κοπεγχάγη και της Επιτροπής των Ε.Κ.

Ο συντονιστής (κος. IB BJERRING NIELSEN, Κοπεγχάγη) έχει εργαστεί σε άμεση συνεργασία με το διορισμένο εκπρόσωπο (κο.ΒΡΥΩΝΗ του Υπουργείου Κοινωνικής Πρόνοιας). Για το ψυχιατρικό τομέα σας άμεσος εκπρόσωπος έχει οριστεί η κα. Μ.ΜΑΛΛΙΩΡΗ του Υπουργείου Υγείας.

Ο συντονιστής του ΤΑΡ έχει γνωστοποιηθεί στο Υπουργείο στη Αθήνα καθώς επίσης και στη Δ/νση στις Βρυξέλλες. Επί μέρους αναφορές έχουν κοινοποιηθεί στα Ελληνικά Κέντρα και στους συμβούλους.

*

Κατά το έτος 1986, 6 κέντρα αποκατάστασης στη Αθήνα και στη Νέα Μάκρη εξέφρασαν το ενδιαφέρον τους για συνεργασία με τη ομάδα τεχνικής βοήθειας (το 1987 προστέθηκε ένα ακόμη).

Ο συντονιστής του ΤΑΡ επισκέφθηκε τα κέντρα με σκοπό να προσδιορίσει το χαρακτήρα της ζητούμενης βοήθειας και να χαράξει ένα σχέδιο για το συμβουλευτικό έργο. Αυτό επιτεύχθηκε με την ανάμιξη 6 ξένων εμπειρογνομητών εκ των οποίων 3 προέρχονταν από ξένα κέντρα συν το συντονιστή και του κέντρου του.

Το συμβουλευτικό έργο θα γίνει κυρίως με τις παρακάτω μορφές:

- 1) Επισκέψεις συμβούλων (ένα ή δύο πρόσωπα) στα Ελληνικά κέντρα για συζήτηση στο συγκεκριμένο σχέδιο.
- 2) Εκπαιδευτικές επισκέψεις για μία ή δύο εβδομάδες μερικών μελών του προσωπικού των ελληνικών κέντρων, σ' ένα ξένο κέντρο με σκοπό να μελετήσουν παρόμοιες υπηρεσίες.
Αυτές οι επισκέψεις θα περιορίζονται αυστηρώς σε επαγγελματικές δραστηριότητες οι οποίες θα πρέπει να μεταφερθούν κατευθείαν στο ελληνικό κέντρο.
- 3) Ανταλλαγή εκπαιδευτικών προγραμμάτων σχέδια εξοπλισμού κ.λ.π.
- 4) Διαρκής επαφή με το ξένο κέντρο, η οποία σε μία ευρεία έννοια θα

περιλαμβάνει επαφές μεταξύ επαγγελματιών σε όλα τα επίπεδα.

*

Ο συντονιστής του ΤΑΡ έχει επισημάνει μία πολύ θετική υποστήριξη των αναφορών του ΤΑΡ από το Υπουργείο Κοινωνικής Πρόνοιας. Το Υπουργείο έχει γνωστοποιήσει ότι και τα 6 κέντρα που αρχικά εμπλέχτηκαν στο ΤΑΡ είχαν τις κρατικές επιχορηγήσεις που ζήτησαν για να πραγματοποιήσουν τα σχέδια.

*

Τα σχέδια 1-7 ασχολούνται κυρίως με τη αποκατάσταση, των ψυχικά πασχόντων ατόμων (4 κέντρα), ατόμων με σωματική αναπηρία (1 κέντρο), με διάφορες αναπηρίες (1 κέντρο) και αποκλειστικά με τυφλά άτομα (1 κέντρο).

Ο ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

Ο ψυχιατρικός τομέας περιλήφθηκε στη δραστηριότητα της τεχνικής βοήθειας λίγο αργότερα από τα κέντρα της Αθήνας. Ο συντονιστής του ΤΑΡ σε συμφωνία με το Υπουργείο Υγείας επισκέφθηκε το Κρατικό Νοσ/μείο Λέρου και το Κρατικό Νοσ/μείο Τρίπολης τον Οκτώβριο του 1987.

Και στα δύο Νοσ/μεία συζητήθηκαν τα σχέδια για εργαστήρια επαγγελματικής αποκατάστασης (καθώς επίσης και τα απαραίτητα προγράμματα προ-επαγγελματικής κατάρτισης). Επιτεύχθηκε δε μία γενική συμφωνία ως προς το ποιό είδος δραστηριότητας είναι απαραίτητο. Μόνο στο Κρατικό Νοσ/μείο Τρίπολης έχει αρχίσει μία ανάπτυξη και έχει γίνει ένα μεγάλο βήμα για την μεταβολή του Νοσ/μείου για να καλύψει ενέργειες αποκατάστασης.

Ο συντονιστής του ΤΑΡ μπόρεσε να εδραιώσει μία συνεργασία (και να κανονίσει εκπαιδευτικές επισκέψεις) με μερικά ιταλικά κέντρα αποκατάστασης που ασχολούνται με παρόμοιες δραστηριότητες.

Προκειμένου να επιτευχθεί, περαιτέρω ανάπτυξη στο ψυχιατρικό τομέα, πρέπει να δοθεί απόλυτη προτεραιότητα σ' αυτόν και ο συντονιστής του ΤΑΡ θα αναμένει να επισκεφθεί τουλάχιστον 4 ψυχιατρικά Νοσ/μεία κατά το διάστημα Ιουνίου/Ιουλίου 1988.

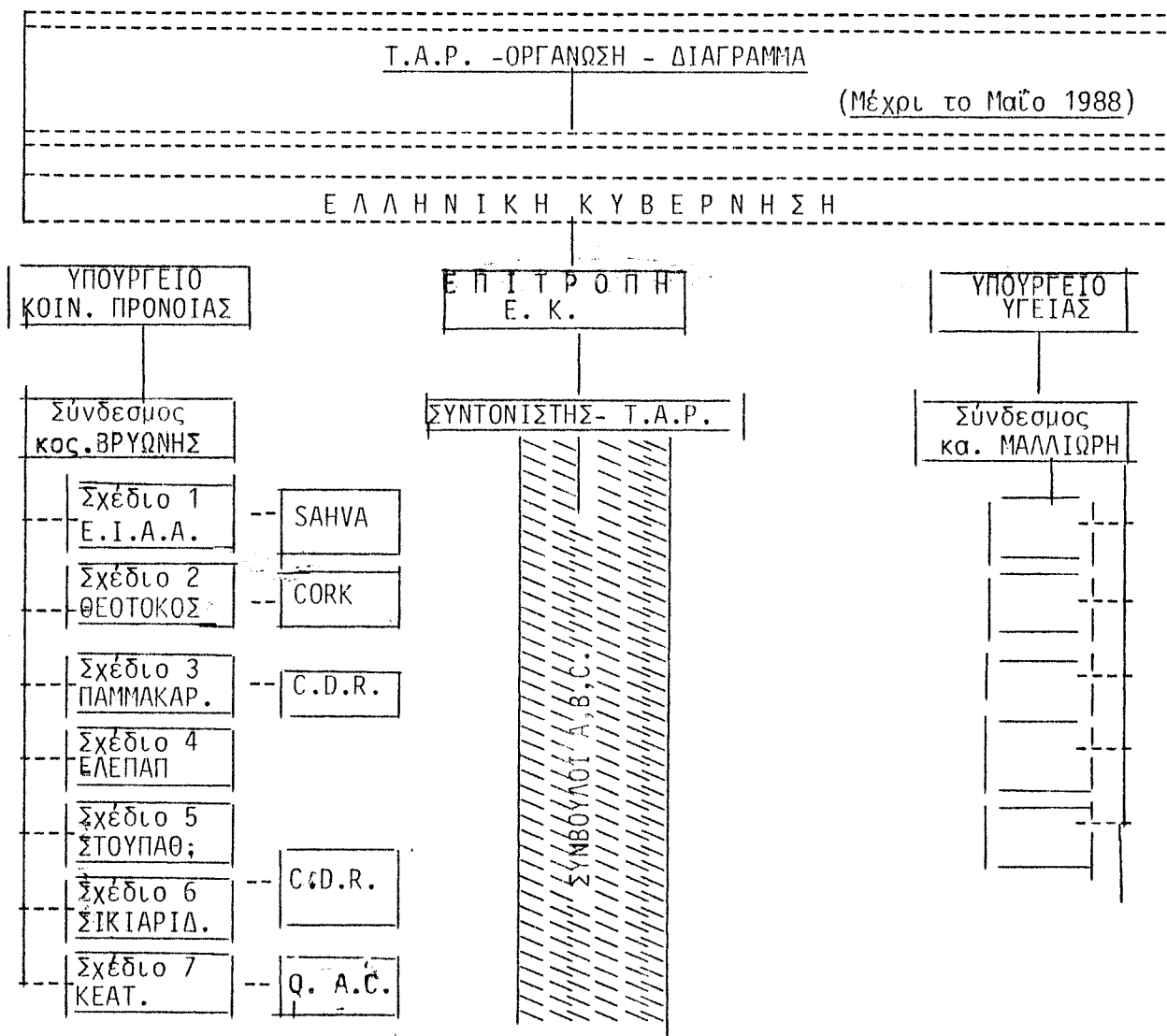
Στον ψυχιατρικό τομέα-πάνω απ' όλα- είναι φανερό η ανάγκη για συνεργασία σε βάθος μεταξύ των κρατικών νοσοκομείων.

Η αναμόρφωση των ψυχιατρικών υπηρεσιών θα έχει μεγάλη επίδραση στο κρατικό προϋπολογισμό για θέματα Υγείας, σε κάθε Νομό στη Ελλάδα, καθώς επίσης και στις δημιουργούμενες τοπικές υπηρεσίες υγείας.

Κατά το ίδιο τρόπο θα πρέπει να συντονιστεί η διεύρυνση του συμβουλευτικού έργου σε μεγαλύτερη διάταξη από ότι τώρα.

Αυτό το συμβουλευτικό έργο, στο παρόν στάδιο θα πρέπει να συγκεντρώ-

νεται σε μία ακολουθούμενη και γενικώς αποδεχόμενη στρατηγική. Είναι, γι' αυτό, στη δικαιοδοσία της Ελληνικής Κυβέρνησης να συμφωνήσει σε μία τέτοια στρατηγική και να διαθέτει τα απαραίτητα οικονομικά μέσα όπως επίσης να οργανώσει και εξουσιοδοτήσει τα κατάλληλα στελέχη για το έργο της αναμόρφωσης.

Υποστηριζόμενα
προγράμματα από
το Καν. 815/84
+ γενικά συμβου-
λευτικό έργο

Κέντρα
επαφής

Σύμβουλοι
(Ομάδα
TAP)

ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ 2ης ΗΜΕΡΑΣ (17 - 5 -1988)

1. ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΤΟΥ ΚΟΥ.ΒΡΥΩΝΗ-Δ/ντού Δ/νσης Αναπήρων Υπουργείου Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων.

Το πρόβλημα της προστασίας και της αποκατάστασης γενικά με την ευρεία έννοια του όρου, των ατόμων με ειδικές ανάγκες είναι παγκόσμιο. Ενδιαφέρει και απασχολεί όλες σχεδόν τις χώρες, άλλες περισσότερο και άλλες λιγώτερο. Η αντιμετώπιση του προβλήματος είναι εξαιρετικά δύσκολη γιατί απαιτεί πολλές επίμονες προσπάθειες, πολλούς πόρους, αρκετό εξειδικευμένο προσωπικό και προπαντός πολύ κατανόηση και μεγάλη αγάπη τόσο, από τις Κυβερνήσεις όσο και από τις κοινωνίες.

Σύμφωνα με εκτιμήσεις του ΟΗΕ 8-10% του παγκοσμίου πληθυσμού υποφέρει από κάποια σοβαρή ή ελαφρά σωματική, νοητική ή ψυχική αναπηρία, δηλαδή σήμερα περί τα 500.000.000 άτομα, είναι άτομα με ειδικές ανάγκες, από τα οποία πάνω από 170.000.000 είναι παιδιά κάτω των 15 ετών. Το έτος 2000 οι αντίστοιχοι αριθμοί θα είναι περί τα 600.000.000 και 200.000.000.

Παρ' όλα αυτά μόλις την τελευταία 15ετία το πρόβλημα προκάλεσε το ενδιαφέρον του ΟΗΕ αλλά και της ΕΟΚ που κατάρτισαν και έθεσαν σε ενέργεια ειδικά προγράμματα για την αντιμετώπισή του.

Στην χώρα μας εκτιμάται ότι υπάρχουν περί τις 700-900 χιλιάδες άτομα με ειδικές ανάγκες από τα οποία 2-3% είναι άτομα με νοητική καθυστέρηση. Για τα άτομα αυτά το κράτος, σύμφωνα με το άρθρο 21 του Συντάγματος οφείλει να λαμβάνει ειδικά μέτρα για την προστασία τους.

Με βάση την συνταγματική αυτή επιταγή αλλά και τις σύγχρονες αντιλήψεις και ιδέες στην χώρα μας εφαρμόζεται μια ευρεία πολιτική υπέρ των ατόμων με ειδικές ανάγκες, που βασίζεται στις ακόλουθες αρχές:

- 1) Τα άτομα με ειδικές ανάγκες έχουν τα ίδια δικαιώματα για συμμετοχή στην κοινωνική, οικονομική πολιτική και πολιτιστική ζωή της χώρας.
- 2) Το Κράτος, οι ΟΤΑ, η Εκκλησία, οι κοινωνικοί φορείς αλλά και ολόκληρη η κοινωνία πρέπει να τα βοηθούν να αναπτύσσουν και να αξιοποιούν τις σωματικές και πνευματικές τους ικανότητες.
- 3) Στα άτομα αυτά πρέπει να παρέχονται ίσες ευκαιρίες για ειδική αγωγή, ειδική επαγγελματική εκπαίδευση, επαγγελματική κατάρτιση και απασχόληση.

- 4) Κάθε άτομο με ειδικές ανάγκες μπορεί ν'ασχοληθεί με το είδος εκείνο εργασίας που ταιριάζει στην αναπηρία του και τις ικανότητές του.
- 5) Πρέπει να βοηθείται και να διευκολύνεται η ενταξή του στο κοινωνικό σύνολο και να ζεί όσο είναι δυνατό ανεξάρτητο.
- 6) Η ιδρυματική περίθαλψη πρέπει να περιορίζεται στις απόλυτα αναγκαίες περιπτώσεις των βαρειών και ανιάτων αναπηριών.
- 7) Η προστασία τους δεν αποτελεί και δεν πρέπει ν'αποτελεί αποκλειστική υποχρέωση της πολιτείας.
- 8) Η προστασία τους βασίζεται σήμερα στην αντίληψη της κοινωνικής αλληλεγγύης και όχι της φιλανθρωπίας, όπως παλαιότερα.
- 9) Οι οικονομικές ενισχύσεις (επιδόματα) που χορηγούνται για κάλυψη βασικών βιοτικών αναγκών δεν πρέπει να αποτελούν αντικίνητρο στην επαγγελματική τους κατάρτιση και αποκατάσταση.
- 10) Συντάξεις αναπηρίας ή επιδόματα εφ'όρου ζωής πρέπει να καταβάλλονται μόνο στις περιπτώσεις μονίμων και ανιάτων αναπηριών, οι οποίες δεν επιτρέπουν την άσκηση οποιασδήποτε εργασίας.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΑ ΜΕΤΡΑ ΥΠΕΡ ΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ

Πρόληψη και έγκαιρη διάγνωση των αναπηριών.

Με την αγωγή υγείας, δηλαδή την υγειονομική διαφώτιση και ενημέρωση του πληθυσμού με διάφορους τρόπους και μέσα, και την ανάπτυξη των υπηρεσιών πρωτοβάθμιας περίθαλψης την ίδρυση και λειτουργία ειδικών Υπηρεσιών, κέντρων και ιδρυμάτων για συγκεκριμένες αναπηρίες όπως είναι η τυφλότητα, η κωφότητα, η εγκειφαλική παράλυση κ.λ.π. επιδιώκεται έχει επιτευχθεί σε ικανοποιητικό βαθμό, η πρόληψη ή τουλάχιστον η έγκαιρη διάγνωση και η επιτυχής αντιμετώπιση από ιατρικής πλευράς πολλών αναπηριών.

ΕΙΔΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

Η παροχή ειδικής αγωγής και ειδικής επαγγελματικής εκπαίδευσης στα άτομα με ειδικές ανάγκες, σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν1556/85 στα πλαίσια της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, παρέχεται στα ειδικά σχολεία ή σε ειδικές τάξεις, ή τμήματα κ.λ.π. των κανονικών σχολείων του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, το οποίο είναι και αποκλειστικά αρμόδιο για τα θέματα αυτά.

Παράλληλα όμως και το δικό μας Υπουργείο συμβάλλει και στον τομέα αυτό με την λειτουργία σε Ιδρύματα, Ν.Π.Δ.Δ. και Ν.Π.Ι.Δ., ειδικών σχολείων είτε του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας, είτε των Ιδρυμάτων αυτών τα οποία εποπτεύονται και ελέγχονται από το Υπουργείο Παιδείας.

Τα Ιδρύματα αυτά διαθέτουν, χώρους διδασκαλίας, επιστημονικό και βοη-

θητικό προσωπικό, μεταφορικά μέσα κ.λ.π. για την λειτουργία των σχολείων.

Σημειωτέον δε ότι οι τυφλοί οι κωφοί οι σπαστικοί και όσοι πάσχουν από μεσογειακή αναιμία εισάγονται στις Ανώτερες και Ανώτατες Σχολές χωρίς εξετάσεις.

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ

Η πολιτεία δίνει πρωταρχική σημασία στην επαγγελματική κατάρτιση των ατόμων με ειδικές ανάγκες, γιατί μόνο μέσα από αυτή μπορούν να βρουν εργασία και να ενταχθούν στο κοινωνικό σύνολο.

Προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης εφαρμόζει ο ΟΑΕΔ, αλλά και το Υπουργείο Υγείας, Πρόνοιας και Κοιν. Ασφαλίσεων μέσω πολλών ιδρυμάτων και πολλών μη κυβερνητικών οργανώσεων (οργανώσεις της ιδιωτικής πρωτοβουλίας.) Κατά τα έτη 1981-1987 παρακολούθησαν τα προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης των ιδρυμάτων και φορέων της αρμοδιότητάς του Υπουργείου Υγείας, Πρόνοιας περί τα 4.300 άτομα ηλικίας άνω των 15 ετών. Τα επαγγέλματα που διδάχτηκαν ήσαν:

- α. Οικιακά (πλύντριες, ράπτριες, οικιακοί βοηθοί).
- β. Παραδοσιακές τέχνες (Κηροπλαστική, αγγειοπλαστική, υφαντική).
- γ. Τεχνίτες (ξυλουργοί, τυπογράφοι, μαραγκοί)
- δ. Γεωργικές εργασίες (κηπουροί, ανθοκόμοι)
- ε. Υπάλληλοι γραφείων (γραφομηχανή, αρχειοθέτηση, τηλέτυπα, τηλεφωνητές)

Από τα εκπαιδευθέντα 4.300 άτομα έχουν μέχρι σήμερα αποκατασταθεί επαγγελματικά περί τα 500. Το τρέχον έτος, υποβλήθηκαν 37 αιτήσεις για έγκριση εφαρμογής προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης από 25 ιδρύματα και άλλους φορείς, 1.300 περίπου ατόμων. Από αυτά τα 91 είναι άνω των 25 ετών και 1.209 από 16-25 ετών, ενώ από πλευράς αναπηριών, τα 886 πάσχουν από νοητική καθυστέρηση, τα 378 είναι κινητικά ανάπηρα και τα 36 τυφλά.

Παρά την εμπειρία που έχουν αποκτήσει οι φορείς των προγραμμάτων και παρά τις φιλότιμες προσπάθειες που καταβάλλονται υπάρχουν ακόμη σωματικές ελλείψεις και αδυναμίες από πλευράς υλικοτεχνικής υποδομής, οργάνωσης και εξειδικευμένου προσωπικού. Τα αποτελέσματα δεν είναι απόλυτα ικανοποιητικά. Η απορρόφηση από την ελεύθερη αγορά εργασίας όλων εκείνων που τελειώνουν τα προγράμματα, κάτω από τις σημερινές συνθήκες, αργεργία και κοινωνικών δυστυχώς ακόμη προκαταβλήσεων, είναι ιδιαίτερα δύσκολη. Βεβαίως το πρόβλημα είναι γενικότερο και όχι μόνο Ελληνικό.

Σημαντικές εναλλακτικές λύσεις είναι οι συνεταιρισμοί από άτομα με ειδικές ανάγκες και μη, και η θεσμοθέτηση των προστατευτικών εργαστηρίων Εργασίας.

Για την σύσταση συνεταιρισμών πρέπει να δραστηριοποιηθούν οι ίδιοι οι άμεσα ενδιαφερόμενοι με την συμπαράσταση και ενθάρρυνση της Πολιτείας. Αντίθετα για την ίδρυση προστατευτικών Εργαστηρίων Εργασίας απαιτείται η νομοθετική παρέμβαση της πολιτείας. Το θέμα αυτό, το οποίο συζήτησα μόλις πρόσφατα από όλες τις πλευρές του, σε ευρεία σύσκεψη εκπροσώπων ιδρυμάτων, οργανώσεων Γονέων και ατόμων με ειδικές ανάγκες, απασχολεί σοβαρά τα συναρμόδια Υπουργεία Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και Εργασίας τα οποία συνεργάζονται για την σύνταξη των σχετικών διατάξεων νόμου.

Νομίζω ότι επειδή το πρόβλημα αυτό είναι αρκετά δύσκολο και απαιτεί μεγάλους πόρους, θα πρέπει να απασχολήσει την ΕΟΚ σοβαρά και να μελετήσει την εφαρμογή ενός προγράμματος χρηματοδότησης των προστατευτικών εργαστηρίων τουλάχιστον όσον αφορά την ανέγερση κτιρίων, και τον εξοπλισμό τους. Ένα τέτοιο μέτρο θα βοηθούσε σημαντικά, τουλάχιστον τις ολιγώτερον ανεπτυγμένες χώρες-μέλη της ΕΟΚ, ν'αντιμετωπίσουν ικανοποιητικά το πρόβλημα της απασχόλησης των ατόμων με ειδικές ανάγκες και κυρίως των νοητικά καθυστερημένων των οποίων η απορρόφηση από την ελεύθερη αγορά εργασίας είναι δυσκολότατη αν όχι αδύνατη.

Φορείς αυτών των εργαστηρίων θα είναι το κράτος, οι ΟΤΑ, η εκκλησία, τα διάφορα ιδρύματα, οι οργανώσεις Γονέων και Κηδεμόνων ατόμων με ειδικές ανάγκες και οι οργανώσεις αυτών των ιδίων ατόμων με ειδικές ανάγκες.

ΕΡΓΑ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ 815/84

Στα πλαίσια υλοποίησης του Κανονισμού ΕΟΚ 815/84, που προβλέπει έκτακτη οικονομική ενίσχυση στην χώρα μας.

- α) Για ανέγερση, διαρρύθμιση και εξοπλισμό κέντρων επαγγελματικής κατάρτισης και
- β) Για ανέγερση, διαρρύθμιση και εξοπλισμό κέντρων για αποκατάσταση ατόμων που πάσχουν από ψυχικές και νοητικές ασθένειες και αναπηρίες, με στόχο την επαγγελματική τους αποκατάσταση, όπως μας ανέλυσε χθές ο κ. Κατζουράκης, έχει εγκριθεί η εκτέλεση 10 έργων από τα οποία τα 4 υπάγονται στην πρώτη περίπτωση και τα υπόλοιπα 6 στην δεύτερη, συνολικού κόστους 4 δις δρχ. περίπου, ενώ οι προβλεπόμενες θέσεις κατάρτισης ανέρχονται σε 400 με στέγαση τις 210 και 395 με στέγαση 105, αντίστοιχα.

Μερικά έργα έχουν προχωρήσει ικανοποιητικά ενώ άλλα έχουν καθυστερήσει σημαντικά για διάφορους λόγους.

Περισσότερα θα μας πούν οι εκπρόσωποι του Υπουργείου Εργασίας. Εγώ θα ήθελα μόνο να επισημάνω την μεγάλη σπουδαιότητα αυτών των έργων και την ανάγκη να επισπεφθεί, όσο είναι δυνατόν, η αποπεράτωσή τους. Για να επιτευχθεί αυτό απαιτείται δραστηριοποίηση όλων των συναρμοδίων Υπηρεσιών.

ΠΡΟΣΛΗΨΕΙΣ ΑΝΑΠΗΡΩΝ ΣΤΟΝ ΔΗΜΟΣΙΟ ΤΟΜΕΑ

Όπως ανέφερα προ ολίγου η επαγγελματική αποκατάσταση των ατόμων με ειδικές ανάγκες στον ιδιωτικό τομέα είναι εξαιρετικά δύσκολη, παρά τα κίνητρα που παρέχει ο ΟΑΕΔ και τις προσπάθειες που καταβάλλονται.

Για τον λόγο αυτό κρίθηκε αναγκαία η νομοθετική προστασία τους για προσλήψεις στον ευρύτερο δημόσιο τομέα. Έτσι, σύμφωνα με τις διατάξεις των νόμων 1648/86 και 1735/87. Το 5% των προσλήψεων υπαλλήλων, το 80% των προσλήψεων βοηθητικού προσωπικού και το 100% των προσλήψεων τηλεφωνητών, στο Δημόσιο, ΟΤΑ, ΝΠΔΔ, Τράπεζες, Οργανισμούς, Δημόσιες Επιχειρήσεις κ.λ.π. καλύπτονται με άτομα με ειδικές ανάγκες.

Οικονομικές ενισχύσεις (επιδόματα)

Για την αντιμετώπιση βασικών βιοτικών αναγκών, ή των προσθέτων αναγκών που δημιουργεί η αναπηρία θεσπίσθηκαν και αναπτύχθηκαν προγράμματα χορήγησης μηνιαίων οικονομικών ενισχύσεων στις εξής κατηγορίες ατόμων με ειδικές ανάγκες.

- α. Τυφλούς
- β. Κωφούς και βαρηκόους
- γ. Παραπληγικούς-τετραπληγικούς-ακρωτηριασμένους
- δ. Σπαστικά άτομα
- ε. Άτομα που πάσχουν από Μεσογειακή Αναιμία
- στ. Άτομα που πάσχουν από βαριά νοητική καθυστέρηση
- ζ. Άτομα που πάσχουν από διάφορες βαριές αναπηρίες
- η. Άτομα άνω των 60 ετών με βαριές αναπηρίες.

Σήμερα ενισχύονται οικονομικά περί τις 47.000 άτομα με 5.000.000.000 δρχ. περίπου το έτος.

ΔΩΡΕΑΝ ΔΙΑΚΙΝΗΣΗ

Τα άτομα με ειδικές ανάγκες και με ποσοστό αναπηρίας άνω του 50% δικαιούνται να διακινούνται τελείως δωρεάν με τα δημόσια αστικά μέσα μεταφοράς και με συμμετοχή 50% στην τιμή του εισιτηρίου, με τα υπεραστικά λεωφορεία, τα τραίνα, και τα αεροπλάνα της Ολυμπιακής Αεροπορίας. Με κάρτες ελεύθερης κυκλοφορίας έχουν εφοδιασθεί σ' όλη την χώρα πάνω από 250.000 άτομα, ανεξάρτητα από την οικονομική τους κατάσταση.

ΑΔΑΣΜΟΛΟΓΗΤΗ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΕΠΙΒΑΤΗΓΩΝ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ

Άτομα με πλήρη παράλυση των κάτω άκρων ή ακρωτηριασμό καθώς και άτομα με κινητικές αναπηρίες με ποσοστό άνω του 80%, δικαιούνται αδασμολόγητης

εισαγωγής επιβατηγού αυτοκινήτου και μέχρι 136 λίτρα βενζίνης τον μήνα, ενώ όσοι υποφέρουν από κινητικές αναπηρίες σε ποσοστό 67-80% καταβάλλουν το 1/2 των δασμών. Από 1-6-88 αντί της αδασολόγητης βενζίνης θα καταβάλλεται επίδομα 5.000 δρχ. το μήνα.

ΣΤΕΓΑΣΗ

Ορισμένες κατηγορίες ατόμων με ειδικές ανάγκες, όπως π.χ. οι τυφλοί, οι κωφοί κ.λ.π., ή οι γονείς τους λαμβάνουν στεγαστικά δάνεια με ευνοϊκότερους όρους και προϋποθέσεις, ενώ στα πλαίσια της εφαρμογής προγραμμάτων στεγαστικής αποκατάστασης οικογενειών που στερούνται ιδιόκτητης στέγης και είναι οικονομικά αδύνατες εξυπηρετούνται και τα άτομα με ειδικές ανάγκες και στα μελετημένα νέα μέτρα θα λαμβάνονται υπόψη οι ειδικές ανάγκες τους.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Τα άτομα με ειδικές ανάγκες με μικρή συμμετοχή και με δικαίωμα συνόδου σ'όρισμένες περιπτώσεις (π.χ. παραπληγικού), συμμετέχουν στα προγράμματα κοινωνικού τουρισμού με ευνοϊκούς όρους.

ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΕΣ ΑΠΑΛΛΑΓΕΣ ΚΑΙ ΕΚΠΤΩΣΕΙΣ

Έχουν θεσπισθεί ιδιαίτερα σημαντικές φορολογικές απαλλαγές και εκπτώσεις για τους γονείς των αναπήρων παιδιών με ποσοστό αναπηρίας άνω του 67% και για τους ίδιους τους αναπήρους.

ΠΡΟΩΡΗ ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΗΣΗ

Οι εργαζόμενοι στο Δημόσιο παραπληγικοί - τετραπληγικοί λαμβάνουν πλήρη σύνταξη γήρατος μετά από 20 χρόνια υπηρεσίας, καθώς και όσοι υπάγονται σε ασφαλιστικά ταμεία ή οργανισμούς που υπάγονται στο Υπουργείο Υγείας, Πρόνοιας.

Επίσης οι εργαζόμενοι τυφλοί στο Δημόσιο λαμβάνουν πλήρη σύνταξη γήρατος μετά από 20 χρόνια υπηρεσίας και οι υπαγόμενοι σε Ταμεία και ασφαλιστικούς οργανισμούς του ιδίου Υπουργείου σε 15 χρόνια.

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Α Χ Α Ϊ Α Σ

Το πρώτο 4ετές πρόγραμμα Δράσης της Ε.Ο.Κ. υπέρ των ατόμων με ειδικές ανάγκες έληξε στο τέλος του 1988.

Η χώρα μας όπως ακούσαμε χθές συμμετείχε σ'αυτό με το περιφερειακό πειραματικό πρόγραμμα Αχαΐας που εφαρμόσε το παράρτημα του Ε.Ι.Α.Α. στην

Πάτρα . Σκοπός του ήταν η προώθηση της κοινωνικής και οικονομικής ένταξης ατόμων με ειδικές ανάγκες.

Άλλοι πιο υπεύθυνοι θα σας μιλήσουν αναλυτικότερα για τα αποτελέσματα. Εγώ θα ήθελα να σημειώσω πολύ σύντομα τα εξής:

Τα αποτελέσματα του προγράμματος δεν είναι αυτά που θα θέλαμε και θα μπορούσαν να είναι. Υπάρχουν αρνητικά αλλά και θετικά αποτελέσματα.

Αρνητικό ρόλο έπαιξαν τα οργανωτικά, λειτουργικά και διοικητικά προβλήματα που εμφανίσθηκαν στην πορεία του προγράμματος.

Η επιλογή των ατόμων που παρακολούθησαν τα προγράμματα κατάρτισης δεν έγινε με την προσοχή που έπρεπε και με βάση τις ανάγκες της τοπικής αγοράς.

Θετικά αποτελέσματα. Η απογραφή των ατόμων με ειδικές ανάγκες που έγινε σ'αλόκληρο τον νομό, τα αποτελέσματα της οποίας θα χρησιμοποιηθούν σαν χαρακτηριστικό δείγμα για εξαγωγή συμπερασμάτων σε πανελλήνια κλίμακα.

Θετικό αποτέλεσμα ήταν επίσης η απόκτηση γνώσεων και πολλών εμπειριών από τα αντίστοιχα προγράμματα των άλλων χωρών της ΕΟΚ, που έγινε στα πλαίσια ανταλλαγής εκπαιδευτικών επισκέψεων, συναντήσεων, ενημερωτικών σεμιναρίων κ.λ.π.

Εξάλλου ας μην ξεχνάμε ότι το πρόγραμμα ήταν πειραματικό και όλα τα πειράματα δεν είναι πάντοτε επιτυχή.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 'ΗΛΙΟΣ'

Από το Συμβούλιο των Υπουργών εγκρίθηκε η εφαρμογή, από 1-1-88, του 2ου 4ετούς προγράμματος Δράσης της ΕΟΚ υπέρ των ατόμων με ειδικές ανάγκες με την ονομασία ΗΛΙΟΣ'. Ο κος. WEHRENS και η κα. VAN LIRD μας ενημέρωσαν χθές για τους σκοπούς, τους στόχους και την μεγάλη σημασία του προγράμματος.

Εγώ θα μπορούσα να πώ ότι οι στόχοι του είναι πολύ σημαντικοί και φιλόδοξοι και στο μέτρο που θα επιτευχθούν θα συμβάλουν οπωσδήποτε στην ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής συνεργασίας και την ανταλλαγή πολύ χρήσιμων πληροφοριών, εμπειριών και ιδεών στους τομείς της επαγγελματικής κατάρτισης και επαναπροσαρμογής, της οικονομικής και κοινωνικής ένταξης και της αυτόνομης διαβίωσης των ατόμων με ειδικές ανάγκες. Θέματα που ενδιαφέρουν άμεσα την χώρα μας.

Ασφαλώς η προβλεπόμενη χρηματοδοτική συμμετοχή της κοινότητας σ'όλες τις ειδικές δράσεις του προγράμματος, είναι θετική συμβολή αλλά ελεεινή. Θα ήταν ολοκληρωμένη εάν το πρόγραμμα προέβλεπε και συμμετοχή της κοινότητας στις δαπάνες εφαρμογής των διαφόρων σχεδίων και προγραμμάτων που καλούνται να οργανώσουν και να θέσουν σε λειτουργία οι 12 χώρες μέλη της Κοινότητας. Το ελάχιστον για τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες όπου η

εξεύρεση των αναγκαίων πόρων δεν είναι ένα εύκολο πρόβλημα , η οικονομική συμπαράσταση της Κοινότητας θα βοηθούσε στην μείωση των αποστάσεων , που υπάρχουν από τις προηγμένες χώρες και στην ουσιαστική προώθηση των προγραμμάτων οικονομικής και Κοινωνικής ένταξης των ατόμων με ειδικές ανάγκες.

Χθές , ο κ.NILSEN, μας μίλησε για το πρόγραμμα τεχνικής βοήθειας της ΕΟΚ προς την χώρα μας στον τομέα της επαγγελματικής κατάρτισης και απασχόλησης ατόμων με ειδικές ανάγκες.

Το πρόγραμμα βρίσκεται σε εξέλιξη και αυτή την στιγμή περιλαμβάνει 6 κέντρα, υπαγόμενα στην αρμοδιότητα της Δ/γσης Αναπήρων, με προοπτική να επεκταθεί και σε κέντρα αποκατάστασης ατόμων που πάσχουν από ψυχικές παθήσεις.

Γίνεται μία σοβαρή προσπάθεια από πλευράς του κ.NILSEN και της ομάδας, των εμπειρογνομόνων να μας βοηθήσουν να αντιμετωπίσουμε ορισμένα προβλήματα μας. Δεν μπορεί παρά να εκφράσουμε τις ευχαριστίες μας και την ικανοποίησή μας.

Οι προτάσεις και οι συμβουλές του κ.NILSEN και των άλλων εμπειρογνομόνων είναι αρκετά ενδιαφέρουσες, και πολλές φορές απλές και πρακτικές. Βεβαίως η υλοποίησή τους πολλές φορές εμποδίζεται από νομικά και οικονομικά εμπόδια. Το Υπουργείο είναι διατεθειμένο να παράσχει κάθε δυνατή βοήθεια και συμπαράσταση. Πρέπει όμως και τα ίδια τα Κέντρα να δείξουν θάρρος και αποφασιστικότητα, και να προχωρήσουν στην λήψη των αναγκαίων πρωτοβουλιών και αποφάσεων για την υλοποίηση των συμβουλών της ομάδας τεχνικής βοήθειας.

Τελειώνοντας θα ήθελα να τονίσω ότι η κοινωνική και οικονομική ένταξη των ατόμων με ειδικές ανάγκες είναι ένα καυτό κοινωνικό πρόβλημα, όχι μόνο για την χώρα μας αλλά για όλες τις χώρες.

Για την αντιμετώπιση του απαιτείται η κινητοποίηση πολλών φορέων και πολλών δυνάμεων.

Βεβαίως έχουν γίνει σημαντικά βήματα απομένουν όμως να γίνουν πολλά ακόμη. Πρέπει όλοι μας ν'αγωνιστούμε για την άρση των ψυχολογικών και φυσικών εμποδίων που υπάρχουν ακόμη. Πρέπει να βρούμε λύσεις στα προβλήματα της διακίνησης, της πρόσβασης , της μεταφοράς και της ανεξάρτητης διαβίωσης.

Για τα θέματα πρόσβασης και μεταφοράς, με πρωτοβουλία του Υπουργείου μας έχουν πραγματοποιηθεί δύο συσκέψεις εκπροσώπων των συναρμοδίων Υπουργείων

πολλών ιδρυμάτων και πολλών οργανώσεων ατόμων με ειδικές ανάγκες.

Για τις εξελίξεις πάνω σ'αυτά τα δύσκολα προβλήματα θα μας ενημερώσουν οι εκπρόσωποι του ΥΠΕΧΩΔΕ και του Υπουργείου Μεταφορών και Επικοινωνιών.

Για την αντιμετώπιση των προβλημάτων των ατόμων με ειδικές ανάγκες είπαμε χθές ότι απαιτείται συντονισμός των εργασιών μας. Νομίζω ότι ήδη μεταξύ των κυρίως συναρμοδίων Υπουργείων Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και Εργασίας αλλά και του ΥΠΕΧΩΔΕ και του Υπουργείου Μεταφορών και Επικοινωνιών, υπάρχει ικανοποιητικός συντονισμός, απόδειξη τούτου αποτελεί το παρόν σεμινάριο.

Νομίζω επίσης πως υπάρχει συντονισμός των ενεργειών, της χώρας μας με τις ενέργειες των άλλων χωρών-μελών της ΕΟΚ. Απόδειξη τούτου αποτελεί η εδώ παρουσία των εκλεκτών φιλοξενουμένων μας, για την οποία πρέπει να τους ευχαριστήσουμε για μια ακόμη φορά, το παρόν σεμινάριο και το πρόγραμμα 'ΗΛΙΟΣ'.

Ας ελπίσουμε ότι μια νέα περίοδος ανατέλει για τα άτομα με ειδικές ανάγκες και ας είμαστε αισιόδοξοι για το μέλλον.

2. ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΤΗΣ κας. ΜΑΛΛΙΩΡΗ - Συμβούλου Υπουργού Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων.

ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΟ 815/84 ΑΠΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΠΛΕΥΡΑΣ

Όπως όλοι ξέρουμε από το 1982 ξεκίνησε στη χώρα μας μιά μεγάλη προσπάθεια για την αναμόρφωση και ανάπτυξη των Υπηρεσιών Υγείας. Ο Νόμος 1397 για το Εθνικό Σύστημα Υγείας, που ψηφίστηκε το 1983 στην Ελληνική Βουλή έκφραζε τη νέα πολιτική στο τομέα αυτό και περιέγραφε το τρόπο οργάνωσης και τους όρους ανάπτυξης των απαραίτητων υπηρεσιών.

Ένας από τους βασικούς στόχους του Ε.Σ.Υ. είναι η μεταρρύθμιση των ψυχιατρικών υπηρεσιών και είναι από τους σημαντικότερους, τόσο για τη δημόσια υγεία, όσο και γενικότερα, για τη κοινωνική πολιτική στη χώρα μας.

Αυτά ήταν τα πλαίσια μέσα στα οποία η ΕΟΚ πρότεινε ειδικά μέτρα υπέρ της Ελλάδας στο κοινωνικό τομέα, συμπεριλαμβανομένης έτσι, μιάς οικονομικής υποστήριξης που συγκεκριμένα για το Υπουργείο Υγείας, που είναι το β' σκέλος του Καν.815/84, ήταν 50 εκατ. ECU για ένα διάστημα 5 ετών, προκειμένου η αναγνωρισμένη από κοινού με τις ελληνικές αρχές επείγουσα προτεραιότητα για την αναμόρφωση του συστήματος της ιατρικής, κοινωνικής και επαγγελμα-

τικής, αποκατάστασης των ατόμων που βρίσκονται στα ψυχιατρικά ιδρύματα της χώρας μας, να πραγματοποιηθεί.

Έτσι στις 26 Μαρτίου του 1984 το Συμβούλιο Υπουργών υιοθέτησε το Καν.815/84 που αναφέρεται στους παραπάνω στόχους. Η κοινοτική βοήθεια θα κάλυπτε το 55% της δημόσιας δαπάνης για ανέγερση, διαρρύθμιση και εξοπλισμό κέντρων για τη αποκατάσταση ατόμων που πάσχουν από ψυχικές, διανοητικές ασθένειες και αναπηρίες με στόχο τη επαγγελματική τους κατάρτιση και αποκατάσταση.

Δεύτερο, θα κάλυπτε, η οικονομική αυτή ενίσχυση, τις περιόδους, πρακτικής εκπαίδευσης του ιατρικού και παραϊατρικού προσωπικού, στους παραπάνω στόχους και τρίτο, θα συμπεριελάμβανε μερικά πειραματικά προγράμματα που σκοπό θα είχαν τη ανάδειξη αποτελεσματικών τρόπων επέμβασης.

Είναι γεγονός ότι η επαγγελματική αποκατάσταση αποτελεί το τελικό αποτέλεσμα όλων των φάσεων της διαδικασίας αποκατάστασης δένοντας το κοινωνικό με το ιατρικό στοιχείο και διευκολύνει, όλη αυτή η προεργασία για τη κοινωνική αποδοχή του ατόμου, και συγκεκριμένα του ψυχικά ασθενούς.

Αν και οι άμεσοι στόχοι του Κανονισμού αφορούσαν τη αποκατάσταση των ατόμων με ειδικές ανάγκες, κρίθηκε αναγκαία μία ευρύτερη ερμηνεία του Καν. που προέβλεπε παράλληλα με τους παραπάνω στόχους και 1) τη δημιουργία υπηρεσιών πρωτοβάθμιας περίθαλψης, πρόληψης που θα αποτελούσαν ένα ιθμό στις νέες εισαγωγές στα ψυχιατρικά ιδρύματα και θα περιόριζαν έτσι το πληθυσμό των μεγάλων ψυχιατρείων 2) τη ευαισθητοποίηση της Κοινότητας για αλλαγή της στάσης και συμπεριφοράς του κοινού απέναντι στο στίγμα της ψυχικής νόσου.

Στα πλαίσια αυτά υλοποιούνται εδώ και 4 χρόνια κυρίως στα 10 ειδικά ψυχιατρεία, προγράμματα αποκατάστασης κοινωνικής επανένταξης και συγκεκριμένα σ' όλη τη Ελλάδα υλοποιούνται: 1) 18 προγράμματα αποκατάστασης με βασικό στόχο τη αποασυλοποίηση και κοινωνική επανένταξη και στα προγράμματα αυτά περιλαμβάνονται και δραστηριότητες ευαισθητοποίησης και αγωγής της κοινότητας, που όπως αναφέρθηκε προηγουμένως είναι ένα βασικό στοιχείο για το θετικό αποτέλεσμα της όλης προσπάθειας. 2) Επίσης υλοποιούνται, 30 προγράμματα, προ και επαγγελματικής εκπαίδευσης σε συνεργασία με τον ΟΑΕΔ, 3) κτίζονται ή έχουν ολοκληρωθεί επίσης 31 κτίρια για ξενώνες, οικοτροφεία, καθώς επίσης υλοποιούνται προγράμματα ενοίκιασης διαμερισμάτων ή ανεύρεση θετών οικογενειών για τους ψυχικά ασθενείς.

Είναι γεγονός ότι τα μεγάλα ψυχιατρεία, όπου έχουν το μεγαλύτερο πληθυσμό των ασυλοποιημένων ασθενών παρουσιάζουν κάποιο ιδιαίτερο πρόβλημα και συγκεκριμένα η Λέρος, το Ψυχιατρικό Νοσοκομείο Αττικής, το Δρομοκαΐτειο, και το Ψυχιατρικό Νοσοκομείο Θεσ/νίκης.

Στη προσπάθεια αυτή, τόσο των νοσοκομείων, όσο και γενικότερα, των υπολοίπων υπηρεσιών ψυχικής υγείας υπήρξαν πολλές δυσκολίες και συγκεκριμένα

- 1) η αντίληψη για τη ψυχική νόσο που προέβλεπε μέχρι και το 1983 μόνο την ύπαρξη των ψυχιατρικών ασύλων δεν υπήρχαν άλλες δομές υπηρεσιών που να κάλυπταν το κυρίως βάρος της ψυχιατρικής περίθαλψης.
- 2) η αντίληψη που υπάρχει από το κοινό ότι η ψυχική νόσος είναι χρόνια, ανίατη, μόνιμη και μία τέτοια προκατάληψη προδιαθέτει στη εγκατάλειψη και απομόνωση του ατόμου που πάσχει από κάποια ψυχική νόσο.
- 3) η έλλειψη ειδικών γνώσεων, όχι μόνο από το παραϊατρικό προσωπικό αλλά σε μεγάλο βαθμό και από το ιατρικό προσωπικό πάνω σε άλλες μορφές αντιμετώπισης της ψυχικής νόσου, και ειδικότερα στις δυνατότητες επανένταξης στη κοινότητα όχι μόνο αυτών που πρόσφατα νόσησαν από κάποια ψυχική νόσο αλλά κυρίως όσων για χρόνια είχαν κλειστεί στα ψυχιατρικά άσυλα.
- 4) η στάση του κοινού, που τις περισσότερες φορές ο φόβος που τους δημιουργεί η άγνοια γίνεται αρνητικός συντελεστής στις προσπάθειες επανένταξης των ψυχικά ασθενών, και στο σημείο αυτό δεν αναφέρομαι μόνο στην άρνηση που υπάρχει για ενοικίαση διαμερισμάτων ή για τη προσφορά εργασίας στη ελεύθερη αγορά σε άτομα με ειδικές ανάγκες και συγκεκριμένα στους ψυχασθενείς αλλά και σε πιο υπερβολικές αντιδράσεις όπως π.χ. τις πρόσφατες αντιδράσεις πολλών δήμων και κοινοτήτων να χτιστεί ακόμα κι'ένα κέντρο ψυχικής υγείας μέσα στη κοινότητα, γιατί έχουν κάποια παραπληροφόρηση ίσως, ότι το Κέντρο Ψυχικής Υγείας θα έχει τους τοξικομανείς, του φορέας του AIDS, που βεβαίως θα τους συμπεριλάβει κι'αυτούς σαν εξωτερικούς ασθενείς γιατί αλίμονο άνδεν υπάρχει κάποια υποδομή να καλύψει τις ανάγκες αυτών των ατόμων.

Τέλος, μία ακόμη δυσκολία του όλου προγράμματος για τη ψυχιατρική μεταρρύθμιση στη Ελλάδα ήταν η χρονική σύμπτωση της προσπάθειας αυτής με την ανάπτυξη του Ε.Σ.Υ. Δεν πρέπει να ξεχάσουμε την ανάγκη αντικατάστασης επίσης του νομικού πλαισίου που υπήρχε πριν το 1984 με καινούργιες νομοθετικές ρυθμίσεις που θα κάλυπταν και θα προωθούσαν τις αρχές που προέκυψαν από τη νέα φιλοσοφία προσέγγισης των ψυχικά ασθενών.

Σήμερα λιγώτερο από ένα χρόνο, πριν από το τέλος της 5ετίας του Καν. 815/84 βρισκόμαστε στη άχαρη και πολλές φορές αναγκαστικά απολογητική θέση να μη μπορούμε ακόμα να δώσουμε μία ολοκληρωμένη εικόνα του συνόλου των παραπάνω δραστηριοτήτων.

Στη φάση αυτή δεν μπορούμε ν'αναφέρουμε παρά μόνο τα αποσπασματικά αποτελέσματα της όλης προσπάθειας κι αυτό όχι μόνο γιατί σημειώθηκαν βέβαια ορισμένες καθυστερήσεις από τις κεντρικές υπηρεσίες του Υπουργείου αλλά και γιατί όπως γνωρίζουμε από τη διεθνή εμπειρία οι αλλαγές που αφορούν στη κοινωνική στάση και συμπεριφορά και που αποτελούν όπως προαναφέρθηκε προϋπόθεση για την ευόδωση τέτοιων προσπαθειών απαιτούν για να συντελέσουν χρόνο

μεγαλύτερο από μία 5ετία.

Η Ελλάδα κάθε άλλο παρά εξαίρεση αποτέλεσε στο γενικό αυτό κανόνα. Παρόλα τα κενά που παρουσιάζονται αυτή τη στιγμή σε αρκετές περιοχές της προσπάθειας για τη ψυχιατρική μεταρρύθμιση είμαστε σίγουροι, ότι αυτή και γίνεται και μεταρρυθμίζει, όχι μόνο τους ασθενείς στους οποίους ειδικά αναφέρεται αλλά και το κοινό που καλείται να στηρίξει και να διατηρήσει συμμετέχοντας σ' όλη αυτή τη κίνηση.

3. ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΤΗΣ κας ΧΑΡΙΣΙΟΥ- Ειδική Γραμματέας Απασχόλησης Υπουργείου Εργασίας.

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ

Στη εποχή μας ζούμε μία πολλή μεγάλη αντίφαση όπου από τη μία μεριά ή κοινωνική ενσωμάτωση και ένταξη των ατόμων γίνεται μέσα από τη επαγγελματική τους ένταξη και από τη άλλη μεριά οι συνθήκες της οικονομίας και της αγοράς εργασίας έχουν στερήσει αυτό το δικαίωμα της δουλειάς και της επαγγελματικής ένταξης σ' ένα μεγάλο αριθμό ανθρώπων.

Κι αν αυτό αποτελεί μία οδυνηρή εμπειρία για ένα σημαντικό μέρος του πληθυσμού σ' όλη τη Ευρώπη αλλά και στη Ελλάδα η εμπειρία αυτή γίνεται ακόμη πιο οδυνηρή για τους ανθρώπους που έχουν ειδικά προβλήματα.

Τα τελευταία χρόνια η πολιτεία αναγνωρίζοντας τη αναγκαιότητα της αποκατάστασης και ένταξης των ατόμων με ειδικές ανάγκες στην κοινωνία έχει να παρουσιάσει μία σημαντική πρόοδο όσον αφορά τη επέκταση των υπηρεσιών της προς τα άτομα αυτά.

Στα βήματα αυτά που έχουν γίνει μέχρι σήμερα μπορούμε ν' αναφέρουμε μεταξύ άλλων τη θέσπιση τριών σημαντικών πλαισίων δράσης που στοχεύουν στη πρόωση μίας ενεργούς πολιτικής, στο ευαίσθητο αυτό τομέα. Τα πλαίσια αυτά είναι: το θεσμικό πλαίσιο του Νόμου 1648/86, η χρηματοδότηση για τη ανέγερση κέντρων επαγγελματικής κατάρτισης για άτομα με ειδικές ανάγκες και η εφαρμογή προγραμμάτων απασχόλησης και επαγγελματικής κατάρτισης που στοχεύουν στη επαγγελματική αποκατάσταση των ατόμων με ειδικές ανάγκες.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΑ ΠΑΡΑΠΑΝΩ ΠΛΑΙΣΙΑ ΔΡΑΣΗΣ

Με το νόμο 1648, αναμορφώνεται η νομοθεσία για τη προστασία των ατόμων με ειδικές ανάγκες. Ειδικότερα ρυθμίζεται ο τρόπος της πρόωσης της επαγγελματικής τους κατάρτισης με προγράμματα του ΟΑΕΔ με βάση τα στοιχεία που υποχρεώνονται να υποβάλλουν στις υπηρεσίες του Υπουργείου Εργασίας οι εργοδότες για τις ειδικότητες που έχουν ανάγκη έτσι ώστε να στραφεί η κατάρτιση των ατόμων με ειδικές ανάγκες σε ειδικότητες που έχει ανάγκη η αγορά εργασίας.

Με το ίδιο νόμο προβλέπεται η υποχρεωτική τοποθέτηση σε εργασία σε ποσοστό 3 % του απασχολούμενου προσωπικού στις επιχειρήσεις που απασχολούν πάνω από 50 άτομα καθώς και σε κοινωνικές οργανισμούς. Πέρα από τα ποσοστά αυτά από το ίδιο Νόμο ορίζεται υποχρεωτική τοποθέτηση ατόμων με ειδικές ανάγκες σε ποσοστό 5% στις κενές θέσεις του Δημόσιου τομέα και των Ν.Π.Δ.Δ. , ΟΤΑ και Δημοσίων Επιχειρήσεων.

Για το σκοπό αυτό από τον ίδιο νόμο προβλέπεται η λειτουργία επιτροπών του Υπουργείου Εργασίας οι οποίες εδρεύουν στις περιφερειακές υπηρεσίες του Υπουργείου Εργασίας, στις έδρες κάθε νομού και αποτελούνται από ένα υπάλληλο του Υπουργείου Εργασίας και από ένα εκπρόσωπο των εργοδοτών και από ένα εκπρόσωπο των φορέων των ατόμων με ειδικές ανάγκες.

Οι Επιτροπές του Υπουργείου Εργασίας μετά από τη υποβολή στοιχείων από τους υπόχρεους εργοδότες για το απασχολούμενο προσωπικό και για τις ειδικότητες που έχουν ανάγκη, τοποθετούν στις επιχειρήσεις αυτές άτομα με ειδικές ανάγκες και σε ποσοστό 3% στο απασχολούμενο προσωπικό τους συμψηφίζοντας στο ποσοστό αυτό και τα ήδη υπηρετούντα άτομα με ειδικές ανάγκες.

Με το ίδιο νόμο αντιμετωπίζεται η δυνατότητα του Υπουργείου Εργασίας να καταρτίζει προγράμματα επιδότησης από το ΟΑΕΔ για εργοδότες που προσλαμβάνουν άτομα με ειδικές ανάγκες. Επίσης κάθε χρόνο εφαρμόζονται προγράμματα επιδότησης εργοδοτών για τη διευθέτηση των χώρων εργασίας.

Χορηγούνται με το ίδιο νόμο άδειες ανάπαυσης 5 ημερών επί πλέον της κανονικής άδειας που λαμβάνουν κάθε χρόνο και αντιμετωπίζεται ο τρόπος λύσης της εργασιακής σχέσης ατόμων με ειδικές ανάγκες κάτω από ένα προστατευτικό πλαίσιο όπου η απόλυση γίνεται μέσα από ειδική διαδικασία μετά από γνώμη της αρμόδιας επιτροπής του Υπουργείου.

Τέλος, προβλέπεται η χορήγηση από τον ΟΑΕΔ ηθικών αμοιβών και χρηματικών βραβείων για εργοδότες που επιδεικνύουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τη απασχόληση των ατόμων αυτών. Αυτά είναι σε γενικές γραμμές τι προβλέπει ο νόμος.

Όμως εδώ οφείλουμε να πούμε, ότι η λειτουργία του νόμου μέχρι τώρα δεν μπορούμε να πούμε ότι μας έχει ικανοποιήσει και μας έχει ευχαρίστησει. Ένας μεγάλος προβληματισμός έχει αναπτυχθεί στο κομμάτι αυτό του νόμου που αφορά τα άτομα με ειδικές ανάγκες, τόσο τα άτομα με ψυχικές και διανοητικές παθήσεις όσο και με τα υπόλοιπα άτομα.

Αυτή τη στιγμή έχει ξεκινήσει στο Υπουργείο Εργασίας μία μικρή ομάδα εργασίας με ειδικούς επιστήμονες, εμπειρογνώμονες που κοιτάζει κατ' αρχήν το κομμάτι που αφορά τους νοητικά πάσχοντες για να επισημάνει ακριβώς τα σημεία εκείνα είτε της ουσίας του νόμου είτε της διαδικασίας του νόμου που δημιουργούν προβλήματα. Μετά από τη πρώτη αυτή αξιολόγησή του θα προχωρή-

σουμε, σε συνεργασία με τους φορείς σε κάποια πιο ουσιαστική διατύπωση και μελλοντική παρέμβαση των νόμων θεραπείας των προβλημάτων.

Πάντως εξακολουθεί ο νόμος αυτός να είναι ένα πάρα πολύ ισχυρό εργαλείο στα χέρια της πολιτείας και των φορέων και των ατόμων με ειδικές ανάγκες το οποίο εργαλείο οφείλουμε να βελτιώσουμε κατά το καλύτερο δυνατό τρόπο.

Παρόλα τα προβλήματα του συγκεκριμένου νόμου, που είτε διαπισθανόμαστε είτε αρχίσαμε ν' αντιλαμβανόμαστε και αυτή τη στιγμή ψάχνουμε πως θα μπορούσαμε να τα θεραπεύσουμε, και η πρόθεση είναι να τα θεραπεύσουμε μέσα από σωστές και ουσιαστικές διαδικασίες σύνδεσης αυτού του εργαλείου που είπα προηγουμένα, του νόμου, με προγράμματα και τις πολιτικές που παράλληλα αναπτύσσονται, προσανατολισμού, κατάρτισης, εξειδίκευσης των ατόμων αυτών. Αυτός είναι ο στόχος και η επιθυμία.

Τώρα, για το κομμάτι που αφορά την χρηματοδότηση για τη ανέγερση κέντρων επαγγελματικής κατάρτισης, θα πώ δύο πράγματα για το α' σκέλος του Καν. 815/84, το οποίο έχει κι αυτό μία ενίσχυση 60 εκατ. ECU από την ΕΟΚ.

Σ' αυτό έχουν ενταχθεί και χρηματοδοτούνται 38 νέα έργα από τα οποία τα 9 αναφέρονται σε άτομα με ειδικές ανάγκες. Από τα 9 αυτά έργα, 6 είναι του Υπουργείου Υγείας, Πρόνοιας και 3 του ΟΑΕΔ.

Τα έργα αυτά αφορούν ανέγερση κέντρων επαγγελματικής κατάρτισης για άτομα με ειδικές ανάγκες, το κόστος τους ανέρχεται σε 3 δις 61 εκατ., συγκεκριμένα τα 6 έργα του Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας ανέρχονται σε κόστος 2,8 δις και η Κοινοτική συνδρομή φθάνει το 1,55, 3 έργα του ΟΑΕΔ ανέρχονται σε κόστος 248 εκατ. και η κοινοτική συνδρομή φθάνει στα 136,8 εκατ.

Από τα έργα αυτά 3 ήδη έχουν ολοκληρώσει τις εργασίες τους, τα 2 είναι του ΟΑΕΔ και 1 του Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας, στο Ίδρυμα 'ΘΕΟΤΟΚΟΣ' το οποίο λειτουργεί, Ένα, του Ε.Ι.Α.Α. Αθηνών βρίσκεται στο στάδιο της ανέγερσης και τα υπόλοιπα 5 βρίσκονται στο στάδιο υποδομής.

Στα άτομα με ειδικές ανάγκες θα δίνεται η δυνατότητα παροχής ειδικοτήτων σε αντιστοιχία με τις ανάγκες της αγοράς και τις μεταβαλλόμενες τεχνολογικές εξελίξεις.

Το τρίτο πλαίσιο δράσης που προαναφέρθηκε είναι η εφαρμογή προγραμμάτων απασχόλησης και επαγγελματικής κατάρτισης και εδώ η αντιστοιχισή γίνεται με το κοινωνικό ταμείο. Τα προγράμματα αυτά υλοποιούνται από φορείς δημοσίου κυρίως ΟΑΕΔ, Υπουργείου Υγείας και εντάσσονται στη χρηματοδότηση του ΕΚΤ που καλύπτει το 55% των δαπανών, επίσης στις προσπάθειες οι οποίες γίνονται για τη επαγγελματική αποκατάσταση των ατόμων με ειδικές ανάγκες υπάγονται και οι χρηματοδοτήσεις του ΟΑΕΔ για προγράμματα απασχόλησης των ατόμων αυτών όπου καταβάλλεται ημερήσια επιδότηση 1.700 δραχ. για κάθε θέση εργασίας.

Τέλος το Υπουργείο Υγείας, Πρόνοιας μέσα από τα Ιδρύματα που εποπτεύει υλοποιεί προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης ατόμων με ειδικές ανάγκες καθώς και κενотоμικά προγράμματα που χρηματοδοτούνται τόσο από το Υπουργείο Υγείας, Πρόνοιας όσο και από το Κοινωνικό Ταμείο με τις αντιστοιχίες που είπαμε.

Τα τελευταία χρόνια είναι αλήθεια ότι τα προγράμματα αυτά έχουν αυξηθεί σημαντικά και η απορρόφηση των κοινωνικών πόρων έχει φθάσει σε υψηλό ποσοστό.

Το μεγάλο πρόβλημα είναι ότι μπορεί να έχουμε αυξήσει ποσοτικά το αριθμό και το κόστος αυτών των προγραμμάτων και σ'ένα μεγάλο βαθμό να έχουμε αυξήσει τη απορροφητικότητα της χώρας μας από το Κοινωνικό Ταμείο αλλά δεν μπορούμε να μιλήσουμε για ουσιαστική αξιολόγηση των προγραμμάτων που μέχρι τώρα έχουν λειτουργήσει και κατά συνέπεια να μιλήσουμε για επαναπροσδιορισμό ή μετεξέλιξη ή βελτίωση των υφισταμένων προγραμμάτων για λόγους που είναι εμφανείς, δεν υπάρχει ένα πλέγμα συντονισμού τόσο σε επίπεδο προγραμματισμού όσο και σε επίπεδο εκτέλεσης και στη συνέχεια αξιολόγησης όλων αυτών των δράσεων που δεν είναι ευκαταφρόνητες, είναι πάρα πολλές και όσο περνάει ο χρόνος γίνονται και περισσότερες.

Εκτός από τους παραπάνω 3 τομείς δράσης θα πρέπει ν'αναφέρουμε ακόμη τη δημιουργία από τον ΟΑΕΔ ειδικού γραφείου που ασχολείται αποκλειστικά με τα θέματα ατόμων με ειδικές ανάγκες, τις διατάξεις του 1568, νόμος για τη υγιεινή και τη ασφάλεια των εργαζομένων, που αφορούν τη ασφάλεια των ατόμων αυτών καθώς και τη γενικότερη προσπάθεια που καταβάλλεται για τη ευαισθητοποίηση του κοινού σε σχέση με τις δυνατότητες που έχουν αυτά τα άτομα.

Όπως φαίνεται από τα παραπάνω η αποκατάσταση και κοινωνική ένταξη των ατόμων με ειδικές ανάγκες απαιτεί μία σειρά από δράσεις και ενέργειες και εμπλέκει αρκετούς φορείς του δημόσιου τομέα. Απαιτεί με λίγα λόγια ένα πολυδιάστατο πρόγραμμα δράσεων που συνεπάγεται ένα ανάλογο προγραμματισμό στο τομέα αυτό για να είναι αποτελεσματικές θα πρέπει να συνδέονται μεταξύ τους και να δρουν ολοκληρωμένα και όχι αποσπασματικά.

Η σύνδεση επομένως των προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης με τη διαδικασία και τα προγράμματα αποκατάστασης των ατόμων αυτών αποτελεί μία από τις βασικές μας επιδιώξεις στο τομέα που μας απασχολεί σήμερα.

Προς τη κατεύθυνση αυτή το Υπουργείο Εργασίας προωθεί ρυθμίσεις που αποσκοπούν στο να συντονίσουν τους φορείς και τα προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης τόσο σε κεντρικό όσο και σε τοπικό, περιφερειακό επίπεδο μέσα από Επιτροπές όπου θα συμμετέχουν και κοινωνικοί φορείς.

Για το σκοπό αυτό προωθούνται και ανάλογες αλλαγές στους μηχανισμούς παρέμβασης τόσο μέσα από τη αναδιάρθρωση των υπηρεσιών του ΟΑΕΔ όσο και μέσα από το νέο οργανισμό, κανονισμό του Υπουργείου μας.

Συγκεκριμένα, προτείνεται η σύσταση σε κεντρικό επίπεδο Εθνικού Συμβουλίου επαγγελματικής κατάρτισης για τη χάραξη ενιαίας στρατηγικής στο τομέα αυτό και το συντονισμό των εμπλεκόμενων φορέων και το οποίο θα υποστηρίζεται από το υπό σύσταση τμήμα μελέτης σχεδιασμού και συντονισμού της επαγγελματικής κατάρτισης της αντίστοιχης Δ/νσης του Υπουργείου μας, και από το υπό σύσταση τμήμα συντονισμού προγραμμάτων του Ε.Κ.Τ. της αντίστοιχης Δ/νσης του Υπουργείου μας, και το οποίο θα συνδέεται λειτουργικά με τις υπό σύσταση νομαρχιακές επιτροπές απασχόλησης και κατάρτισης σε τοπικό επίπεδο.

Έτσι μέσα από τη λειτουργία των Επιτροπών αυτών επιτυγχάνεται τόσο ο συντονισμός, όσο και η αποκέντρωση της επαγγελματικής κατάρτισης με τη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων στο σχεδιασμό και την υλοποίηση των προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης, αλλά και τη σύνδεσή τους με τη αγορά εργασίας.

Το 'υπό σύσταση' σε ότι αφορά τις μετατροπές που κάναμε στο Οργανισμό του Υπουργείου, ακριβώς για να δημιουργήσουμε τη λειτουργική εκείνη βάση, που να μπορούσαμε ν'ακουπήσουμε αρμοδιότητες συντονισμού ή απαιτήσεις μιάς πιά σε βάθος δουλειάς, προγραμματισμού και παρακολούθησης των μέτρων υλοποίησης, έχει να κάνει με το νέο Οργανισμό που καταθέσαμε ήδη στο Υπουργείο Προεδρίας.

Οι 'υπό σύσταση' νομαρχιακές επιτροπές που μιλάμε είναι κομμάτι που αφορά τη αναδιάρθρωση και αναδιάρθρωση των υπηρεσιών του ΟΑΕΔ, και είναι μέσα στο νομοσχέδιο για την απασχόληση το οποίο μέχρι τέλος Μάη, θα έχει κατατεθεί.

Το νομοσχέδιο αυτό αφορά και τους ανάπηρους και τις συγκεκριμένες παρεμβάσεις στο Οργανισμό για τη δημιουργία λειτουργικής υποδομής.

Δηλαδή, έχουμε ένα θέμα και δεν έχουμε υπηρεσία να το χειριστεί, γι'αυτό προσπαθούμε να λειτουργήσει ο κρατικός φορέας και να υλοποιεί, πράγμα που γίνεται μόνο αν δημιουργήσει τη μηχανή του, και είμαστε πολύ κοντά.

Το μόνον ένα έχει διατυπωθεί και έχει φύγει για το Προεδρίας το δε άλλο μέχρι το τέλος του μήνα κατατίθεται στη Βουλή, και θα σταλεί βέβαια στους φορείς για συζήτηση.

Η προσπάθεια είναι η δημιουργία του πλαισίου, τόσο σε περιφερειακό όσο και σε κεντρικό επίπεδο για να μπορέσει να λειτουργήσει, τόσο η διαδικασία του συντονισμού, φορέων και προγραμμάτων, όσο και η διαδικασία, αυτή η κυκλική της αναρρύθμισης κάποιων πραγμάτων, της αξιολόγησης, επανανομοθέτησης ή διόρθωσης.

Αυτός ο μηχανισμός, οφείλουμε να πούμε, ότι δεν υπήρχε μέχρι τώρα. Μέχρι τώρα, ότι έχει γίνει, στο τομέα των αναπήρων και είναι σημαντικά αυτά που έχουν γίνει, έγιναν με το πατριωτισμό των Ελλήνων και τη φιλοτιμία ανθρώπων και όχι με τη ύπαρξη δομών.

Για να ολοκληρώσω, στα πλαίσια αυτά λοιπόν, με τη προϋπόθεση της ύπαρξης αυτού του μηχανισμού, προωθούμε τη σύσταση συντονιστικού όργάνου για τη αποκατάσταση ατόμων με ειδικές ανάγκες και το οποίο θα στηρίζεται στο υπό σύσταση επίσης αντίστοιχο τμήμα της Δ/νσης Απασχόλησης του Υπουργείου μας. Αρμαδιότητες αυτού

του συντονιστικού οργάνου θα είναι ο συντονισμός και ο προγραμματισμός στο τομέα επαγγελματικής κατάρτισης και αποκατάστασης και η επιλογή της στρατηγικής και της πολιτικής στο τομέα αυτό, η εκπόνηση εξειδικευμένης πολιτικής για τις επί μέρους κατηγορίες, αυτά που είπαμε και παραπάνω, των ατόμων με ειδικές ανάγκες και η υποβολή προτάσεων για τη καλύτερη και αποτελεσματικότερη αξιοποίηση των πόρων της ΕΟΚ.

Για ν'αναφερθούμε και στο πρόγραμμα 'ΗΛΙΟΣ' που ως σκοπό έχει τη προώθηση της επαγγελματικής κατάρτισης και επαναπροσαρμογής των ατόμων με ειδικές ανάγκες καθώς και τη οικονομική και κοινωνική τους ένταξη, πιστεύω ότι οι ειδικές δράσεις που περιλαμβάνει και οι οποίες είναι το κοινοτικό δίκτυο κέντρων και εμπειριών επαγγελματικής κατάρτισης και επαναπροσαρμογής, ειδική δράση σχετικά με τη αυτόνομη διαβίωση, τα δίκτυα πρότυπων τοπικών σχεδίων και τέλος το μηχανογραφημένο σύστημα πληροφοριών HANDYNET θα λύσουν μία σειρά από προβλήματα και δυσκολίες και θα επιτρέψουν συντονισμένα να προωθηθούν τα θέματα που αφορούν τα άτομα αυτά.

Θέλω να πω ότι το δεύτερο αυτό πρόγραμμα 'ΗΛΙΟΣ' είναι, ή ας είναι μία πρόκληση σε όλους μας για να προχωρήσουμε λίγο πιο συστηματικά, λίγο πιο συντονισμένα, λίγο πιο αποτελεσματικά, τις δράσεις που ήδη έχουμε ξεκινήσει και ήδη υπήρχαν από το πρώτο πρόγραμμα 'ΗΛΙΟΣ', ας συνεχίσουμε λοιπόν με μεγαλύτερο και συναίσθημα ευθύνης απέναντι στους ανθρώπους τους οποίους αναφέρονται αλλά και αίσθημα αισιοδοξίας, ότι αφού οι προθέσεις υπάρχουν, οι λειτουργικές βελτιώσεις προωθούνται και θα γίνουν δεν μένει παρά να εντείνουμε τις προσπάθειες μας για το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα.

Σε σχέση με τη εφαρμογή του 2ου προγράμματος 'ΗΛΙΟΣ' θα ήθελα να πώ, ότι το κάθε Υπουργείο, ο κάθε φορέας στο χώρο της αρμοδιότητας του, παράδειγμα το Υπουργείο Εργασίας όπως είπα σε σχέση με τη Επαγγελματική κατάρτιση και αποκατάσταση κάνει πιστεύω τις προσπάθειες συντονισμού των κομματιών, που εμπλέκονται εκεί πέρα μέσα.

Αλλά, μία πολύ μεγάλη ανάγκη συντονισμού, πιστεύω ότι βγαίνει και στη σύνδεση των διάφορων αρμοδιοτήτων που είναι διάσπαρτες στα διάφορα Υπουργεία.

Λυπάμαι, να πώ ότι υπάρχουν δράσεις, προβληματισμοί, και προγράμματα Υπουργείων που δεν είναι γνωστά σε άλλα Υπουργεία που σε ένα σημαντικό βαθμό καλύπτουν ένα άλλο κομμάτι του ίδιου προβλήματος.

Χαίρομαι ιδιαίτερα για το συνέδριο αυτό, που τόσο εσπευσμένα οργανώσαμε και βρεθήκαμε προ του διλήμματος ή τώρα ή ποτέ, και επιλέξαμε το τώρα.

Ας είναι αυτή η συνάντηση μία αφετηρία για μία πιο συστηματική και πιο συντονισμένη δράση όλων μας.

4. ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΤΟΥ ΚΟΥ.ΑΓΓΕΛΙΔΗ - Εκπρόσωπος του Ο.Α.Ε.Δ.

Η συμβολή του ΟΑΕΔ στη επαγγελματική αποκατάσταση των
ατόμων με ειδικές ανάγκες

Δυνατότητες - προοπτικές

Πρίνα αρχίσω θα ήθελα να αναφερθώ και σαν μέλος της οργανωτικής επιτροπής σε ορισμένες παραλείψεις.

Αν αυτό αναφερόταν στο άτομο μου ίσως δεν θα το ανέφερα αλλά επειδή αναφέρεται στη ύπαρξη της υπηρεσίας επαγγελματικής αποκατάστασης των ατόμων με ειδικές ανάγκες, που σαν προϊστάμενος της αυτή τη στιγμή, αναφέρω τα προγράμματα του ΟΑΕΔ, νομίζω ότι θα έπρεπε να ειπωθεί, γιατί πολλά άτομα με ειδικές ανάγκες έχουν συνδέσει τις ελπίδες τους στα θέματα της απασχόλησης και κατάρτισης και σ'αυτή τη υπηρεσία που είναι τμήμα της όλης υποδομής και της προσπάθειας που κάνει η πολιτεία σήμερα.

Ο ΟΑΕΔ έχει ήδη υιοθετήσει τις αρχές της σύστασης 86379 της ΕΟΚ του Συμβουλίου της 24ης Ιουλίου 1986, για τη απασχόληση των ατόμων με ειδικές ανάγκες αναγνωρίζοντας ότι τα άτομα αυτά έχουν το ίδιο δικαίωμα με όλους τους υπόλοιπους εργαζόμενους για ίσες ευκαιρίες κατάρτισης και απασχόλησης.

Άλλωστε και ο ΟΑΕΔ από ελληνικής πλευράς συμμετείχε σε ομάδες εργασίας σαν εκπρόσωπος του Υπουργείου Εργασίας για τη όνταξη και υιοθέτηση της παραπάνω σύστασης.

Τα άτομα με ειδικές ανάγκες αντιμετωπίστηκαν από το 1982 σαν αναπόσπαστο τμήμα του εργατικού δυναμικού της χώρας και έχουν γίνει πολλές προσπάθειες για τη καταπολέμηση της νοοτροπίας που ήθελε τα άτομα με ειδικές ανάγκες, στο περιθώριο.

Ο ΟΑΕΔ ασχολήθηκε για πρώτη φορά το 1982 με τη επαγγελματική απασχόληση και κατάρτιση των ατόμων με ειδικές ανάγκες. Ενεργοποίησε το νόμο 1963/79, στη συνέχεια συμμετείχε στη θέσπιση άλλων ευεργετικών διατάξεων όπως ο 1320/82, σχετικά με τη υποχρεωτική πρόσληψη στο δημόσιο τομέα, το νόμο 1262/82, αναπτυξιακό νόμο και συγκεκριμένα το άρθρο 9 σχετικά με τη επιδότηση, δανειοδότηση των επιχειρήσεων στις οποίες συμμετέχουν άτομα με ειδικές ανάγκες.

Το 1986, θεσπίζεται νέος νόμος που προστατεύει τα άτομα με ειδικές ανάγκες σ'αντικατάσταση του 963/79, του 1100, του 1320 και επεκτείνει τη υποχρεωτική πρόσληψη και στο ιδιωτικό τομέα.

Επίσης ο νόμος 1446/84 επιλύει ορισμένα πρακτικά θέματα που αναφέρονται στη κατάρτιση ατόμων με ειδικές ανάγκες σε ειδικά χαρακτηρισμένα ιδρύματα και σχολές, όπως το εκπαιδευτικό επίδομα κι άλλα.

Έχει επίσης ενεργό συμμετοχή σε θέματα που αφορούν και τη ανεξάρτητη διαβίωση ατόμων με ειδικές ανάγκες που χωρίς αυτή οποιοδήποτε πρόγραμμα θα ήταν ανέφικτο και αναποτελεσματικό.

Το Υπουργείο Εργασίας δια μέσου του ΟΑΕΔ είναι ο υπεύθυνος φορέας της πολιτείας

για τη κατάρτιση και απασχόληση όλου του εργατικού δυναμικού της χώρας.

Όσον αφορά τη κατάρτιση γίνονται προσπάθειες ολοένα μεγαλύτερο ποσοστό ατόμων με ειδικές ανάγκες να παρακολουθεί τις γενικές σχολές επαγγελματικής κατάρτισης του ΟΑΕΔ. Ενέργεια που άλλωστε αναφέρεται στη σύσταση 86/379 του Συμβουλίου σαν θετική ενέργεια.

Για τη επίτευξη του παραπάνω σκοπού εξασφαλίζει 10% των θέσεων κατάρτισης στις σχολές του ΟΑΕΔ πανελλαδικά. Όπου δεν είναι δυνατό τα άτομα με ειδικές ανάγκες να παρακολουθήσουν τις γενικές σχολές του ΟΑΕΔ, παραπέμπονται σε ειδικά χαρακτηρισμένα ιδρύματα που σήμερα είναι 10 και ο αριθμός των εκπαιδευομένων μέσα στο 1988 ανέρχεται σε 550 άτομα.

Ο ΟΑΕΔ στις παραπάνω μονάδες καλύπτει το οικονομικό κόστος των προγραμμάτων και παρεμβαίνει δυναμικά με τη εμπειρία του στη ποιότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης.

Ο ΟΑΕΔ προσπαθεί να δημιουργήσει ένα περιβάλλον πιο προσιτό μέσα στις σχολές του και από αρχιτεκτονική άποψη. Ήδη σε 3 σχολές του στη Αθήνα και 1 στη Θεσ/νίκη έχουν γίνει οι κατάλληλες παρεμβάσεις σε υπάρχοντα κτίρια για να δοθεί δυνατότητα να χρησιμοποιούνται και άτομα με κινητικά προβλήματα.

Από τη στιγμή, νομίζω που αναφερόμαστε σε υπάρχοντα κτίρια, και όλοι οι τεχνικοί ξέρουν τη δυσκολία που υπάρχει σ' αυτό, δείχνει το πρωτοποριακό χαρακτήρα που παίζει ο ΟΑΕΔ ακόμη και σ' αυτό το τομέα.

Στις υπό μελέτη σχολές του όπως και στη σχολή που δημοπρατήθηκε πρόσφατα στη Αθήνα και θα παραδοθεί μέχρι τέλος του 1989 και που θα στεγάσει κυρίως άτομα με ψυχικά προβλήματα γίνονται κατάλληλες προσαρμογές πέρα του Γενικού Οικοδομικού Κανονισμού.

Το έργο αυτό όπως και τ' άλλα προηγούμενα έχουν ενταχθεί στο Καν. 815/84, α' σκέλος.

Στο τομέα της απασχόλησης ο ΟΑΕΔ ίδρυσε 5 γραφεία επαγγελματικής αποκατάστασης ατόμων με ειδικές ανάγκες, 2 στη Αθήνα, 1 στη Θεσ/νίκη, 1 στο Βόλο και 1 στο Ηράκλειο.

Σκοπός των γραφείων αυτών είναι:

- 1) η ενημέρωση των ενδιαφερομένων ατόμων με ειδικές ανάγκες και των εργοδοτών για τις δυνατότητες και διευκολύνσεις που παρέχονται σ' αυτούς από τα νέα νομοθετικά μέτρα.
- 2) η τοποθέτηση των ατόμων με ειδικές ανάγκες σε σωστές θέσεις εργασίας σύμφωνα πάντα με τις δυνατότητες τους και τα προσόντα τους.
- 3) η παραπομπή των ατόμων αυτών σε εκπαιδευτικές μονάδες του ΟΑΕΔ για επαγγελματική κατάρτιση όπου αυτό είναι δυνατό.

Για τη προώθηση της απασχόλησης ο ΟΑΕΔ προσφέρει τα παρακάτω οικονομικά κίνητρα:

- 1) Επιδοτεί εργοδότες που προσλαμβάνουν άτομα με ειδικές ανάγκες με 1.700 δρχ. τη ημέρα για το πρώτο χρόνο.
Ειδικά φέτος και πειραματικά έχει ξεκινήσει ένα πρόγραμμα για τα άτομα με ψυχικές παθήσεις που επιτρέπει τη μερική απασχόληση δηλ. για 20 ώρες

και με τη αντιστοιχία της επιδότησης δηλ. 850 δρχ. τη ημέρα, ξέροντας και αναγνωρίζοντας τα προβλήματα που έχουν τα άτομα με ψυχικά προβλήματα ν'αντέξουν στο εβδομαδιαίο στρές των 40 ωρών, και πιστεύω ότι τέλος της χρονιάς θα έχουμε κάποια πρώτα αποτελέσματα αυτού του πειράματος.

2) Συμμετέχει στις δαπάνες προσαρμογής του χώρου εργασίας εφόσον κρίνεται αναγκαία μέχρι 80.000 δρχ. για κάθε περίπτωση ενέργεια που στοχεύει τη διατήρηση της νέας θέσης εργασίας.

Αυτό το ποσό προσφέρεται φυσικά μόνο σε ιδιωτικές επιχειρήσεις από τη στιγμή που οι Δημόσιοι φορείς προσλαμβάνουν κάποιο άτομο με ειδικά προβλήματα, με ειδικές ανάγκες και χρειάζεται εργονομική διευθέτηση ο χώρος δουλειάς τους σε ευθύνη του κάθε δημόσιου φορέα να εξασφαλίσει και τις κατάλληλες προσαρμογές.

Θά αναφερθώ σ'ένα απλό παράδειγμα που σήμερα στο ΟΑΕΔ έχοντας ένα άτομο, ημιβλέπον με 10% όραση από το ένα μάτι, έχουμε ξεκινήσει τη διαδικασία αγοράς ενός μηχανήματος μεγέθυνσης χαρακτήρων, γιατί πραγματικά πιστεύουμε ότι το άτομο αυτό, ο επιστήμονας αυτός, μας χρειάζεται, δουλεύει σε ασφαλιστικά θέματα, και μας είναι απαραίτητος.

Το μηχάνημα αυτό, περιττό να πω ότι στοιχίζει αρκετά χρήματα, γύρω στις 500.000 δρχ.

3) Το πρόγραμμα ενίσχυσης της αυτοαπασχόλησης που φθάνει στο ύψος των 350.000 δρχ. κατ'άτομο και που βοηθάει και τα άτομα με ειδικές ανάγκες να δημιουργήσουν τη δική τους μικρή επιχείρηση.

Τα παραπάνω 3 οικονομικά μέτρα δεν αφορούν εξειδικευμένα μόνο τα άτομα με ειδικές ανάγκες. Η αντιμετώπιση των θεμάτων των ατόμων με ειδικές ανάγκες γίνεται με το ίδιο τρόπο που γίνεται και για τους υπόλοιπους εργαζόμενους, τα ποσά μόνο είναι διαφορετικά.

Ο ΟΑΕΔ παρουσιάζει σήμερα μία συνεχή αυξανόμενη δραστηριότητα σε ποσοτικό αλλά και σε ποιοτικό επίπεδο στο τομέα της κατάρτισης και απασχόλησης των ατόμων με ειδικές ανάγκες, επειδή πιστεύει ότι τα άτομα με ειδικές ανάγκες είναι ικανοί και αποδοτικοί εργαζόμενοι.

Προσπαθεί ν'αλλάξει τη αντίληψη της κοινής γνώμης και να ενημερώσει στο ποιός είναι και τι μπορεί να κάνει ο ανάπηρος. Οι καμπάνιες ενημέρωσης στα τηλεοπτικά μέσα και η καταχώρηση στις εφημερίδες είναι μερικά από τα μέσα που χρησιμοποιεί ο ΟΑΕΔ για τη επίτευξη αυτού του σκοπού.

Αναπηρία δεν σημαίνει ανικανότητα, αλλά σημαίνει ένα απροσάρμοστο δομημένο ή κοινωνικό περιβάλλον όπως έχει πεί πρόσφατα και ο Υπουργός Εργασίας κ.Γεννηματάς, δεν υπάρχουν απροσάρμοστα άτομα αλλά απροσάρμοστες κοινωνίες.

Ειδικότερα σήμερα ο ΟΑΕΔ μετά τη ίδρυση της υπηρεσίας επαγγελματικής αποκατάστασης ατόμων με ειδικές ανάγκες το Ιούνιο 1987 είναι πλέον σε θέση να ασχοληθεί σ'όλο το φάσμα των δραστηριοτήτων του και με τα άτομα με ειδικές ανάγκες

Θα θέλαμε πλέον και αυτά τα άτομα να καταρτίζονται απευθείας από τον ΟΑΕΔ και όχι υποχρεωτικά διαμέσου ειδικού χαρακτηρισμένων ιδρυμάτων, που συχνά παρουσιάζουν πολλές αδυναμίες στο ν' ασχοληθούν με εξειδικευμένους τομείς όπως η κατάρτιση.

Είναι αυτονόητο ότι σ' αυτές τις μονάδες θα παρέχονται και υποστηρικτικές υπηρεσίες που αυτό θα εξασφαλίζεται από άλλους εξειδικευμένους προνοιακούς φορείς.

Μία τέτοια προσπάθεια θα γίνει πράξη σε 2 επαρχιακές πόλεις από το Σεπτέμβριο του 1988, στη Λάρισα και στα Χανιά σε συνεργασία με το ΠΙΚΠΑ.

Πιστεύουμε, τέλος, ότι με τη διεύρυνση των κέντρων που βρίσκονται στο δίκτυο αλλά και οι ανταλλαγές εμπειριών που προβλέπονται στο πρόγραμμα ΗΛΙΟΣ, σε συνδυασμό με τα προγράμματα, του Κοινοτικού Ταμείου, θα κάνουν πραγματικότητα τους στόχους του ΟΑΕΔ και της πολιτείας γενικότερα δίνοντας τη δυνατότητα σ' ένα μεγαλύτερο αριθμό ατόμων με ειδικές ανάγκες να ενταχθούν επαγγελματικά και κατ' επέκταση κοινωνικά.

Ακολούθησε προβολή βιντεοταινίας με δύο ντοκουμαντέρ:

- 1) για άτομα με κινητικά προβλήματα
- 2) και άτομα με μεσογειακή αναιμία, παραγωγής ΕΡΤ σε συνδυασμό με το ΟΑΕΔ.

5. ΕΙΣΗΓΗΣΗ του κου.ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ - Παιδαγωγός -Δ/ντής Ειδικής αγωγής ΥΠ.ΕΠ.Θ.

Θα προσπαθήσω μέσα σε πολύ λίγο χρόνο να πώ λίγα πράγματα, σε γενικές γραμμές, και όχι αυτά που είχα σχεδιάσει να σας παρουσιάσω.

Κατ' αρχήν θεωρώ πάρα πολύ χρήσιμη, ετούτη τη συνάντηση που γίνεται με τη συνεργασία της COMMISSION και όλων των φορέων εδώ αν και κάπως εσπευσμένα έχει οργανωθεί, αλλά καλύτερα που δεν χάσαμε αυτή τη ευκαιρία.

Το θέμα που θα μπορέσω να σας παρουσιάσω θα είναι η σχολική ενσωμάτωση ή την έναρξη στο κανονικό σχολείο των παιδιών σχολικής ηλικίας με ειδικές ανάγκες.

Αυτό, δηλαδή η σχολική ενσωμάτωση των παιδιών, για μάζ δεν είναι, μόνο μία πολιτική τη οποία ακολουθούμε, εκπαιδευτική πολιτική, θεωρητική είναι και πράξη. Η πράξη δέ, αυτή υλοποιείται τα τελευταία χρόνια ιδιαίτερα και πιο συγκεκριμένα μετά το 1984 και 1985.

Λίγα λόγια για το πλαίσιο γενικά μέσα στο οποίο κινούμαστε. Αν δεχθούμε εκείνη τη γενική διεθνή στατιστική, ότι δηλαδή έχουμε στο κάθε πληθυσμό, ένα 10% άτομα με ειδικές ανάγκες, το ίδιο συμβαίνει και στο μαθητικό πληθυσμό το δικό μας περισσότερα άτομα μπορούν ν' ανακαλυφθούν εάν έχουμε τη δυνατότητα σωστότερης λεπτομερέστερης διάγνωσης δεν υπάρχει αμφιβολία, λιγότερα αμφιβάλλω αν θά είναι. Συνεπώς το μαθητικό πληθυσμό της χώρας μας που είναι περίπου 1.800.000 μαθητές από ηλικία 4-4,5 ετών μέχρι 18 ετών, θα έχουμε σε στρογγυλά νούμερα, ένα αριθμό γύρω στις 180.000 μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, μεγάλες ή μικρές, παροδικές ή χρόνιες.

Απ' αυτό το ποσοστό το οποίο, είναι τρομακτικό βέβαια, στη αρχή είναι γεγονός

ότι το μέγιστο ποσοστό των παιδιών βρίσκονται μέσα στα λεγόμενα κανονικά σχολεία. Αλλά εκεί βρίσκονται κατ'ανάγκη και όχι κάτω από κάποιο συστηματικό πρόγραμμα, ειδικής εκπαίδευσης ανάλογα με τις ανάγκες που έχουμε.

Είναι δε γεγονός ότι απ'αυτά τα παιδιά που αναφέρω δεν είναι ανάγκη να πηγαίνουν στο σχολείο, το ειδικό, το χωριστό, αν θέλετε, όλα αυτά τα παιδιά. Αυτό είναι και εκείνο που εκφράζει η φιλοσοφία της σχολικής ενσωμάτωσης για τη οποία κουβεντιάζαμε. Με την εξής όμως διαφορά. Να μην θεωρηθεί ότι τα παιδιά αυτά που στο μέγιστο ποσοστό τους, δηλ. από τις 180.000, οι 170.000 βρίσκονται μέσα στα κανονικά σχολεία.

Αυτό δεν σημαίνει ότι λύσαμε το πρόβλημα της σχολικής ενσωμάτωσης, διότι ακριβώς δεν υπάρχει η ειδική αντιμετώπιση. Γι'αυτό ακριβώς το λόγο έχουν δημιουργηθεί από το 1985 κάποιες στρατηγικές τις οποίες ακολουθούμε και εφαρμόζουμε για συστηματική σχολική ενσωμάτωση. Έκφραση αυτών των στρατηγικών είναι οι ειδικές τάξεις. Οι ειδικές τάξεις λειτουργούν μέσα στα κανονικά σχολεία, δεν θέλουμε ν'αποσπάται από τη φυσική μαθητική κοινότητα, ο μαθητής και να πηγαίνει κάπου αλλού παρά μέσα σ'αυτή που ανήκει να δεχθεί να του δώσουμε τη βοήθεια εκείνη που χρειάζεται για να περάσει κάποιες δυσκολίες που έχει, στα μαθησιακά του προβλήματα και γενικώτερα στη παρακολούθηση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων.

Οι ειδικές αυτές τάξεις δέχονται τα παιδιά αυτά, PART TIME δηλαδή μερικές ώρες τη εβδομάδα, όσες χρειάζονται για να δεχθούν τη ειδική βοήθεια με ειδικό πρόγραμμα από καταρτισμένο εκπαιδευτικό. Οι ώρες αυτές μπορεί να είναι 5 ή 6 τη εβδομάδα, περίπου 1 το πολύ καμμιά φορά σε ειδικές περιπτώσεις 2 τη ημέρα. Οι υπόλοιπες ώρες για το μαθητή είναι πρόγραμμα της κανονικής τάξης, στη οποία και πηγαίνει.

Οι τάξεις αυτές τις οποίες ξεκινήσαμε το 84-85 αρχικά, πειραματικά ήταν μόνο 7 με καμμιά 60αριά μαθητές, στη περιοχή των Αθηνών και μάλιστα όταν δειλά ξεκινήσανε. Τα πρώτα αποτελέσματα ήταν λίγο απογοητευτικά, γιατί πραγματικά ανοίγαμε δρόμους. Το επόμενο χρόνο και τα επόμενα χρόνια για να μη λέω την εξέλιξη του θεσμού, πολλαπλασιάστηκαν οι τάξεις αυτές διότι έγιναν αποδεκτές ως αποτελεσματικές, και από τους εκπαιδευτικούς μας και από τους μαθητές τους ίδιους και από τους γονείς και από το ευρύτερο κοινωνικό σύνολο.

Σήμερα έχουμε θεσμοθετημένες, νομοθετημένες 221 ειδικές τάξεις μέσα σε κανονικά σχολεία, σπαρμένες σε όλητη χώρα που λειτουργούν, και είναι υπό ίδρυση με το νέο διάταγμα που βγαίνει κάθε χρόνο τέτοιο καιρό, άλλες περίπου 80 τάξεις. Δηλαδή θα φθάσουμε τις 300 από το ερχόμενο σχολικό έτος.

Δεν μιλάω για τα ειδικά σχολεία γιατί έχουμε και τα ειδικά σχολεία και αυτά είναι περίπου 160 μεγάλα και μικρά για όλες τις κατηγορίες των παιδιών με ειδικές ανάγκες από τις πιο σοβαρές μέχρι τις οριακές.

Βεβαίως εδώ θα ήθελα να επισημάνω μία έλλειψη η οποία υπάρχει, εξειδικευμένες ή καλύτερα ειδικότερες περιπτώσεις παιδιών με ειδικές ανάγκες όπως π.χ. είναι τα αυτιστικά παιδιά. Δεν έχουμε δημόσιες, εκπαιδευτικές μονάδες αποκλειστικά

γι'αυτά τα παιδιά. Μερικά εκ τούτων απορροφούνται σε κάποια σχολεία, άλλα όμως δεν έχουν τη δυνατότητα να βρουν ένα σχολείο ή έστω μία τάξη του δικού τους επιπέδου και των δικών τους αναγκών.

Σ'αυτές τις ειδικές τάξεις που σας ανέφερα δέχονται συστηματική ειδική αγωγή κυρίως παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες όπως είπα, παιδιά με οριακή νοημοσύνη, και άλλα προβλήματα. Σε αριθμό περίπου 4.000 είναι τα παιδιά που δέχονται ειδική αγωγή στις ειδικές τάξεις.

Τα άλλα παιδιά που πηγαίνουν στα ειδικά σχολεία και είναι όπως είπα 160 σ'όλη τη χώρα γι'όλες τις κατηγορίες κωφά, τυφλά, νοητικά καθυστερημένα, κινητικά ή σωματικά γενικότερα ανάπηρα. Τα 160 αυτά ειδικά σχολεία δέχονται επίσης ή μάλλον έχουν στις 3.500 μαθητές.

Όλα τα σχολεία είναι του δημοσίου, πλην ενός μονοθεσίου το οποίο μάλλον καταργείται και αυτό γιατί δεν μπορεί να επιβιώσει, το οποίο ανήκει σε φυσικό πρόσωπο.

Μία διευκρίνιση, τα σχολεία τα ειδικά, που ανήκουν σε Νομικά πρόσωπα Δημοσίου ή Ιδιωτικού Δικαίου, τα πλείστα είναι Δημοσίου Δικαίου, είναι περίπου 12. Είναι αυτά του Εθνικού Ιδρύματος Κωφών.

Τα άτομα αυτά ιδιαίτερα που είναι ενταγμένα στις ειδικές τάξεις ή στις κανονικές τάξεις θέλουμε να μείνουν όπως είπα και προηγουμένως μέσα στο φυσικό σχολικό περιβάλλον.

Το έταιρο σκέλος όμως που θα προωθήσει το όλο θέμα είναι εκείνο το οποίο έχει να κάνει με τα παιδιά που έχουν ειδικές ανάγκες και τη ανάγκη να παραμείνουν και ν'αντιμετωπισθούν, αν θέλετε, συστηματικά μέσα στη κανονική τάξη ούτε καν στη ειδική τάξη.

Αλλά για να επιτευχθεί αυτό πρέπει να ενταχθεί κανονικότητα στη εκπαίδευση τη γενική.

Για να λυθούν τα προβλήματα αυτά θεωρούμε το πρόγραμμα 'ΗΛΙΟΣ', μια πολύ καλή ευκαιρία για τους γνωστούς λόγους, αλλά θα ήθελα, να τονίσω κατά τη άποψή μου ότι το ΗΛΙΟΣ το οποίο έχει και το γοητευτικό όνομα, το εκτυφλωτικό θα έλεγα όνομα έχει πολλές πτυχές και έχει και πολύ φιλοδοξία για να λύσει όλα τα προβλήματα δια του συντονισμού όλων των φορέων.

Δηλαδή, εγώ θα έκανα ένα παραλληλισμό, ο ΗΛΙΟΣ θέλει να κάνουμε τη ανάλυσή του στα χρώματα δια του δίσκου του Νεύτωνος, το ηλιακό φάσμα, να βρεί δηλαδή ο καθένας τη αρμοδιότητα του και να γυρίσουμε όλοι μαζί το δίσκο για να μας δώσει τη σύνθεση των χρωμάτων που θα είναι το ηλιακό φως.

Για μάς, νομίζω ότι το κύριο θέμα είναι στα πλαίσια, επαναλαμβάνω, του προγράμματος ΗΛΙΟΣ το οποίο βέβαια κατά μέγα μέρος αφορά τη επαγγελματική κατάρτιση και αποκατάσταση των ατόμων αυτών, από τα συνολικά 21 εκατ. ECU τα 2 εκατ. πάνε για όλο το πρόγραμμα της σχολικής ενσωμάτωσης, μας ενδιαφέρει να εξασφαλίσουμε εκπαιδευτικό προσωπικό ενημερωμένο και καταρτισμένο για ν'αντιμετωπίσει συστηματικά τα παιδιά μας με ειδικές ανάγκες μέσα στο κανονικό

σχολείο, και δυνατότητες του προσωπικού αυτού να προσαρμόζει τα εκπαιδευτικά προγράμματα στις ανάγκες των παιδιών.

Αυτά είναι τα δύο κλειδιά. Ελπίζουμε με το 'ΗΛΙΟ' να δωθεί η ευκαιρία, αφ' ενός μόν να δώσουμε πληρέστερη ενημέρωση και κατάρτιση στους εκπαιδευτικούς μας με σεμινάρια τοπικά κλπ. προς τη κατεύθυνση αυτή και αφετέρου να τους βοηθήσουμε να επισκεφθούν τέτοια προγράμματα σε άλλες χώρες και από κεί να πάρουν ερεθίσματα για νάρθουν εδώ και να προχωρήσουμε στη εφαρμογή.

6. ΕΙΣΗΓΗΣΗ του κου. ΒΑΣΙΛΑΚΟΥ -Πολιτικός Μηχανικός - Συγκοινωνιολόγος Υπουργείου Μεταφορών.

Κύριε Πρόεδρε, θα ήθελα να ευχαριστήσω εκ μέρους του Υπουργείου Μεταφορών και να σας ευχηθώ κάθε επιτυχία και στα περαιτέρω.

Το Υπουργείο μας θα ήθελε να δώσει μέσα απ' αυτό το βήμα το ενδιαφέρον του για τα προβλήματα των ατόμων με ειδικές ανάγκες όσον αφορά τα προβλήματα της μετακίνησής τους.

Έτσι για το λόγο αυτό, έχει συστήσει μία ειδική ομάδα εργασίας στη οποία έχει ανατεθεί το έργο της καταγραφής, επεξεργασίας των προβλημάτων των ατόμων με ειδικές ανάγκες στη χώρα μας, και με τη βοήθεια της διεθνούς πρακτικής και εμπειρίας ελπίζουμε να καταλήξουμε σε συγκεκριμένες προτάσεις για παρεμβάσεις που θα υποβοηθήσουν τα άτομα αυτά για τη ικανοποίηση των αναγκών τους στις μετακινήσεις τους.

Παράλληλα με αντίστοιχες παρεμβάσεις του Υπουργού Μεταφορών και με εγκυκλίους του έχει υποδειχθεί στους εποπτευόμενους από το Υπουργείο Μεταφορών φορείς και οργανισμούς των αστικών και υπεραστικών Συγκοινωνιών όλων των μέσων μεταφοράς να λαμβάνουν υπόψη τους κατά το σχεδιασμό τους και τις παραμέτρους για άτομα με ειδικές ανάγκες.

Ορισμένοι δημογραφικοί παράγοντες οι οποίοι έχουν μελετηθεί από το Υπουργείο έχουν δώσει ότι η αύξηση της χρήσης του αυτοκινήτου σαν δημόσιο μέσο μεταφοράς είναι συνάρτηση της μειωμένης χρήσης του Ι.Χ. αυτοκινήτου αλλά και εξαρτάται και από ορισμένα αυξημένα μέσα όρια διαβίωσης και ηλικίας και αυτό εντάσσεται στα γενικότερα πλαίσια των ατόμων με ειδικές ανάγκες.

Έτσι θα μπορούσαμε να πούμε πως αυτό μας βοηθάει στο ότι μπορούμε να υπολογίζουμε σε μία μελλοντική, έτσι μπορούμε να μιλήσουμε για ένα φαινόμενο που μεταφράζεται σε ανάγκη προσαρμογής της παροχής των καλύτερων υπηρεσιών μεταφοράς σε άτομα που θα έχουν πιθανή υψηλότερη ζήτηση για τις υπηρεσίες αυτές των συγκοινωνιών στο μέλλον.

Έτσι το Υπουργείο μας μέσα από τις αντίστοιχες υπηρεσίες και φορείς αστικών και υπεραστικών συγκοινωνιών όσο και μέσα στους διεθνείς οργανισμούς και με τους διεθνείς οργανισμούς προσπαθεί να λαμβάνει τις μελέτες αλλά και το ίδιο να υποβοηθά στη μελέτη και εντατικά να παρακολουθεί τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν στις συγκοινωνίες

Ειδικότερα, ευαισθητοποιημένοι είμαστε στα θέματα των αστικών συγκοινωνιών και για θέματα αστικών συγκοινωνιών ειδικά στο χώρο της Αθήνας θα μας μιλήσει στη συνέχεια ο κ. Κόκκινος , ο οποίος είναι και συντονιστής μιάς αντίστοιχης ομάδας εργασίας που λειτουργεί στο ΟΑΣ.

Να υπενθυμίσω και ότι υπάρχει μία πολύ καλή συνεργασία στο τομέα αυτό με τη αντίστοιχη Επιτροπή του ΥΠΕΧΩΔΕ η οποία επεξεργάζεται το κτηριοδομικό κανονισμό αλλά και τη υποδομή των μεταφορών στη Ελλάδα. Η κα.Λεβέντη θα μπορέσει να αναφερθεί εκτενέστερα στο θέμα αυτό.

Θα ήταν παράλειψη όμως να μην επισημάνω ότι έχει γίνει συνείδηση στους ασχολούμενους με το θέμα μεταφορών των ατόμων με ειδικές ανάγκες που η βελτιωμένη παροχή υπηρεσιών μεταφοράς στα άτομα αυτά συμπεριλαμβανομένων και των ατόμων της τρίτης ηλικίας, πέρα του ότι είναι δημοκρατικό, ανθρωπιστικό και κοινωνικό χρέος ενός σύγχρονου Ευρωπαϊκού Κράτους έχει και θετική οικονομική διάσταση, άμεση αλλά και διατομεακή, με τη μορφή αφενός μεν άμεσων εσόδων από τους χρήστες των μέσων μαζικής μεταφοράς αλλά και με εξοικονόμηση πόρων από τα λεγόμενα CROSS SECTOR BENEFITS, αυτά είναι τα διατομεακά, και κατά συνέπεια πρέπει ν'αντιμετωπίζεται ίσως το θέμα των μεταφορών και αντίστοιχα από τους χρηματοδοτικούς οργανισμούς.

Τελειώνοντας θα ήθελα να πώ ότι από πλευράς Υπουργείου θα είμαστε πάντα στη διάθεσή σας για οποιαδήποτε περαιτέρω συνεργασία.

7. ΕΙΣΗΓΗΣΗ του κου. ΚΟΚΚΙΝΟΥ - Συγκοινωνιολόγος - Μηχανικός του ΟΑΣ .

Ξεκινώντας θα ήθελα να πω λίγα λόγια για το τι είναι οι αστικές συγκοινωνίες στη Αθήνα. Θέλω ν'αναφέρω τι είναι ο ΟΑΣ. Ο ΟΑΣ είναι απλός ο συντονιστικός φορέας που συντονίζει το σύστημα το οποίο εκμεταλλεύονται οι 3 εταιρείες εκμετάλλευσης, η ΕΑΣ, ο ΗΛΠΑΠ και ο ΗΣΑΠ.

Επιπλέον είναι ένας φορέας ο οποίος έχει τη ευθύνη για ένα έλλειμμα γύρω στα 60 δις το χρόνο. Αυτό είναι για να δούμε τι επιλογές μπορούνε να γίνουν στο μέλλον σε σχέση με τα άτομα με ειδικές ανάγκες.

Θα πρέπει να παραδεχτούμε ότι το σύστημα των αστικών συγκοινωνιών έχει σχεδιαστεί κάθε άλλο παρά να εξυπηρετεί τα άτομα με ειδικές ανάγκες όχι μόνο και τα άτομα με ειδικές ανάγκες . Όποιος και αν είναι ο ορισμός ή η αριθμητική δύναμη του συνόλου αυτού. Θα λέγαμε αντίθετα ότι προϋποθέτει ύψος , μυϊκή δύναμη γερά μπράτσα, σβελλάδα, καλό άλμα και κυρίως γερά νεύρα.

Θα ήταν άδικο επίσης να λέγαμε ότι όλο πρόβλημα οφείλεται σε μερικές λάθος επιλογές δηλ. ότι σχεδιάστηκε λάθος σαν σύστημα, έγινε λάθος επιλογή των οχημάτων και εγκαταστάσεων και έγινε λάθος η εκπαίδευση προσωπικού. Αντίθετα είναι ένα σύστημα απόλυτα εναρμονισμένο με το περιβάλλον του.

Ψηλά και γερά οχήματα για τις ανηφόρες και το χωματόδρομο της Αθήνας και ειδικά των Δυτικών προαστείων, με λιγοστά καθίσματα από φορμάϊκα αντιβανδαλιστικού τύπου και στέγαστρα και εγκαταστάσεις αντοχής από χαλυβδοσωλήνα 2,5 ιντσών, και

προσωπικό αίτημα να τα βάλει μ' όλους τους εχθρούς.

Δηλαδή αντί για το φιλικό σχεδιασμό που θα θέλαμε έχουμε ένα εχθρικό περιβάλλον. Το ότι το περιβάλλον των ατόμων με ειδικές ανάγκες, είναι απόλυτα εχθρικό πέρα από τις εκθέσεις των ψυχολόγων και κοινωνιολόγων έρχεται να επιβεβαιώσει περίτρανα το ποσοστό των ατόμων που συναντάμε γύρω μας που κυκλοφορούν δηλαδή και εργάζονται μαζί μας.

Ζώντας κάποιος στη Αθήνα, και αυτό δεν είναι προσωπική μου άποψη, έχει τη εντύπωση ότι δεν υπάρχει αναπηρία. Από τη άλλη μεριά υπάρχει ένα ποσοστό που έρχεται από τη ΕΟΚ κάποιο περίφημο 10% , το οποίο όταν το συζητήσεις με τις διοικήσεις των φορέων, ότι έχουμε ένα 10% της πελατείας μας αν όχι παραπάνω, το οποίο πρέπει να προσέξουμε φαίνεται εξωπραγματικό. Είναι εξωπραγματικό για τη Ελλάδα, πράγμα απίθανο γιατί είμαστε μιά χώρα η οποία έχει συμμετάσχει σε δύο πολέμους, χούντες, αντιστάσεις, άσχημη ιατροφαρμακευτική περίθαλψη. Το πιθανότερο είναι ότι οι συμπολίτες μας βρίσκονται κρυμμένοι στο σπίτι τους. Δηλαδή το πρόβλημα μας είναι η ζήτηση. Δεν έχουμε ζήτηση.

Τα μέτρα που κάνει αυτή η Επιτροπή στο ΟΑΣ δεν είναι τίποτε άλλο από το να δείξει στα άτομα με ειδικές ανάγκες το ελάχιστο ενδιαφέρον της πολιτείας, τα οποία στη συνέχεια βλέποντας αυτό το ενδιαφέρον θα μπορέσουν να βγούν από το σπίτι τους και να δημιουργήσουν ένα καταναλωτικό κοινό με απαιτήσεις και το οποίο θα δημιουργήσει τη νέα εξυπηρέτηση.

ΤΙ ΕΠΕΜΒΑΣΕΙΣ ΕΧΟΥΝ ΓΙΝΕΙ ΜΕΧΡΙ ΤΩΡΑ

Η Επιτροπή ασχολήθηκε για τη καθιέρωση αναπηρικής θέσης μέσα στα οχήματα. Για καλή μας τύχη είχε καεί κάποιο όχημα του ΗΛΙΑΠ το οποίο το ξηλώσαμε, δημιουργούμε νέα καθίσματα, δημιουργούμε κάποιες χειρολαβές οι οποίες, ένα άτομο το οποίο έχει κάποια κινητικά προβλήματα να μπορέσει να στηριχθεί, πλησιάζουμε το κουδούνι για τη στάση, δηλ. μικρομετατροπές χωρίς πραγματικά κονδύλια, δεν υπάρχει γραφείο αναπήρων στους φορείς, αυτά γίνονται σε μια οικοτεχνικού επιπέδου προσπάθεια με μικρό κόστος που σκοπό έχει τη ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης.

Επίσης προχωράμε στη βελτίωση της σήμανσης και της πληροφόρησης, χάρτες πληροφοριακό υλικό, δημιουργήσαμε κάποιο κέντρο τηλεφωνικό για πληροφορίες, στις νέες εγκαταστάσεις υπάρχει ένας προβληματισμός κατά πόσο μπορεί αυτές οι εγκαταστάσεις να γίνουν έτσι ώστε να εξυπηρετούν όσο το δυνατό περισσότερο πληθυσμό και κατά συνέπεια και τα άτομα με ειδικές ανάγκες, ένα παράδειγμα τέτοιο ήταν σε μία καινούργια στάση που κατασκευάζουμε στη Αθήνα αν θα μπορούσε να μπει ο αριθμός των γραμμών των λεωφορείων που διέρχονται από κεί σε σύστημα Μπράϊνγ ώστε να μπορούν οι τυφλοί να ψηλαφούν ποιό λεωφορείο περνάει από κεί.

Ξεκινώντας αυτό το διάλογο νας ήρθε ένα γράμμα από τον Πανελλήνιο Σύλλογο Τυφλών ο οποίος λέει να εκφωνούνται οι στάσεις. Όσο και αν φαίνεται απλό υπάρχει ένα μικρόφωνο μέσα στο όχημα στο οποίο θα μπορούσε κάλλιστα ο οδηγός ν' αναφωνεί τις στάσεις.

Κανένας δεν μπορεί να φανταστεί ότι αυτό το πρόβλημα είναι τεράστιο. Δηλαδή, όταν πρωτοποθετήθηκε αυτό το μικρόφωνο από το κ. Βρανόπουλο ήταν αρνητική η στάση των οδηγών να κάνουν αυτή τη δουλειά παρόλο που θα προσπαθήσουμε εγώ από το ΟΑΣ και σε συνεργασία με το Υπουργείο Συγκοινωνιών θα κάνουμε έκκληση στους φορείς για τη επαναχρησιμοποίηση του μικροφώνου αλλά αυτό είναι σίγουρο ότι θα δημιουργήσει μια σειρά από επιδοματικές απαιτήσεις των οδηγών και μέσα σ'όλες τις απεργιακές κινητοποιήσεις που υπάρχουν αυτή τη στιγμή στις αστικές συγκοινωνίες ότι τελικά οτιδήποτε κάνεις για τους ανάπηρους στρέφεται εναντίον τους.

Έχει γίνει κάποιο έργο στους ΗΣΑΠ. Οι δύο νέοι σταθμοί που δημιουργούνται, ο ένας είναι του Ελευθερίου Βενιζέλου στο Ταύρο και ο άλλος σταθμός στο ΚΑΤ Κηφισιάς δημιουργούνται ράμπες ώστε να μπορέσει να μπει κάποιο άτομο που έχει πρόβλημα στη κίνηση.

Το θέμα είναι ότι δημιουργώντας αυτή τη ράμπα βελτιώνοντας τη πρόσβαση, ευαισθητοποιείται η κοινή γνώμη.

ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΝΕΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ

Ήδη τη επομένη εβδομάδα πρόκειται να μπουν σε λειτουργία τέσσερις γραμμές EXPRESS οι οποίες θα ενώνουν το αεροδρόμιο με τους κεντρικούς σταθμούς των υπεραστικών λεωφορείων και των σταθμών.

Αυτά τα οχήματα, σε πρώτη φάση, θα είναι τα γνωστά μας διπλά οχήματα ειδικά διασκευασμένα, αλλά οι προδιαγραφές των οχημάτων που πρόκειται ν'αγοραστούν όταν θα λειτουργήσουν αυτές οι γραμμές προβλέπουν αναβατόριο.

Ελπίζουμε ότι αν η ζήτηση των ατόμων με ειδικές ανάγκες ασκήσει τέτοιες πιέσεις στη πολιτική ηγεσία του Υπουργείου αυτό το PROJECT μπορεί να υλοποιηθεί.

Εμείς από τη πλευρά μας σαν τεχνικοί περνάμε ότι πρέπει να έχει αυτές τις προδιαγραφές το όχημα και πιστεύω ειδικά για τις γραμμές αυτές οι οποίες είναι σύνδεση των υπεραστικών σταθμών θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί.

Βέβαια θα ήταν αστείο αυτή τη στιγμή να μπορούσαμε να μιλήσουμε για τη διαμόρφωση των υπάρχοντων οχημάτων ώστε να μπορεί κάποιο αναπηρικό καροτσάκι ν'ανεβαίνει.

Είναι κάτι που δεν είναι καθόλου ρεαλιστικό αυτή τη στιγμή. Αντίθετα κάτι που θα μπορούσε να φανεί ρεαλιστικό θα ήταν η δημιουργία ενός δικτύου MINI-BUSES. Και εκεί τα μηνύματα από τη Ευρώπη είναι αρνητικά γιατί ήδη ένα υπάρχον τέτοιο δίκτυο στη Γαλλία για αναπήρους, σταμάτησε. Η τελευταία πληροφόρηση μου είναι ότι είχε μεγάλο πρόβλημα στο να αποσβέσει το μεγάλο του παθητικό και ετοιμάζεται να κλείσει.

Επομένως και εδώ μιλάμε για κάποια πολλά εκατομμύρια τα οποία πρόκειται να προστεθούν πάνω στα δισεκατομμύρια που υπάρχουν ήδη στις αστικές συγκοινωνίες.

Γι'αυτό ο ρόλος μας εδώ είναι άχαρος, ξέρω ότι είμαστε και εμείς υπεύθυνοι στο πρόβλημα της ελεύθερης διακίνησης των αναπήρων αλλά εδώ θέλουμε κάποια υποστήριξη πράγματι από χώρες που ήδη έχουν προχωρήσει σ'αυτή τη διαδικασία και έχουν αρχίσει να δίνουν μία λύση στα προβλήματά τους, και μάλιστα οι προτάσεις μου είναι ανημπορέσει να βγει μία μελέτη καταγραφής της υπάρχουσας κατάστασης αυτής της

στιγμής, καταγραφή του κοινωνικοψυχολογοτεχνικού προβλήματος, διότι πρόκειται για τέτοιο πρόβλημα, όχι μόνο τεχνικού, βοήθεια στη ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης και τρίτο το οποίο ίσως θα μπορούσε να είναι και μία Ευρωπαϊκή πρόταση ότι θα πρέπει να γίνει μία έρευνα να βρεθεί κάποιος δείκτης αποτελεσματικότητας όλων των προσπαθειών.

8. ΕΙΣΗΓΗΣΗ της κας. ΛΕΒΕΝΤΗ - Προϊσταμένη γραφείου μελετών για άτομα με ειδικές ανάγκες. - ΥΠΕΧΩΔΕ

Θα ξεκινήσω απλά λέγοντας ότι στη αρχαιότητα υπήρχε η αναλογία 1 προς 12 στους θεούς τους αρχαίους δηλ. ποσοστό 8% , ο Ήφαιστος ήταν κινητικά ανάπηρος και μάλιστα σύζυγος της Αφροδίτης.

Η εικόνα του περιβάλλοντος δίνεται μέσα από το σύμπλεγμα Οικογένεια-κοινωνία-ανάπηρο άτομο, που περιγράφεται με τους εξής τέσσερεις τύπους:

- 1) Πρώτος τύπος σχέσης: Η μεσογειακή και υπερευαίσθητη ελληνική οικογένεια κρύβει το άτομο με ειδικές ανάγκες στο πίσω δωμάτιο μακριά από τα μάτια της κοινωνίας επειδή δεν μπορεί να ξεπεράσει τις ενοχές της, το υπερπροστατεύει στερώντας του κάθε είδους πρωτοβουλίας. Το εκμεταλλεύεται για τη οικονομική και επαγγελματική της αποκατάσταση χρησιμοποιώντας τη άδεια του μικροπωλητή, τη άδεια πρακτορείου ΠΡΟ-ΠΟ ή λαχείων. Η κοινωνία δεν το βλέπει ή εθελουφλεί και δεν ευαισθητοποιείται. Η νομοθεσία το χαρακτηρίζει προστατευόμενο μέλος της οικογένειας, το συνταξιοδοτεί, μειώνει το φόρο της οικογένειας, δίνει στέγη στη οικογένεια και μετά νίπτει τις χείρας της. Χαρακτηριστικό η στατιστική του 1981 δεν περιέχει στα ερωτηματολόγια της το αυτοδύναμο ανάπηρο άτομο. Το ανάπηρο άτομο αναπτύσσει τις προσωπικές του ενοχές. Βολεύεται στο να περιμένει τα πάντα από τους άλλους και δεν εντάσσεται στη κοινωνία ή σε σπάνιες περιπτώσεις κυριολεκτικά δραπέτευει μ'ένα τρόπο προσωπικό, ανάλογο με τη περίπτωση το σθένος και τη δύναμη του ατόμου.
- 2) Δεύτερος τύπος σχέσης: Η οικογένεια προσπαθεί ν'απαλλαγεί από το πρόβλημα στέλνοντας το ανάπηρο μέλος της σε κάποιο άσυλο . Είναι μιά κάποια λύση. Η ίδια η λέξη 'άσυλο' στα Ελληνικά σημαίνει 'τόπον απαραβίαστον και τόπον όπου εκεί βρίσκουν καταφύγιο οι κυνηγημένοι'. Η κοινωνία δημιουργεί τα ιδιωτικά ή εκκλησιαστικά άσυλα που πέρα από μερικές φτωχινές εξαιρέσεις εκμεταλλεύονται το ανάπηρο άτομο κερδοσκοπώντας. Η κρατική μέριμνα φτιάχνει από ανάγκη άσυλα γκέτο. Παράλληλα κρατικά ιδρύματα προσπαθούν για τη φυσική και επαγγελματική αποκατάσταση που όμως καλύπτουν μόνο ορισμένα επαγγέλματα. Π.χ. ο βαριά κινητικά ανάπηρος γίνεται ωρολογοποιός, ο τυφλός τηλεφωνητής έστω κι αν έχει δίπλωμα νομικής , ο κωφός γίνεται τυπογράφος. Το ανάπηρο άτομο σ'αυτή τη σχέση εκφράζεται με δύο τρόπους: ή δέχεται παθητικά τη ζωή του στο άσυλο και περιθωριοποιείται εντελώς ή ομαδοποιείται, επανα-

στατεί και συνδικαλίζεται. Κερδίζει εξωδρυματικό επίδομα και βγαίνει από το άσυλο.

Στον ασυλικό τύπο το ποσοστό μειώνεται με το πέρασμα του χρόνου λόγω παροχών.

- 3) Τρίτος τύπος σχέσης: Η οικογένεια, οδηγεί το άτομο στη ζητιανιά, υπερπροβάλλοντας το πρόβλημα του και προσθέτοντας έτσι στο εισόδημά της. Η κοινωνία δρά φιλανθρωπικά, βολεύει έτσι τη ενοχή της. Εδώ φαίνεται ξεκάθαρα ότι στη συνείδηση της κοινωνίας ο ανάπηρος είναι ακόμα ένα ανήμπορο όν που ζεί στο περιθώριο και για τον οποίο το μόνο που μπορούμε να κάνουμε είναι να τον λυπηθούμε και να του δώσουμε χρήματα.

Το ανάπηρο άτομο από τη πλευρά του ασκείται από μικρό στη επετεία που του γίνεται τελικά μοναδικός τρόπος ζωής.

Ευτυχώς το ποσοστό αυτό είναι πολύ μικρό.

- 4) Τέταρτος τύπος σχέσης: Η οικογένεια αποδέχεται το πρόβλημα, το παλεύει προς κάθε κατεύθυνση, οθώντας το άτομο στη κοινωνική ένταξη κατανοεί τη ιδιαιτερότητά του, δεν το θεωρεί κάτι ξεχωριστό ή ξένο σώμα.

Η κοινωνία ευαισθητοποιείται, το αποδέχεται σαν ισότιμο μέλος της, το σέβεται φροντίζει για τη ένταξή του.

Το ανάπηρο άτομο ξεπερνά τα προσωπικά του προβλήματα μαθαίνει να ζεί με τη αναπηρία του, εντάσσεται απόλυτα σε κάθε μορφής κοινωνική εκδήλωση. Μπαίνει στη παραγωγική διαδικασία και για ν' αποδείξει ότι πράγματι μπορεί και αξίζει υπεραποδίδει.

Όπως δηλαδή συμβαίνει με όλες τις ομάδες, είτε αυτοί είναι μετανάστες, έγχρωμοι ακόμη και γυναίκες έστω και μέχρι προσφάτως.

Αυτός είναι και ο επιθυμητός τύπος σχέσης που οραματίζεται ο πολιτισμένος κόσμος.

Η Ελλάδα έχει πολύ δρόμο ακόμη να διανύσει και είναι ώρα της Ευρώπης και της ΕΟΚ να τη βοηθήσουν.

Ο Αριστοτέλης, ο μεγάλος Έλληνας φιλόσοφος και δάσκαλος πριν 2.500 χρόνια είπε 'ο άνθρωπος γεννιέται φύση κοινωνικός' αντίθετα από την προηγούμενη ανάλυση διαφαίνεται ότι στη Ελλάδα το άτομο με ειδικές ανάγκες στο μεγαλύτερο ποσοστό αντιμετωπίστηκε σε ατομικό επίπεδο σαν ψυχολογικό φαινόμενο, και στερήθηκε τη κοινωνικότητά του. Δηλαδή τη δυνατότητα ανάπτυξης της προσωπικότητάς του, τη αυτονομία του και ουσιαστικά τη αξιοπρέπειά του. Το ίδιο το άτομο έχοντας ν' αντισταθμίσει δύο παράγοντες το σωματικό ή βιολογικό βάρος και το συναισθηματικό ή ψυχικό κατάφερε κάποια σχετική εξισορρόπηση μέσα από τη διανοητική του λειτουργία.

Όμως παρέμεινε ανεκπαίδευτο, πλάϊ του η ανεκπαίδευτη υπερπροστατευτική οικογένεια για να ξεπερνάει τις συνειδητές ή υποσυνείδητες ενοχές της υπέφερε και προσέφερε τα πάντα χωρίς όμως να καταφέρει να εξισορροπήσει. Η ανεκπαίδευτη κοινωνία και ακόμα ο κρατικός μηχανισμός λειτουργούσε σαν προέκταση της οικογένειας μέσα από τις ενοχές προς το ανάπηρο μέλος της έφτιαχνε ιδρύματα,

άσυλα ή ασκούσε μόνο επιδοματική πολιτική. Δηλαδή χορηγούσε, συντάξεις και φοροαπαλλαγές. Ο χρόνος έδειξε ότι μέσα από τη εκπαίδευση το άτομο, η οικογένεια, η κοινωνία και ο κρατικός μηχανισμός οδηγούνται στη βαθύτερη γνώση του προβλήματος με αποτέλεσμα τη εξισορρόπηση τη λύση του προβλήματος.

ΑΝΑΠΗΡΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ

Μόλις τη τελευταία δεκαετία το 1976, είναι ο αγώνας των τυφλών και ιδιαίτερα το 1981 έτος αναπήρου άρχισε να κοινωνικοποιείται το ανάπηρο άτομο. Σε μία προσπάθεια αποδέσμευσης από τη μέχρι τότε ταυτότητα του ανάπηρου, το συνδικαλιστικό κίνημα στο πρώτο συνέδριο του 1982 αρνείται τους όρους, ανάπηρος, μειονεκτούν άτομο, και τους υποκαθιστά με τους όρους άτομα με ειδικές ανάγκες. Όμως επηρεασμένο από τις κοινωνικές δομές που προαναφέρθηκαν το ίδιο το αναπηρικό κίνημα έβαλε λαθεμένες προτεραιότητες.

Ζήτησε και κέρδισε εφαρμογή εξωεπιδοματικής πολιτικής, εξωιδρυματικό επίδομα, αφορολόγητο αυτοκίνητο, αφορολόγητη βενζίνη, εκπτώσεις σε όλα τα μεταφορικά μέσα, εκπαίδευση μέσα στα ιδρύματα.

Πολύ αργότερα, απαιτήθηκε το δικαίωμα στη εκπαίδευση όλων των βαθμίδων και στη ελεύθερη εργασία και μόνο τότε προέκυψε το δικαίωμα της αυτόνομης διαβίωσης διακίνησης, μεταφορά, δηλ. η κατάργηση των αρχιτεκτονικών φραγμών που είναι ουσιαστικά ένας από τους βασικούς λόγους περιθωριοποίησης, φραγμών που έβαλε η αστικοποίηση σε μία προσπάθεια εξοικονόμησης και του τελευταίου τετραγωνικού μέτρου και έτσι οι κινητικά ανάπηροι, οι ηλικιωμένοι δεν μπορούν ν' ανέβουν τα σκαλιά του κτιρίου, δεν μπορούν να κυκλοφορήσουν στους δρόμους μιά και τα πεζοδρόμια προορίζονται για τα αυτοκίνητα, τα μηχανάκια, τα δέντρα, τα υλικά οικοδομών κ.λ.π.

Έτσι δεν φαίνονται στο αστικό χώρο, δεν τους βλέπει κανείς άρα το συμπέρασμα είναι ότι δεν υπάρχουν, και αφού δεν υπάρχουν τέτοια άτομα για ποιούς να φτιάξουμε τα πεζοδρόμια με ράμπες για ποιούς να καταργήσουμε τα σκαλοπάτια.

Φυσικά μέσα από τέτοιες κοινωνικές δομές η άγνοια του προβλήματος κυριάρχησε ουσιαστικά μέχρι το έτος 1981 σε όλα τα επίπεδα, τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, ο τύπος, το ραδιόφωνο, η τηλεόραση στο μεγάλο τους ποσοστό αρνήθηκαν τη προβολή των αναπηρικών προβλημάτων για να μην ενοχλήσουν το κοινό τους. Χαρακτηριστικά παράδειγμα της άγνοιας του προβλήματος στο χώρο των πολιτικών κομμάτων είναι ο τρόπος που ψηφίστηκε το πρώτο ουσιαστικό σημαντικό μέτρο στη Βουλή το 1978.

Ιδιωτικό επιβατηγό αυτοκίνητο απαλλαγμένο από κάθε φόρο, χαρτόσημο, τέλη κυκλοφορίας χορηγήθηκε στους παραπληγικούς και τετραπληγικούς πιστεύοντας ότι αφορά μόνο 40 ή 50 άτομα. Πήραν στοιχεία από κάποιον σύλλογο, που τότε, το σύλλογό μας, αριθμούσε 50 μέλη.

Σήμερα ο ίδιος σύλλογος αριθμεί 4.000 μέλη, τα αναπηρικά αυτοκίνητα είναι πάνω από 5.000 και σύντομα πρόκειται να γίνουν 10.000. Το επόμενο χρόνο με το νόμο 963/79 επιτρέπεται για πρώτη φορά η εργασία στους κινητικά ανάπηρους και μάλιστα προβλέπεται η πρόσληψή τους στο δημόσιο σε ποσοστό 1%.

Ακόμη δόθηκε εξωιδρυματικό επίδομα το 1980, αλλά χρειάστηκαν αγώνες του αναπηρικού κινήματος και χρόνια για να χορηγηθεί ουσιαστικά και είναι ίσο με τα 4/5 του χαμηλότερου μισθού.

Δόθηκε σαν κίνητρο σε πρώτη φάση για να βγούν οι κινητικά ανάπηροι από τα Ιδρύματα και σε δεύτερη φάση σε ποσοστό 50% στους εργαζόμενους κινητικά αναπήρους. Σταθμός στη ιστορία των αναπηρικών διεκδικήσεων υπήρχε το 1981 το διεθνές έτος αναπήρου.

Το αναπηρικό κίνημα ενδυναμώθηκε και ουσιαστικά βγήκε, από τη αφάνεια. Μέσα από από τη πληροφόρηση για το επίπεδο των αναπήρων των άλλων χωρών άρχισε να μαθαίνει, να εκπαιδεύεται να διεκδικεί, να φαίνεται στο αστικό χώρο.

Τα ίδια άτομα άρχισαν να κυκλοφορούν, να διεκδικούγ, κοινωνική αποδοχή. Δεύτερο σημαντικό γεγονός ήταν η ένταξη της χώρας στη ΕΟΚ τη 1/1/81 και η υποχρέωση που άρχισε να διαφαίνεται για τη εξομείωση της νομοθεσίας και στα κοινωνικά θέματα. Παράλληλα άρχισε η συμμετοχή σε κοινωνικά προγράμματα και η ανταλλαγή πληροφοριών γνώσεων και απόψεων. Τρίτο σημαντικό γεγονός μέσα στη ίδια χρονιά ήταν η αλλαγή του πολιτικού σκηνικού. Για πρώτη φορά στη ιστορία της νεώτερης Ελλάδας εκλέγεται το Νοέμβριο του 1981 κυβέρνηση που μέσα στο πρόγραμμα της υπάρχουν και εξαγγελίες για τη ισότιμη ένταξη και τη κοινωνική αποκατάσταση των αναπηριών κερδίζοντας κοινωνική αποδοχή. Έτσι μπαίνουμε σε μία ουσιαστική φάση της συστηματικής αντιμετώπισης του ευρύτερου προβλήματος των αναπήρων μέσα στο πολιτικό πρόγραμμα δράσης.

Το ΥΠΕΧΩΔΕ συστήνει το Δεκέμβριο του 1981 επιτροπή για τη σύνταξη του νέου γενικού οικοδομικού Κανονισμού. Μέσα στους τεχνικούς της Επιτροπής συμμετέχει και εκπρόσωπος ανάπηρος. Για πρώτη φορά ανακοινώνεται στα μέσα μαζικής ενημέρωσης το Μάιο 1982 η δημιουργία κεκλιμένου επιπέδου στη είσοδο όλων των κτιρίων για τη εξυπηρέτηση των αναπήρων. Ο ΟΑΕΔ μέσα στο 1982 ετοιμάζει ολόκληρο πρόγραμμα. Ο Οργανισμός Σχολικών κτιρίων στο τέλος 1982 μέσα στις νέες προδιαγραφές προβλέπει ειδικές εξυπηρετήσεις για τα παιδιά με κινητική αναπηρία.

Το 1983 υπογράφεται ο Κανονισμός άρσης ατχιτεκτονικής εμποδίων στο Υπουργείο Υγείας, Πρόνοιας, ακολουθεί σειρά νόμων για πρόσληψη στο δημόσιο σε ποσοστό 5%, εκπτώσεις στα δημόσια μεταφορικά μέσα, ειδικός αθλητισμός, πρόγραμμα κοινωνικού τουρισμού.

Συνοπτικά διαπιστώνονται σ' αυτό το στάδιο το πολιτικό πρόγραμμα δράσης η πολιτική βούληση, ο σχεδιασμός των μέτρων. Πίσω απ' όλα αυτά κρύβεται η μεγάλη άσκηση πίεσης από τα συνδικαλιστικά όργανα των αναπήρων. Η συνεργασία και η συμμετοχή των ίδιων των αναπήρων στα κέντρα λήψης αποφάσεων.

Παράλληλα λειτουργεί το σύστημα πληροφόρησης. Τύπος, ραδιόφωνο και τηλεόραση αρχίζουν να παρουσιάζουν τα άτομα με ειδικές ανάγκες. Το φράγμα της περιθωριοποίησης άρχισε να σπάει, με ιστορίες ανθρωπίνου ενδιαφέροντος με έρευνες γύρω από το χώρο των ανθρώπων με ειδικές ανάγκες, με ανακοινώσεις προγραμμάτων Υπουργείων και

οργανώσεων που ευαισθητοποιούν τη κοινή γνώμη.

Ακόμη αρχίζουν για πρώτη φορά να προβάλλονται κινηματογραφικά έργα από τη Ελληνική τηλεόραση με ιστορίες αναπήρων ατόμων.

Στο χώρο της Βουλής κάθε πρόταση γύρω από το θέμα περνάει παμφηφεί χωρίς καμμία απολύτως αντίρρηση.

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Βρισκόμαστε πια στη φάση που η κοινή γνώμη, οι υπηρεσίες έχουν αρχίσει να πληροφορούνται τη ύπαρξη των ατόμων με ειδικές ανάγκες. Εδώ αρχίζει ουσιαστικά η προετοιμασία του θέματος αυτόνομη διαβίωση, διακίνηση, μεταφορά.

Εδώ μπαίνει το ερώτημα, πως θα λυθεί αυτό το πρόβλημα.

Το Ιούνιο του 1985 δημιουργείται στο ΥΠΕΧΩΔΕ, το γραφείο μελετών για άτομα με ειδικές ανάγκες. Αντικείμενο του γραφείου είναι η μελέτη και θεσμοθέτηση μέτρων και ο συντονισμός όλων των τεχνικών φορέων που ασχολούνται με το κτίριο, τον ελεύθερο χώρο, τη μεταφορά.

Το Δεκέμβριο του 1985, ο νέος γενικός οικοδομικός κανονισμός, αρμοδιότητας του ίδιου Υπουργείου κάνοντας βαθεία κοινωνική τομή προβλέπει τη οριζόντια και κατακόρυφη διακίνηση των ατόμων με ειδικές ανάγκες σε όλα τα ειδικά κτίρια, εφόσον έχουν ένα υπέρ του ισογείου, ορόφους και στα κτίρια κατοικίας εφόσον κάνουν χρήση ανελκυστήρος, δηλαδή έχουν 3 ορόφους και πάνω.

Το μεγάλο επιχείρημα ήταν τα στατιστικά στοιχεία που χρησιμοποιήθηκαν, τα άτομα με μόνιμες ή προσωρινές αναπηρίες ή και οι ηλικιωμένοι, οι έγκυες γυναίκες και τα παιδιά αποτελούν ένα μεγάλο ποσοστό του πληθυσμού της χώρας, δηλαδή ένα 25% τουλάχιστον όπως προκύπτει πάντα από τη διεθνή εμπειρία. Και αυτός ο νόμος πέρασε παμφηφεί από τη Βουλή. Βλέπετε ότι κάποιος, και αν ακόμα δεν έχουν ανάπηρο στη οικογένεια τους έχουν σίγουρα κάποιο ηλικιωμένο. Ο νόμος λοιπόν αφορούσε το καθένα, άλλωστε όλοι κάποτε γεννάμε. Όλοι κατά κάποιο τρόπο είμαστε δυνάμει άτομα με ειδικές ανάγκες.

Βέβαια υπήρξαν κάποιες μικροαντιδράσεις από κάποιους συλλόγους τεχνικών, όμως καθοριστικό ρόλο έπαιξε η τολμηρή απόφαση του αρμόδιου Υπουργού.

Υπολογίστηκε και το κοινωνικό και το πολιτικό όφελος που θα προέκυπτε και φυσικά καθοριστικό ρόλο έπαιξε και η άσκηση πίεσης και η συνεργασία του αναπηρικού κινήματος.

Το άρθρο του νόμου προβλήθηκε από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης ενώ παράλληλα όλοι οι τεχνικοί της χώρας πληροφορήθηκαν πλέον για τους αρχιτεκτονικούς φραγμούς που αντιμετωπίζουν τα άτομα με ειδικές ανάγκες. Η κοινή γνώμη το επικρότησε και έτσι στο αναπηρικό κίνημα ανοίχτηκαν νέοι ορίζοντες. Το όνειρο άρχισε να γίνεται πραγματικότητα.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΗ

Παράλληλα με το νόμο έγινε γνωστή και η λειτουργία του γραφείου μελετών για άτομα με ειδικές ανάγκες, του ΥΠΕΧΩΔΕ με αποτέλεσμα τη διατομεακή συνεργασία. Ουσιαστικά ξεπεράστηκε η υπόθεση ότι για αυτή τη κατηγορία των ατόμων ασχολείται μόνο ο τομέας της Πρόνοιας.

Άρχισε να πέφτει ο σπόρος ώστε να γίνει κοινή συνείδηση ότι ο καθένας και ο κάθε φορέας μέσα στις αρμοδιότητες του έπρεπε να εξετάζει το τρόπο εξυπηρέτησης της μεγάλης αυτής κατηγορίας ανθρώπων. Σημαντικό ρόλο έπαιξε η επικοινωνία με οργανισμούς όπως: ΟΗΕ, ΕΟΚ, ΕΔΥΜ (Ευρωπαϊκή Διάσκεψη Υπουργών Μεταφορών) όργανο του ΟΟΣΑ, και η συνεργασία με τις αντίστοιχες ομάδες εργασίας στο συγκεκριμένο αντικείμενο.

Ιδιαίτερα μάλιστα όταν το θέμα της αυτόνομης διαβίωσης, διακίνησης, μεταφοράς μπήκε στο πρόγραμμα δράσης του σχετικού γραφείου της ΕΟΚ από το 1987 σε συνεργασία με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Σημαντικά επιχειρήματα που προέκυψαν από τη συνεργασία αυτή και ουσιαστικά τη βαθύτερη μελέτη του αντικειμένου ήταν: τα κοινωνικά οφέλη που προκύπτουν από ένα σωστότερο σχεδιασμό. Π.χ. σχεδιάζοντας για τα άτομα με ειδικές ανάγκες, ουσιαστικά σχεδιάζουμε για όλους, βελτιώνοντας της ποιότητα ζωής όλων.

Τα διατομεακά οφέλη αυτών των μέτρων μεσοπρόθεσμα, με την μεταφορά κονδυλίων από την υγεία και την Πρόνοια στον τεχνικό σχεδιασμό και την μεταφορά και τα οικονομικά οφέλη μακροπρόθεσμα μέσα από την πραγματική ένταξη των ατόμων αυτών στη παραγωγική διαδικασία.

Η στρατηγική που ακολουθήθηκε ήταν η σύσταση ομάδας εργασίας το β' εξάμηνο του 1987 από 30 τεχνικούς, εκπροσώπους διαφόρων υπουργείων, οργανισμών, ιδρυμάτων αναπήρων και τεχνικών συλλόγων για την σύνταξη του κτιριοδομικού κανονισμού που συμπληρώνει τον γενικό οικοδομικό κανονισμό και την έκδοση ενός ειδικού τεύχους νομοθετημένων και μη προδιαγραφών που θα καλύπτει όλο το φάσμα ειδικών διευκολύνσεων ώστε να γίνει οδηγός για τους τεχνικούς στην εκπόνηση μελετών κάθε ειδικού κτιρίου κατοικίας ή εξοπλισμού.

Τα άμεσα αποτελέσματα ήταν: ότι η ευαισθητοποίηση του κάθε τεχνικού της ομάδας εργασίας πέρασε στον αντίστοιχο φορέα, κι άρχισαν να λαμβάνονται, υπόψη οι σχετικές διεθνείς προδιαγραφές στα έργα που ήταν στη φάση της μελέτης ακόμα και της κατασκευής. Αποκορύφωμα διατομεακών συνεργασιών, είναι οι νέες προδιαγραφές του Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού, που ισχύουν από το Μάρτιο του 1988 υποχρεώνουν την κατασκευή του 10% των δωματίων των ξενοδοχείων προσαρμοσμένων για άτομα με ειδικές ανάγκες με κατώτατο όριο τα 2 δωμάτια, και ανώτατο τα 30 δωμάτια.

Παράλληλη πολιτική ακολουθήθηκε στον τομέα των μεταφορών όπως προαναφέρθηκε από την ομάδα εργασίας. Αντίκτυπος, οι ενδιάμεσες επιρροές στις ενδιαφερόμενες

ομάδες είναι ήδη εμφανείς. Οι απομονωμένοι ανάπηροι του 1977 που πίστευαν πως δεν υπάρχουν άλλοι στον κόσμο με το ίδιο πρόβλημα, ή εκείνοι που ζούσαν μέσα σε άσυλα άφωνοι μετατράπηκαν σε εργαζόμενους πολίτες του 1988 με ιδιωτικό αυτοκίνητο και διεκδίκηση καλύτερης ποιότητας ζωής. Δηλαδή αυτόνομη διαβίωση διακίνηση μεταφορών γιατί βέβαια τα τεχνικά έργα από την μέρα του σχεδιασμού τους μέχρι την απόδοση τους σε χρήση χρειάζονται μεγάλους χρόνους.

Στον χώρο των μέσων μαζικής ενημέρωσης έγινε η μεγάλη μεταστροφή. Ξαφνικά τον τελευταίο χρόνο το θέμα της αυτόνομης διαβίωσης, διακίνησης, μεταφοράς των ατόμων με ειδικές ανάγκες έγινε της μόδας.

Πρόσφατα ακολούθησε και η συνεργασία σε επίπεδο τοπικής αυτοδιοίκησης, με διαλέξεις και προσπάθεια τεχνικής επέμβασης για την προσπελασιμότητα των κτιρίων και των πεζοδρομίων. Οι πολίτες μέσα από την ενημέρωση άλλαξαν συμπεριφορά απέναντι στους ανάπηρους και ο κοινωνικός ρατσισμός άρχισε να αμβλύνεται.

Σημαντικά βήματα έγιναν στο διυπουργικό συντονισμό, σε συνεργασία με το αναπηρικό κίνημα και ακόμα με ερευνητικούς φορείς και ιδρύματα. Στο χώρο των τεχνικών παρουσιάστηκαν δύο τάσεις. Οι πλέον ευαίσθητοι άρχισαν να χρησιμοποιούν τις σχετικές προδιαγραφές πριν ακόμα θεσμοθετηθούν. Εκείνοι που είδαν τα νέα μέτρα μόνο από την μικρή οικονομική τους επιβάρυνση, δηλαδή ποσοστό 0,5% εργολάβοι κυρίως μικρών ιδιωτικών κτιρίων προσπάθησαν να πετύχουν τροποποίηση του νόμου, σε κάποιο ποσοστό 50% αλλά ήρθαν αντιμέτωποι με το μαζικό αναπηρικό κίνημα και δεν κατάφεραν τίποτα βέβαια.

ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΔΙΕΥΚΟΛΥΝΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΕΜΠΟΔΙΑ

Πρωταρχικό ρόλο στη θεσμοθέτηση κάθε νέου μέτρου παίζουν οι πολιτικές επιλογές της κυβέρνησης. Σημαντική επίδραση στις πολιτικές επιλογές της Κυβέρνησης έχουν οι διεθνείς οργανισμοί ιδιαίτερα στα κοινωνικά θέματα που είναι σε θέση να ασκήσουν σε κάθε χώρα. Στο συγκεκριμένο θέμα το σημαντικότερο ρόλο παίζει η ΕΟΚ μέσα από την ενιαία πολιτική και τα κοινωνικά προγράμματα.

Η διεθνής εμπειρία και πρακτική που ακολουθήθηκε, μας έδωσε την δυνατότητα να προχωρήσουμε πιο γρήγορα αποφεύγοντας λάθη που έγιναν αλλού, και προσαρμόζοντας την ξένη εμπειρία στην Ελληνική πραγματικότητα.

Αυτή τη στιγμή στην Ελλάδα, παρατηρείται το φαινόμενο να ισχύουν μέτρα πιο προηγμένα από εκείνα άλλων χωρών με προιστορία στο αντικείμενο άνω των 15 ετών παράδειγμα ο γενικός οικοδομικός κανονισμός, ο νόμος πλαίσιο.

Οι προδιαγραφές του ελληνικού οργανισμού τουρισμού η νομοθεσία για την πρόσληψη των αναπήρων στο δημόσιο και ιδιωτικό τομέα η χαμηλή τιμή αγοράς των αναπηρικών αυτοκινήτων όπως προαναφέρθηκε.

Και ακόμα τονίζεται το γεγονός ότι για κάθε σχετικό μέτρο που υποβάλλεται στη βουλή όχι απλώς δεν υπάρχει αντίρρηση αλλά υπερψηφίζεται.

Το πιο σημαντικό απ' όλα όμως είναι η συμμετοχή των ατόμων με ειδικές ανάγκες στα κέντρα λήψης αποφάσεων. Πίσω από κάθε πρόγραμμα, πίσω από κάθε νόμο

υπάρχουν οι ίδιοι οι χρήστες τουλάχιστον στη φάση του σχεδιασμού.

Ο λόγος της επιτυχίας είναι ότι έχουν τα σωστά επιχειρήματα γιατί έουν βιώσει τα προβλήματα καιμέσα από την εμπειρία και την γνώση άλλων χωρών απλά, ξέρουν που στοχεύουν.

Η επιβολή κάποιου μέτρου στην συνείδηση των πολιτών κάθε κράτους μοιάζει σαν την υγρασία που ανεβαίνει σιγά-σιγά και όπου βρίσκει πιο ευάλωτα σημεία ανεβαίνει πιο εύκολα, αρκεί να μπορείς να δεις τα σωστά συμπεράσματα, τα σωστά περάσματα, και τα αποτελέσματα έρχονται πιο γρήγορα. Αυτό εμείς το ξέρουμε. Τα σημαντικότερα εμπόδια ήταν τα ίδια τα άτομα με ειδικές ανάγκες.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΡΑΤΣΙΣΜΟΣ

Υπήρχαν περιπτώσεις αρνητικής ή απορριπτικής συμπεριφοράς του κόσμου απέναντι στα άτομα με ειδικές ανάγκες ή αν θέλετε μη εξοικείωσης μεταξύ κοινού και ατόμων με ειδικές ανάγκες.

Τρίτο. Έλλειψη στατιστικών στοιχείων ακόμα και σήμερα χρησιμοποιούμε διεθνή στατιστικά στοιχεία.

Τέταρτο. Έλλειψη καταγραφής των διαστάσεων του προβλήματος, τόσο στον κοινωνικό τομέα όσο και στην υποδομή ώστε να φανούν οι πραγματικές αντιθέσεις και να παρουσιαστούν ανάγλυφα τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα άτομα με ειδικές ανάγκες.

Πέμπτο. Έλλειψη φαντασίας από άτομα που κατέχουν θέσεις κλειδιά. Και να μην ξεχνάμε τη γραφειοκρατία.

Τελειώνοντας θα παρακαλούσα στο μέλλον όταν μιλάμε για το άτομο με ειδικές ανάγκες να μη μένουμε στις ειδικές ανάγκες αλλά στο άτομο.

Γιατί στον πολιτισμένο κόσμο δεν επιπλέουν οι δυνατοί αλλά το άτομο, ο άνθρωπος.

Στην Ελλάδα, την κοιτίδα του πολιτισμού υπάρχουν αρκετοί απόγονοι άξιοι της βαριάς κληρονομιάς και ευθύνης και με κάθε τρόπο παλεύουν για τον πολιτισμό, που είναι η ίδια η ζωή.

9. ΕΙΣΗΓΗΣΗ της κας. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΔΟΥ - Εκπρόσωπος της Γενικής Γραμματείας Ισότητας των φύλων.

Θα μιλήσω εκ μέρους της Γενικής Γραμματείας Ισότητας, που ανήκει στο Υπουργείο Προεδρίας.

Ο λόγος είναι ότι εμείς στη Γραμματεία είχαμε και σαν πολιτική έτοιμ βούληση το να δούμε τα προβλήματα γυναικών με ειδικές ανάγκες αλλά, είχαμε και την τύχη να έχουμε κοντά μας για ένα διάστημα την κυρία Καστρινάκη, η οποία είναι παραπληγική η ίδια και μας παρακίνησε και ξεκινήσαμε μία έρευνα.

Και αυτός είναι και ο λόγος που βρισκόμαστε ίσως μέσα σ' αυτό το κύκλο

ομιλητών. Λοιπόν η άποψη της γραμματείας είναι ότι πολλά από τα προβλήματα των γυναικών με ειδικές ανάγκες είναι κοινά με τα προβλήματα όλων των γυναικών μιά που οφείλονται σε κοινωνικά αίτια δηλαδή στην παραδοσιακά κατώτερη θέση της γυναίκας, την πατριαρχική δομή της κοινωνίας.

Έχετε βαρεθεί να ακούτε αυτές τις φράσεις κλισέ, αλλά δυστυχώς παρά τις θεσμικές αλλαγές έχουμε ακόμα στη νοοτροπία ανισότητες. Αναρωτήθηκα πριν καθώς άκουγα την κα.Λεβέντη, αν μία θεά ήταν ανάπηρη αν θα μπορούσε να έχει σύζυγο τον Απόλλωνα. Η απάντηση είναι βεβαίως. Ναι, μακάρι.

Ας περάσουμε όμως στα ειδικότερα προβλήματα των γυναικών με ειδικές ανάγκες παρόλο ότι καταννούμε τα κοινά προβλήματα αλλά γι' αυτά μιλήσανε πολύ πιο ειδικό από μας, έτσι εμείς θα μείνουμε λοιπόν γι' αυτό το συγκεκριμένο λόγο στα προβλήματα των γυναικών με ειδικές ανάγκες.

Καθώς ο φυσικός προορισμός της γυναίκας θεωρείται ο γάμος, η φροντίδα του σπιτιού και η μητρότητα, οι γυναίκες που δεν μπορούν να ανταποκριθούν σ' αυτά, γενικά περιθωριοποιούνται. Οι γυναίκες με ειδικές ανάγκες όταν για ένα παραπάνω λόγο δεν μπορούν ν' ανταποκριθούν σ' αυτά, όσες δεν μπορούν, περιθωριοποιούνται ακόμα περισσότερο. Με ανάλογες συνέπειες στην αυτοεκτίμηση τους στη κοινωνική τους ζωή, στην ψυχολογική τους κατάσταση.

Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης προβάλλουν συνέχεια την επιθυμητή νέα ωραία γυναίκα. Οι γυναίκες με σωματική κυρίως αλλά και νοητική αναπηρία υφίστανται τις συνέπειες της διαφοράς τους από το πρότυπο αυτό τόσο σε κοινωνικό όσο και σε ψυχολογικό επίπεδο.

Η σεξουαλική ζωή των αναπήρων γυναικών είναι δυσκολότερη απ' αυτή των ανδρών με τις ίδιες αναπηρίες. Στους άνδρες ενθαρρύνεται η σεξουαλική δραστηριοποίηση όπως στο ανδρικό φύλο γενικότερα. Ενώ στις γυναίκες με ειδικές ανάγκες η υπερπροστασία της οικογένειας, η αυστηρή κριτική του κοινωνικού συνόλου και η πραγματική απειλή σεξουαλικής εκμετάλλευσης ιδίως στις διανοητικά καθυστερημένες γυναίκες κάνουν τη σεξουαλική ζωή σχεδόν απρόσιτη.

Η έλλειψη εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης των κοριτσιών με ειδικές ανάγκες έχουμε ενδείξεις, χωρίς να είμαστε σε θέση ακόμα εμείς να έχουμε νούμερα, αλλά άλλοι χωρίς να έχουν στοιχεία πιστεύουν ότι είναι μεγαλύτερη απ' ότι σε αγόρια με ειδικές ανάγκες. Δηλαδή, ενδείξεις είναι ότι και στην επαρχία ακόμα, αν είναι ένα κορίτσι με ειδικές ανάγκες θα καταβληθεί πολύ λιγότερη προσπάθεια για να καταρτιστεί επαγγελματικά το κορίτσι, απ' ότι ένα αγόρι.

Δεν θα μπώ εγώ στα γενικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα δύο φύλα αρχιτεκτονικής κλπ. γιατί θίχτηκαν αρκετά και από ειδικότερους. Απλώς θα δώσω έμφαση στο γεγονός ότι και η νοοτροπία που περιθωριοποιεί και απομονώνει

τα άτομα με ειδικές ανάγκες ή τα περιβάλλει με οίκτο και δεν επενδύει σ'αυτά, παραγνωρίζοντας ακόμη και τη θετική τους πλευρά, τη θετική πλευρά της αναπηρίας και όσοι έχουμε δουλέψει κοντά σε άτομα με ειδικές ανάγκες έχουμε διαπιστώσει αυτή τη θετική πλευρά, έχουμε πάρει πολλές φορές μαθήματα ζωής.

Παραγνωρίζει αυτή τη θετική πλευρά, τις ανεπτυγμένες δυνατότητες που μπορεί να έχουν σε ορισμένους τομείς και τη δύναμη της θέλησής τους. Ιδιαίτερα δύσκολη είναι και η θέση των μητέρων που έχουν παιδιά με ειδικές ανάγκες μια που ούτως ή άλλως οι γυναίκες αναλαμβάνουν τα παιδιά τη φροντίδα τους στη μεγαλύτερη πλειοψηφία των περιπτώσεων και φυσικά δεν υπάρχει ειδικευμένο προσωπικό για βοήθεια και θα προσθέσω εδώ και την ενοχοποίηση την οποία υφίστανται οι μητέρες των παιδιών, εδώ ενοχοποιούνται οι γυναίκες που γεννούν κορίτσια, σε κάποια μέρη ακόμη της χώρας.

Την ενοχοποίηση λοιπόν που υφίστανται ή την ανεπάρκεια που οι ίδιες νιώθουν όταν δεν μπορούν να καλύψουν τα κενά της κοινωνικής υποδομής και πρέπει οι ίδιες αυτές οι μητέρες να αναλάβουν πλήρως ένα παιδί με ειδικές ανάγκες.

Η αίσθηση της ανεπάρκειας είναι πολύ φυσική συνέπεια. Συχνά αναγκάζονται να διακόψουν την εργασία τους και να απομονωθούν κοινωνικά. Αυτό ήταν και ένα από τα αντικείμενα της έρευνάς μας και δεν έχω ακόμα τους αριθμούς να σας πω αν όντως είναι έτσι, απλώς υπάρχουν ενδείξεις.

Τώρα μέτρα που προωθούνται από την Γενική Γραμματεία Ισότητας. Το πρώτο ήταν αυτή η απόπειρα συγκέντρωσης και μελέτης από τη γενική γραμματεία ισότητας στοιχείων για να δούμε πραγματικά ποιά είναι η έκταση, τι γίνεται κατά φύλο, πόσα κορίτσια, πόσα αγόρια και ποιά είναι τα ιδιαίτερα προβλήματα των γυναικών, χωρίς να λησμονούμε έστω ότι τα κοινά προβλήματα είναι πολύ σημαντικά.

Στείλαμε ερωτηματολόγια σε ειδικά σχολεία σε συλλόγους αναπήρων, σε συλλόγους γονέων και κηδεμόνων αναπήρων, στις νομαρχιακές επιτροπές ισότητας που είναι οι πυρήνες που έχει η γραμματεία ισότητας στις νομαρχίες να συλλέξουν δηλαδή απ'όλες τις κοινότητες που ανήκουν στη κάθε νομαρχία στοιχεία και ακόμα και σε γυναικείες οργανώσεις.

Μέσα απ'αυτή την καταγραφή προσπαθούμε να μάθουμε να επιβεβαιώσουμε τις ενδείξεις ή όχι, τις υποθέσεις μας, να δούμε λοιπόν τους συνολικούς αριθμούς των ατόμων με ειδικές ανάγκες και κατά φύλο, ιδίως για τα παιδιά και τα νέα άτομα, ποιές δυνατότητες έχουν για επαγγελματική κατάρτιση αλλά και κοινωνική ένταξη, αυτό το ρωτάγαμε στα ειδικά σχολεία αν υπήρχε κάποιο FOLLOW UP και τι γινόταν μετά, για τα παιδιά που είχαν και τις δυνατότητες να έχουν κάποια ένταξη, υπήρξε αυτή η ένταξη. Και μέσα από τους συλλόγους, το βγάλαμε.

Ποιά η πραγματικότητα των νέων λοιπόν μετά την αποφοίτηση από κάποιο ειδικό σχολείο; Εάν οι γυναίκες με ειδικές ανάγκες δραστηριοποιούνται όσο και οι άνδρες του συλλόγου, εάν οι ίδιες οι γυναίκες έχουν εντοπίσει ιδιαίτερα προβλήματα ή αν είναι στο δικό μας μυαλό αυτό λόγω του φύλου τους, αν οι ειδικοί που δουλεύουν με παιδιά του ίδιου φύλου έχουν εντοπίσει κάποια προβλήματα στα κορίτσια περισσότερο και κατά πόσο οι σύλλογοι μέσα στα αιτήματά τους θέτουν και γυναικεία θέματα της ιδιαιτερότητας, δηλαδή τα ιδιαίτερα προβλήματα. Επίσης ποιά θέματα θέτουν οι σύλλογοι των γονέων και κηδεμόνων με παιδιά με ειδικές ανάγκες και κατά πόσο οι μητέρες των παιδιών αντιμετωπίζουν τα ιδιαίτερα προβλήματα που εμείς υποθέτουμε ότι αντιμετωπίζουν, θέλουμε να το τσεκάρουμε αν χρειάζονται εξειδικευμένη βοήθεια δηλαδή, αυτή η καταγραφή αποσκοπεί στο να τεκμηριώσει αν θέλετε κάποια αιτήματα που θα προβάλλουμε αργότερα στην πολιτεία.

Τέλος αν οι γυναικείες οργανώσεις, οι γνωστές γυναικείες οργανώσεις έχουν μέλη γυναίκες και αν όχι, που επειδή είναι λίγες, συλλέξαμε γρήγορα τα στοιχεία και δεν έχουν μέλη, γιατί δεν έχουν μέλη; Μήπως δεν έχουν ενσκήψει καθόλου; Μήπως δεν έχουν μέσα στους στόχους τους τίποτα που ν'αφοράει τις γυναίκες με ειδικές ανάγκες.

Μία άλλη προσπάθεια ήταν να προτείνουμε στο Υπουργείο Παιδείας σχολικά βιβλία να ενσωματώσουν εικόνες και θέματα, ατόμων με ειδικές ανάγκες για ν'αλλάξει αν θέλετε και η αρνητική μόνο εντύπωση που υπάρχει στα παιδιά για τα άτομα με ειδικές ανάγκες, τα ίδια τα παιδιά με ειδικές ανάγκες να αναγνωρίσουν τον εαυτό τους σε κάποια φωτογραφία ή σε κάποιο κείμενο σ'ένα σχολικό βιβλίο, και τα άλλα παιδιά να εξοικειωθούν με τα παιδιά με ειδικές ανάγκες.

Επίσης σε συνεργασία με το κοινοτικό ταμείο προσπαθούμε κι ακόμα δεν έχουν υλοποιηθεί να γίνουν προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης για γυναίκες με ειδικές ανάγκες. Εδώ πρέπει να πω ότι σε συνεργασία με το κοινοτικό ταμείο η Γενική Γραμματεία Ισότητας κάνει ήδη προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης γυναικών γενικά.

Άλλα μέτρα που πρόκειται να προωθηθούν από τη γενική γραμματεία είναι: η ενθάρρυνση για την οργάνωση των γυναικών με ειδικές ανάγκες σε εθνικό αλλά και σε διεθνές επίπεδο και έχουμε κάνει αλληλογραφία ήδη με διεθνείς οργανώσεις γυναικών με ειδικές ανάγκες, η ενθάρρυνση ίδρυσης συνεταιρισμών γυναικών με ειδικές ανάγκες, η γραμματεία έχει εμπειρία γιατί έχει κάνει αγροτουριστικούς γυναικείους συνεταιρισμούς και έτσι μπορεί να προωθήσει και συνεταιρισμούς για γυναίκες με ειδικές ανάγκες.

Η ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης μέσα από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και με τη χρησιμοποίηση των ανθρώπων της τέχνης. Οι καλλιτέχνες δηλαδή μπορούν πραγματικά να δώσουν στο κοινό μιά άλλη εικόνα των ανθρώπων με ειδικές ανάγκες και να προβάλλουν αυτό το θετικό που είπα πριν.

Φυσικά προτροπή στην τοπική αυτοδιοίκηση για δημιουργία παιδικών σταθμών για παιδιά με ειδικές ανάγκες σε τοπικό επίπεδο, κάποιο συνέδριο που προγραμματίζεται για το 1988 ή το 1989, αλλά δεν είμαι σε θέση να σας πω τελικά, με θέμα γυναίκες με ειδικές ανάγκες.

Υπάρχουν και κάποια άλλα μέτρα για εκπαίδευση, για συμβουλευτικούς σταθμούς, αυτά τα προτείνουμε, η γενική γραμματεία ισότητας δεν υλοποιεί προγράμματα, στις αρμοδιότητές της είναι να προτείνει και να προσπαθεί να βρεί συνεργαζόμενους φορείς για να τα υλοποιήσει.

Σαν φορέας δεν έχει τη δυνατότητα να υλοποιήσει. Επίσης θέλουμε να ενημερωθούμε και να ενημερωθεί γενικά το κοινό στην Ελλάδα για τη νέα τεχνολογία για να μπορεί να χρησιμοποιηθεί από τις γυναίκες με ειδικές ανάγκες και εκτός από όλα τ'άλλα που πιστεύουμε ότι χρειάζονται όσον αφορά την κοινωνική υποδομή, πιστεύουμε ότι μία προϋπόθεση είναι γενικά η προώθηση της ισότητας ανάμεσα στα φύλα.

10. ΕΙΣΗΓΗΣΗ του κου.ΓΕΡΟΥΚΑΛΗ - Πρόεδρος Δ.Σ. του Ε.Ι.Α.Α.

Θα προσπαθήσω να μην κουράσω πολύ το ακροατήριο αλλά θα ήθελα να δώσω το στίγμα μας σαν Εθνικό Ίδρυμα Αποκατάστασης Αναπήρων, ποιά είναι η εμπειρία μας από τα προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης και αποκατάστασης.

Βέβαια, στο φιλμ που είδαμε προηγούμενα από τη βιντεοκασέτα του ΟΑΕΔ είδαμε το Ε.Ι.Α.Α., και βέβαια πίσω απ'αυτό που είδαμε κρύβεται πολλή προσπάθεια, πολλή κούραση και πολύς πόνος.

Το σεμινάριο γίνεται σε μία περίοδο που σε λίγες εβδομάδες αρχίζει η Προεδρία της ΕΟΚ όπου η θέση της Ελληνικής Δημοκρατίας κάτω από το τίτλο: Πρόγραμμα για τον ενιαίο κοινωνικό χώρο τα θέματα της ανεργίας και της επαγγελματικής κατάρτισης έχουνε την πρωτεύουσα θέση.

Και βέβαια δυό κουβέντες τι είναι αποκατάσταση. Αποκατάσταση δεν είναι μόνο η επίτευξη ή διατήρηση του MAXIMUM, του μέγιστου, αν θέλετε, της λειτουργικής ικανότητας και ανεξαρτησίας του ατόμου.

Αλλά η επίτευξη και η διατήρηση του μέγιστου της κοινωνικής λειτουργίας του ατόμου. Και βέβαια όλοι οι φορείς και όλοι οι επαγγελματίες που ασχολούνται με την αποκατάσταση έχουν ν'αντιμετωπίσουν κάποια διλήμματα που αν θέλετε, εν πολλοίς, είναι και ψευδοφιλήματα, αλλά που πρέπει όμως να δοθούν σταθερές θέσεις και σημεία αναφοράς ώστε να περπατήσει το πρόγραμμα αποκατάστασης να διακρίνουμε την έννοια της αυτοαποδοχής, του ατόμου με ειδικές ανάγκες από τα γραφειοκρατικά στάνταρτς και προϋποθέσεις.

Τον αυτοπροσδιορισμό του ατόμου με ειδικές ανάγκες από τον στατιστικό προσδιορισμό. Ποιές είναι οι ανάγκες των αστικών ή των αγροτικών περιοχών. Νακ κάνουμε μία προσέγγιση συστηματική της αποκατάστασης και όχι μόνο από την ιδρυματική ή την Κοινοτική της σκοπιά. Και τέλος να βελτιώσουμε την ατομική λειτουργικότητα και όχι μόνο να στοχεύουμε στην βελτίωση του περιβάλλοντος.

Η Ελλάδα ή αν θέλετε το Ε.Ι.Α.Α. μιά και με αυτό τον πομπώδη τίτλο που έχει καθίσταται υπεύθυνο για ότι αφορά την αποκατάσταση σεεθνικό επίπεδο συμμετείχε στα προγράμματα και συμμετέχει και με το πειραματικό πρόγραμμα του γεωγραφικού διαμερίσματος Αχαΐας. Είδα με πολύ μεγάλη χαρά ένα έντυπο που κυκλοφοεί από την INTERACT στο προθάλαμο της αίθουσας του σεμιναρίου που δίνει μερικά στατιστικά στοιχεία γύρω από τη πορεία του προγράμματος. Βέβαια η εικόνα που δίνει η INTERACT είναι αρκετά ωραιοποιημένη σε σχέση με τα προβλήματα που υπήρξαν και που αντιμετωπίσαμε και που αν θέλετε, γι' αυτό το λόγο ήταν πειραματικό το πρόγραμμα για να δούμε που θα περπατήσουμε, ποιά εμπειρία θ' αποκτήσουμε, τι αρνητικά σημεία ξεπεράσαμε ή δεν ξεπεράσαμε. Πάντως με δυό λόγια και επειδή το θέμα των προγραμμάτων για τα γεωγραφικά διαμερίσματα είναι πάντα επίκαιρο και θέλγει, αν θέλετε, πολλούς η διοίκηση του Ε.Ι.Α.Α., είναι ανοιχτή για οποιαδήποτε πληροφόρηση ενημέρωση διότι δεν θέλω να πιστέψω ότι ακολουθούνται άλλα κανάλια ενημέρωσης, θέλω λοιπόν να πώ ότι η εμπειρία που αποκτήθηκε από τη μέχρι τώρα λειτουργία του πειραματικού προγράμματος ήταν ότι δεν μπορούμε να διασφαλίσουμε πάνω από ένα ορισμένο όριο αποτελεσματικότητας στη κοινωνική ευαισθητοποίηση και στη λειτουργία των καναλιών, των κοινωνικών φορέων.

Ή αν θέλετε, ότι πρέπει να είμαστε πολύ πιο προσεκτικοί στη επιλογή των ατόμων που τα στέλνουμε για να κάνουν κατάρτιση. Ή αν θέλετε, επίσης, ότι δεν μπορούμε να έχουμε πολλά όργανα που ταυτόχρονα να λειτουργούν για το ίδιο πρόγραμμα, όργανα διοικητικά, όργανα επιτελικά, όργανα συμβουλευτικά, όργανα που να είναι θεσμοθετημένα, από την Ελληνική διοίκηση, όργανα που να μην είναι θεσμοθετημένα και κατά συνέπεια να υπάρχει μία σύγχυση και που βέβαια ενώ όλοι έχουν την καλή διάθεση και τη δυνατότητα και την επαγγελματική ικανότητα να προσφέρουν, σε τελευταία ανάλυση να υπάρχει μία σχετική αποτελεσματικότητα.

Αν αυτά είναι τα κύρια αρνητικά σημεία από το πρόγραμμα, δεν είναι περίεργο ότι τώρα που συνεχίζεται η λειτουργία του Ε.Ι.Α.Α. της Πάτρας, το οποίο Ε.Ι.Α.Α. της Πάτρας ιδρύθηκε επειδή ακριβώς εγκρίθηκε το πρόγραμμα, ότι έχει πάρει ένα πάρα πολύ καλό δρόμο.

Έχει τακτοποιήσει τα διοικητικά του και τα οργανωτικά του, έχει προχωρήσει στην επιλογή των ατόμων για κατάρτιση και πήρε και μία πολύ γενναία απόφαση προχθές ότι θα στήσει τομέα επαγγελματικής κατάρτισης σε συνεργασία με τον ΟΑΕΔ. Διότι δεν μπορεί να εξαρτιέται η επαγγελματική κατάρτιση και αυτό θα είναι και ένα πρόβλημα που θα πούμε και στη συνέχεια για το Κεντρικό

του Ε.Ι.Α.Α., αλλά και γενικότερα για την κατάρτιση, και θα είναι και μία πρόταση. Δεν μπορεί να εξαρτιέται η επαγγελματική κατάρτιση από το αν ένας φορέας έχει μόνιμο προσωπικό υπαλληλικό εκπαιδευτικό, ή εκπαιδευτές και εξ' αιτίας της παρουσίας αυτού του μόνιμου υπαλληλικού προσωπικού να είναι υποχρεωμένος να εφαρμόζει ειδικότητες οι οποίες είναι εκτός τόπου και χρόνου στην αγορά της εργασίας.

Άς έρθουμε γενικά στα πλαίσια του 815, τι έκανε το ΕΙΑΑ και βέβαια και εκεί είχαμε και επιτυχίες και πολλά προβλήματα.

Είχαμε μία μικρή χρηματοδότηση για το οικοτροφείο η οποία είχε απορρόφηση 100% και στα πλαίσια του πρώτου σκέλους του Κανονισμού 815 χτίζουμε το κέντρο εργασίας για άτομα με ειδικές ανάγκες. Προβλέπεται να μεταφέρουμε το παραγωγικό εργαστήριο για τα αμαξίδια. Είναι μία εργολαβία ύψους 800.000.000 περίπου και η οποία απορροφά ένα πολύ μεγάλο ποσοστό εκατομμυρίων σε μηνιαία βάση. Προχωρά πόρα πολύ καλά. Αντίθετα το άλλο κέντρο εργασίας που επρόκειτο να γίνει στους Αμπελόκηπους, εκεί υπήρξε μία εντελκυστίδα ανάμεσα στις κόντρες στις αντιθέσεις του ίδιου του αναπηρικού κινήματος.

Άτομα με ειδικές ανάγκες που ασυλιακά εξυπηρετιόντουσαν στο Κ.Ε.Α. Αθηνών και πραγματικά είναι ντροπή η υπάρξη του ΚΕΑ Αθηνών και αν θέλετε είναι και μία συνειδητή επιλογή της διοίκησης του ΕΙΑΑ να υποβαθμιστεί όσο γίνεται το ΚΕΑ Αθηνών έτσι ώστε κάποια στιγμή να πούμε ή το γκρεμίζουμε και το διαλύουμε ή δίνουμε κάποια λύση και το φτιάχνουμε.

Παρενέβησαν οι αναπηρικοί φορείς, δεν μπορέσαμε να δώσουμε λύση, απομένει μόνο η δυναμική λύση η οποία στο παρελθόν είχε αποτύχει κι έτσι αυτή τη στιγμή βρισκόμαστε σε μια εντελκυστίδα ότι παραχωρήθηκε, ο μισός χώρος για να γίνει ειδικό σχολείο.

Αρνήθηκαν εναντιώθηκαν τα άτομα με ειδικές ανάγκες, τον πήραν πίσω πάλι, τον χώρο από τον Ο.Σ.Π. και τώρα είμαστε στη φάση της επαναπαραχώρησης του άλλου μισού οικοπέδικού χώρου στο Ε.Ι.Α.Α. για να δούμε αν θα προλάβουμε μέσα στο 1988 να δημοπρατήσουμε το έργο.

Στα πολύ λίγα λεπτά που απομένουν θέλω να πώ ότι το Ε.Ι.Α.Α. είναι ένας φορέας μεγάλος σε προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης.

Έκανε και πριν προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης με τη συμμετοχή, με τη συνεργασία του Ε.Κ.Τ., τώρα θα κάνει και με τη συνεργασία του Ο.Α.Ε.Δ. και γι' αυτό το λόγο έχει συστήσει, έχει οργανώσει ένα χωριστό τομέα επαγγελματικής κατάρτισης.

Πιστεύουμε ότι αν διασφαλίσουμε την παρουσία περισσότερων ειδικευμένων τεχνικών και εκπαιδευτικού προσωπικού και αν έχουμε τη δυνατότητα της ελαστικής παρουσίας του εκπαιδευτικού προσωπικού, ανάλογα δηλαδή με τις ανάγκες διάρκειας του προγράμματος που αυτή είναι σχετική με την απορρόφηση αγοράς εργασίας, τότε μπορούμε να πετύχουμε πολλά πράγματα.

Σε όσα προγράμματα το εφαρμόσαμε η επιτυχία ήταν πάρα πολύ μεγάλη.

Ένα μικρό παράδειγμα , η ανθοδετική που ήδη λειτουργεί το γ' πεντάμηνο τμήμα έχει μία απορρόφηση στην αγορά εργασίας από 40-60%. Αντίθετα ειδικότητες που τις λειτουργούμε επειδή είμαστε υποχρεωμένοι, από την υπαλληλική σχέση που έχουμε του εκπαιδευτικού προσωπικού, και αυτά αν θέλετε, μας απασχολεί πάρα πολύ πως θα το καταργήσουμε, δεν πάνε καλά.

Βέβαια στηρίζουμε μία ελπίδα στο προεδρικό διάταγμα που ετοιμάστηκε για να μπορούμε να παίρνουμε προσωπικό ορισμένου χρόνου. Πάντως η νέα τεχνολογία έχει μπει και στην επαγγελματική κατάρτιση, και κάναμε και ένα άλλο βήμα, συνεργαζόμαστε και με τις επαγγελματοβιοτεχνικές οργανώσεις και τους φορείς. Και μ' αυτό τον τρόπο έχουμε, αν θέλετε και το δικό τους γίνεστε μέσα στο δικό μας χώρο, ένα παράδειγμα είναι για την αργυροχρυσοχοσία .

Κρατάμε την δευτεροβάθμια τεχνική επαγγελματική εκπαίδευση και μάλιστα με το προεδρικό διάταγμα που υπογράφηκε την ανεβάσανε στην δευτεροβάθμια βαθμίδα, στην δεύτερη βαθμίδα της εκπαίδευσης και βέβαια διατηρούνται έτσι και οι επαγγελματικές σχολές. Στα πλαίσια της τεχνικής βοήθειας με την Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, είναι ένα παλιό ένειρο όπου τό 'χαμε ξεκινήσει από το 1986 με τον Γιώργο Κατζουράκη, με τον κύριο DAUNT και τον κύριο NILSEN, τελικά υλοποιήθηκε, προχωράμε τα παραγωγικά εργαστήρια στην κατηγορία για τα υλικά των αμαξιδίων των ορθοπεδικών εφαρμογών, και της ορθοπεδικής υποδυματοποιίας.

Επειδή είναι ένα θέμα επίσης πολύ επίκαιρο και πολύ ζουμερό για κουβέντα, τα παραγωγικά εργαστήρια, άλλωστε το Υπουργείο Εργασίας έχει ετοιμάσει και σχετική νομοθετική ρύθμιση, λέω μόνο δύο ετικέτες, αφήνω το υπόλοιπο θέμα για συζήτηση, είναι προχωρημένα τα παραγωγικά εργαστήρια από το ΕΙΑΑ, ειδικά το κομμάτι των αμαξιδίων, ξεκινάμε με τον ΟΑΕΔ ένα πρόγραμμα επαγγελματικής κατάρτισης, στον τομέα αυτόν, και ξεκινήσαμε και τα χρυσιδάνεια μετά από την δωρεά που μας έγινε από τον κύριο NILSEN, ενός μεγάλου αριθμού αμαξιδίων σε κοινωνικούς φορείς, και σε οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης έτσι ώστε να κυκλοφορούν τα αμαξίδια αυτά και ν' αποκτήσει το εργαστήριο του ΕΙΑΑ, πελάτες μιά και από την σύμβαση είμαστε υπεύθυνοι για την συντήρηση.

Το προτελευταίο θέμα, είναι ότι τελειώσαμε μία καταγραφή, σημείων που έχουνε ανάγκη παρέμβασης τεχνικής, για διακίνηση και προσπέλαση, στους δήμους του Εθνικού Ιδρύματος Αποκατάστασης Αναπήρων. Καί ήδη ξεκινάει το πρόγραμμα της τεχνικής παρέμβασης με πρόγραμμα πιλότο του Δήμου των Ν.Λιοσίων.

Βέβαια είναι γνωστό ότι από τη μιά μεριά το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, που για μας δεν είναι καλὰθι πόρων, για μας δεν είναι χρησιμοποίηση για κάλυψη ούτε ελλειμάτων ούτε για εκταμίευση χρημάτων, αλλά για μας είναι, ένα διαχρονικό ταμείο που απευθύνεται στην κοινωνία και που ασκεί μία συγκεκριμένη αναπτυξιακή πολιτική, από τη μιά λοιπόν μεριά το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και από την άλλη μεριά τα νέα κοινωνικά δεδομένα όπου η τοπική οικονομία, η λιγότερη ανάγκη της μυϊκής εργασίας, και η περισσότερη έξυπνη εργασία που απαιτείται, μαζί με

την συνεχή παιδεία, αποτελούν δύο κατευθυντήριους άξονες ή άν θέλετε υποστρώματα, στα οποία μπορούν να λειτουργήσουν καλύτερα τα προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης και αποκατάστασης εάν και η Ελληνική διοίκηση από την μεριά της λύσει τα θέματα που αφορούν την παρουσία εξειδικευμένου προσωπικού μέσα στους χώρους των φορέων κατάρτισης και του συντονισμού για την παροχή των υπηρεσιών.

11. ΕΙΣΗΓΗΣΗ της κας. ΜΑΝΩΛΟΠΟΥΛΟΥ -ΒΑΡΛΕΤΖΙΔΟΥ -Ψυχίατρος, Δ/ντρια
Ιδρύματος ΘΕΟΤΟΚΟΣ.

Έχω συνδέσει την εφαρμογή και την κατάρτιση των προγραμμάτων κατάρτισης με κάποια πίεση και με κάποιο σχετικό πανικό.
Ο πανικός αυτός ήταν όταν το 1983 στο ίδρυμά μας αλλά και σ'όλα τ'άλλα κέντρα, μάθαμε ξαφνικά ότι είμαστε υποχρεωμένοι πάρα πολύ σύνταμα, να οργανώσουμε προγράμματα κατάρτισης, μέχρι τότε βέβαια είχαμε προγράμματα για εφήβους με νοητική καθυστέρηση, αλλά που ήταν κυρίως κοινωνικοποίησης, αγωγής κοινωνικής, και εργασιοθεραπευτικής ίσως απασχόλησης, συγχρόνως μάθαμε ότι έπρεπε να προετοιμαστούμε για την δημιουργία εργαστηρίων με εξοπλισμό και με κτίρια κατάλληλα για αυτήν τη κατάρτιση, και μάθαμε κάτι πολύ ευχάριστο και τιμητικό αλλά και αυτό με πολλές ευθύνες για μας ότι μπαίνουμε στην ομάδα των κέντρων του δικτύου που θα έχουμε σαν καθήκον να διασπύουμε την πληροφόρηση για το τι γίνεται στις άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Κοινότητας στον τομέα αυτό. Όπως καταλαβαίνετε άρχισε μία μικρή Οδύσσεια που νομίζω ότι ζήσαν όλα τα ιδρύματα που προσπάθησαν να οργανώσουν προγράμματα κατάρτισης για άτομα με νοητική καθυστέρηση. Έλλειψη πληροφοριών, ή πληροφορίες ασαφείς, προδιαγραφές πολύ αυστηρές αλλά όχι κάποιες τις οποίες ψάχναμε να βρούμε, έντυπα, που είχαν άλλη γλώσσα απ'αυτή που είχαμε μάθει να μιλάμε και να διαβάζουμε, δεν εννοώ ξένη γλώσσα, ελληνική γλώσσα αλλά μ'άλλο πνεύμα.

Δυσδιάκριτα έτσι μεταφραστικά σχήματα, όλοι βέβαια στο στάδιο της προσαρμογής. Ήταν ομολογώ βέβαια μία πολύ δύσκολη περίοδος, δεν μπορούσαμε να πούμε ακριβώς πως έπρεπε να ήταν τα εργαστήρια, δεν μπορούσαμε να βρούμε ακριβώς ποιός έπρεπε να είναι ο εξοπλισμός, τρέξαμε στην αγορά, ρωτήσαμε πρόσωπα, έγινε μια πολύ μεγάλη προσπάθεια.

Από εκεί και πέρα αρχίσαμε να οργανώνουμε το πρόγραμμά μας όσο μπορούσαμε καλύτερα. Χρησιμοποιήσαμε αυτό που χρησιμοποιούσαμε την μεθοδολογία δηλ. στο ατομικό επίπεδο μάθησης, την ανάπτυξη, την εφαρμογή, και μετά την πρόοδο, και ελέγχοντας την πρόοδο να κάνουμε συνεχείς διορθώσεις, επεμβάσεις για να βρούμε την δυνατόν χρυσή τομή του θέματος. Η συλλογή των πληροφοριών γύρω από το θέμα σαν πρώτη πηγή πήραμε τα συμπεράσματα που είχαμε συλλέξει και τις εμπειρίες από ένα πρόγραμμα εφήβων που λειτουργούσε από το 1987. Σαν δεύτερη πηγή

και ουσιαστικότερη πήραμε πληροφορίες από μία έρευνα που κάναμε σε πληθυσμό 300 νέων που είχαν αποφοιτήσει από το ίδρυμα, από το 1964 που άρχισε να λειτουργεί μέχρι το 1980, ψάξαμε τους βρήκαμε, με πολλούς είχαμε βέβαια σύνδεση, γιατί αυτό είναι συχνό στα κέντρα που έχουν άτομα με νοητικές καθυστερήσεις αισθάνονται ότι είναι η φωλιά τους λίγο, και έρχονται, συζητάμε, ενημερωνόμαστε κ.λ.π. Συζητήσαμε με τα ίδια τα άτομα που εργαζόντουσαν ή δεν εργαζόντουσαν με τις οικογένειες, και με τους εργοδότες.

Κάναμε κατάλογο των επαγγελμάτων και αντλήσαμε ότι μπορούσαμε απ'αυτό για να δούμε τι εργαστήρια πρέπει να φτιάξουμε. Οι πληροφορίες αυτές ήταν αρκετά κατατοπιστικές αλλά μας δείχναν ορισμένα χαρακτηριστικά βέβαια που είναι γνωστά και από την βιβλιογραφία, ότι υπήρχε μία μεγάλη αλλαγή σε επαγγελματικές δραστηριότητες, αλλάξαν και 4 και 5 φορές επάγγελμα, αλλού δεν τους κρατούσαν λόγω της παθητικότητας που είχαν ή της έλλειψης συνεργασίας, αλλού τα ίδια τ'άτομα γιατί δεν μπορούσαν ν'ανταπεξέλθουν στον ρυθμό, στις απαιτήσεις και τους υποβιβασμούς που πολύ συχνά είχαν. Αρχίσαμε να οργανώνουμε τα εργαστήρια μας βάσει αυτών είχαμε όμως καθ'οδόν δύο πάρα πολύ σημαντικές πηγές βοήθειας και πληροφορίες. Η μία ήταν τα κέντρα τα οποία ασχολούνται με το ίδιο θέμα και είναι στο δίκτυο των κέντρων ΕΟΚ, το ένα είναι το ΚΑΠΕΠΕΝ του Λουξεμβούργου όπως θα το ξέρετε, έχει ένα αξιόλογο πρόγραμμα, και το δεύτερο είναι το ΚΟΡΟΦΛΙΟ το οποίο έχει προχωρήσει σε πάρα πολύ αποτελεσματικές μορφές. Στην εφαρμογή του προγράμματος είδαμε, αναπτύξαμε τα εργαστήρια, είχαμε και την ευλογία του 815, ενώ την λέω ευλογία γιατί μας βοήθησε να διαμορφώσουμε τα εργαστήρια όπως έπρεπε, δεν είχαμε την τύχη να κάνουμε καινούργια για ειδικούς λόγους, αλλά διαμορφώσαμε αυτά που είχαμε, και τα εξοπλίσαμε. Έτσι τηρήσαμε δύο βασικά θέματα που πρέπει να εφαρμόζονται στη αγωγή των ατόμων με νοητική στέρηση, το ένα που λέγεται SITUATION OF LEARNING, δηλ. η μάθηση να γίνεται σε χώρους οι οποίοι είναι πραγματικοί, που έχουν όλες τις προδιαγραφές των πραγμάτων που θα μάθουν, και το δεύτερο που είναι LEARNING OF DOING, το λέω γιατί διεθνώς λέγονται έτσι, που είναι μαθαίνω πράτοντας, αυτό έχει μεγάλη σημασία, κάνω αυτά που πρέπει να μάθω.

Η χρηματοδότησή μας από το Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας ξεπερνάει το 70%, αυτό είναι γνωστό σε όλους, και το άλλο γνωστό είναι ότι και το κτήμα είναι του Υπουργείου Υγείας, Πρόνοιας, δηλ. με τα κτίρια που έχει.

Τώρα το πρόγραμμα. Έπρεπε να ξεπεράσουμε, έπρεπε πρώτα-πρώτα να κάνουμε επαγγελματικές μορφές, μας είχαν πεί ότι πρέπει να είναι απ'αυτές που λειτουργούν στην ελεύθερη αγορά, δηλ. τα παιδιά, τ'άτομα με νοητική καθυστέρηση να μάθουν πλήρως επαγγέλματα της αγοράς έξω, αυτό τον άθλο ούτε ένας Ατλας δεν μπορεί να τον κάνει. Φυσικά μετά ήρθαν άλλες πληροφορίες οι οποίες μας βοήθησαν να κάνουμε ένα πρόγραμμα με μορφές εργασίες οι οποίες νά 'ναι πραγματικές αλλά τα παιδιά να φέρνουν είδη εργασιών ή τομείς εργασιών, να τα συμπληρώσουμε

αυτά με την δημιουργικότητα, οι φάκελλοι που είδατε έχουν και το CRATIVITY που λέω δημιουργηκότητα δηλ. τα παιδιά φτιάχνουν και κάτι που τα ευχαριστεί, ωραίο, φτιάχνουν το χαρτί, το θερμοκήπιο κάνει ντομάτες, παραγωγές που τις πουλάμε, αλλά κάνει και φράουλες που τους αρέσουν ή λουλούδια κ.λ.π.

Κατόπιν η πρόοδος ελέγχθηκε για να δούμε τις καινούργιες τροποποιήσεις από 3 τομείς. Τα ίδια τα παιδιά, πως αισθάνονται μ' αυτό που μάθανε, οι εκπαιδευτές τους, πως βρίσκουν τις δυνατότητές τους, και οι εργοδότες, γιατί συνδιάσαν το πρόγραμμα με μαθητεία σε τόπους εργασίας, έχουμε ομάδες που εργάζονται σε βιβλιοθήκες, αλλού σε κλάμπς, μέσα σ' εργοστάσια κ.λ.π. και μιά διαρκή σχέση μεταξύ τα παιδιά, με μιά ομάδα στήριξης ή οποία δεν ήταν μόνο για διαγνωστικούς ή αξιολογητικούς σκοπούς, αλλά ήταν και ομάδα που γινόταν μια φορά την εβδομάδα, και εκεί συζητιόντουσαν από τους ίδιους τους νέους που εργαζόντουσαν, όλα τα προβλήματα τα οποία αντιμετώπιζαν στους χώρους εργασίας και γινόταν με διάφορες τεχνικές. Ένα είδος παιξίματος ρόλου το ROLL PLAYING, που λέμε πως έπρεπε ν' αντιμετωπισθεί, γιατί τους μιλήσανε άσχημα, γιατί ο εργοδότης ήταν έτσι, όπως μια ολόκληρη σειρά μαθήσεως.

Οι προτάσεις που γράφτηκαν για ν' αντιπροσωπεύουν τον τομέα μας περισσότερο:

1) Να γίνεται μιά ενημέρωση των κέντρων που θα υλοποιήσουν τους στόχους και τις οδηγίες με σαφείς και ξεκάθαρες πληροφορίες, τις συζητήσεις πάνω στο θέμα, όλοι να ξέρουμε τα ίδια. Ακόμη, και το πρόγραμμα ΗΛΙΟΣ που παρουσιάστηκε χθές τόσο ωραία είναι, εμένα μου προκάλεσε σύγχυση σε πολλά πράγματα και δεν ξέρω αν πρέπει νά 'ναι έτσι ή έτσι, πρέπει να το συζητήσουμε λεπτομερώς.

2) Η κριτική των προγραμμάτων κατάρτισης για τ' άτομα με νοητική καθυστέρηση να γίνεται με γνώμονα τα ειδικά χαρακτηριστικά τους, όχι μ' απαιτήσεις, γενικών προγραμμάτων τι θα πεί ένταξης και σε τι βαθμό. Εν τοιαύτη περίπτωση και η ένταξη γίνεται από το πανεπιστήμιο, και η ένταξη γίνεται από τα ΤΕΙ, οι αναλογίες νομίζω δεν είναι πολύ διαφορετικές.

3) Διεύρυνση χρονική των προγραμμάτων. Δεν μπορούν να καταρτιστούν σε 3 χρόνια νέοι με νοητική καθυστέρηση και ποιοτική διεύρυνση με στηριχτικές υπηρεσίες ουσιαστικές, αυτό το λέω κυρίως για τους φορείς που σκέφτονται ν' αναλάβουν την κατάρτιση, θα τα βρούν μπαστούνια αν δεν έχουν δοκιμάσει πολύ καλά τι σημαίνει ένα θέμα τέτοιο. Τέλος ελπίζω το HANDYNET, δεν διάβασα το φυλλάδιο απλά απ' αυτά που άκουσα ότι θα περιλάβει τεχνογνωσιακές πληροφορίες για την κατάρτιση όσον αφορά τους τρόπους κατάρτισης, τα μέσα, τους φόρους, τον εξοπλισμό, όχι να ψάχνουμε, και να είναι TRY A LA DERD.

Γι' αυτά που έχουν τελειώσει την κατάρτιση και απειλούνται να κλείσουν τα κέντρα, νομίζω μπορεί πάρα πολύ ωραία με σταδιακή τροποποίηση να γίνουν κέντρα με προστατευμένους εργασίας, και να ευημερούν, δεν είναι να ευημερούν τα προγράμματα και οι νομοθεσίες, αλλά ο Γιάννης, ο Κώστας, και η Μαρία και η Ελένη που είναι τα παιδιά της περιοχής αυτής, είναι έτοιμα αυτά τα κέντρα να γίνουν προστατευόμενα εργαστήρια. Καί ένα για το Υπουργείο Παιδείας, με χαρά μου άκουσα ότι στο πρόγραμμα ΗΛΙΟΣ μπαίνει, το θέμα της συνεργασίας της στενής, το Υπουργείο

Παιδείας πρέπει να προετοιμάσει σταδιακά τα άτομα με διανοητική καθυστέρηση για την κατάρτιση. Δεν μπορούν να φθάνουν στην κατάρτιση μόνο από τις Ακαδημαϊκές δεξιότητες, οι οποίες, δεν τους δημιουργούν παρά τις περισσότερες φορές διαταραχές συμπεριφοράς λόγω της πίεσης που υφίστανται. Πρέπει οπωσδήποτε να τροποποιήσει τα προγράμματα του, και για τὰ άτομα με νοητική καθυστέρηση αλλά για να γίνουν πρακτικότερα και τὰ άλλα, είδα μία που έχει ενσωμάτωση. Έχει κουζίνα μέσα στο σχολείο, και μαθαίνουν πρακτική ζωή. Και τελικά εύχομαι το πρόγραμμα ΗΛΙΟΣ, η προφορική διδασκαλία δεν μπορεί να συγκεντρώσει το άτομο με νοητική καθυστέρηση με περιγραφές, όπως δεν μπορούσα να συγκεντρωθώ εγώ σ'όλη την χθεσινή μέρα. Το πρόγραμμα ΗΛΙΟΣ εύχομαι να ζεστάνει όλους μας, και τα άτομα με νοητική καθυστέρηση εξίσου.

12. ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΤΗΣ ΚΑΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ - Πρόεδρος Ψυχιατρείου Αττικής

Θα προσπαθήσω να είμαι πάρα πολύ σύντομη ίσως να μην εξαντλήσω και το 10λεπτο , γιατί όπως είπα και προηγουμένως στην διακοπή εκείνη που έκανα κύριε Πρόεδρε, κάπου νοιώθω ότι τα θέματα της ψυχικής υγείας και ότι αφορά τους Ψυχιατρικούς αρρώστους κάπου είναι εκτός κλίματος μέσα σ'αυτήν την σημερινή και χθεσινή διαδικασία. Αυτό έχω εισπράξει μέχρι στιγμής, και θεωρώ ότι δεν είμαι και η μόνη, που εισπράξαμε αυτό το πράγμα, ότι η Ψυχική Υγεία είναι κάπου πολύ-πολύ έξω από την διαδικασία την χθεσινή και σημερινή. Ίσως και δεν ξέρω αν είναι σωστή ίσως λαθεμένη εντύπωση κάπου δεν είναι και μέσα στο πρόγραμμα ΗΛΙΟΣ, ότι αφορά τα Ψυχιατρικά προγράμματα. Αν κατάλαβα καλά αυτά που διάβασα και αυτά που είδα δεν ξέρω αν θα μπορέσει όμως με κάποιον τρόπο η Ψυχική Υγεία και γενικά ότι χρειάζεται μεταρρύθμιση στην Ψυχιατρική να ενταχθεί μέσα στο πρόγραμμα ΗΛΙΟΣ - και είναι και μία πρόταση αν θέλετε που γίνεται αυτήτη στιγμή, να βρεθεί ένας τρόπος , μία φόρμουλα ένταξης ή συνεργασίας ή σύνδεσης ή οτιδήποτε τέτοιο. Πρίν πω οτιδήποτε για τα όποια προγράμματα , που κάνουμε εμείς στο Ψυχιατρικό Νοσοκομείο Αττικής, στο Ειδικό Ψυχιατρικό Νοσοκομείο Αττικής, θα ήθελα με δυό λόγια μόνο ν'αναφέρω τους λόγους της ύπαρξης του ασύλου για τον ψυχιατρικό άρρωστο και που κάπου βέβαια με πολύ ωραίο τρόπο η κα.Λεβέντη και την ευχαριστώ, τα περιέγραψε, βέβαια αναφερόμενη κυρίως σέ άτομα που έχουν προβλήματα σωματικής υγείας και πολύ λιγότερο σ'άτομα που έχουν ψυχιατρικά προβλήματα, αλλά αν προσθέσετε σ'αυτά τα προβλήματα και σ'όσα ανέφερε για την ύπαρξη των ασύλων, η κα. Λεβέντη, για όσους έχουν προβλήματα σωματικά, προσθέστε και ότι άλλο θέλετε, ή και ότι άλλο φανταστείτε για την αναγκαιότητα ύπαρξης του Ασύλου, πουήταν όμως μία κοινωνική αναγκαιότητα, και πρέπει κάποτε να το καταλάβουμε, εξυπηρετούσε κάποια ανάγκη το 'Ασυλο ακόμη και για τον ψυχιατρικό άρρωστο.

Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΨΥΧΟΦΑΡΜΑΚΩΝ

Περίπου πριν από είκοσι χρόνια, η αλλαγή της αντίληψης, κύρια στην δυτική Ευρώπη, ήταν οι κύριοι λόγοι που οδήγησαν, ν' αρχίζουν τα άσυλα για τους ψυχιατρικούς αρρώστους να κλείνουν, να μειώνονται, να συμπυκνώνονται, μέχρι που σε κάποιες χώρες για παράδειγμα να έχουν καταργηθεί τελείως.

Στη χώρα τη δική μας και σήμερα δεν θα μπορούσε να ισχυριστεί κανένας το αντίθετο εξακολουθούν να υπάρχουν άσυλα, εξακολουθούν ψυχιατρικοί άρρωστοι να μπαίνουν μέσα και να ασυλοποιούνται και οι νέοι αυτοί που για πρώτη φορά αρρωσταίνουν. Τι έχει γίνει μέχρι σήμερα. Η μεγάλη αν θέλετε επανάσταση μέσα στην επανάσταση, ήταν η ψήφιση του νόμου 1397 το 1983 για το Εθνικό Σύστημα Υγείας, που έβαλε και τα πρώτα σπέρματα, για πρώτη φορά στη χώρα μας για τη ψυχιατρική μεταρρύθμιση, και το τονίζω αυτό για ένα συγκεκριμένο λόγο, γιατί αν θέλετε πάω και σε μία από τις δυσκολίες που υπάρχουν για την εφαρμογή των προγραμμάτων είναι ακρ. βώς αυτή η μεγάλη αντίφαση που υπάρχει και η μεγάλη δυσκολία. Για την εφαρμογή των όποιων προγραμμάτων αποκατάστασης είχε την πρωτοβουλία ένας συγκεκριμένος πολιτικός φορέας να προτείνει και να υλοποιήσει ψυχιατρική μεταρρύθμιση, κατάργηση δηλαδή των ασύλων, και αντιμετώπιση του ψυχιατρικού αρρώστου μ' άλλο πνεύμα, μ' άλλη φιλοσοφία. Χωρίς να υπάρχει η κοινωνική αν θέλετε συναίνεση δεν θα υπήρχε παρά ένα ελάχιστο, ψυχιατρικό κίνημα από τους εργαζόμενους στον χώρο της Ψυχικής Υγείας.

Δεν θα υπήρχε κίνημα από τους ίδιους τους αρρώστους, που οι ίδιοι με τον τρόπο τους θα πιέζανε για ν' αλλάξουν οι συνθήκες που τους προσφέρουμε. Δεν υπήρξε εξειδικευμένη γνώση, δεν υπήρχε και δεν υπάρχει αν θέλετε κανένας άλλος φορέας πλὴν του συγκεκριμένου που έβαλε τον νόμο 1397 που νά'χει πάρει επίσημα θέση, για την κατάργηση πολύ-πολύ σε κάποιο μακρινό ίσως παρελθόν των ασύλων ή τουλάχιστον για την άλλη αντιμετώπιση, και αν θέλετε το πρωτογενές κύτταρο της Ελληνικής κοινωνίας, που δεν είναι τίποτε άλλο από την οικογένεια, αρνιέται τον ψυχιατρικό άρρωστο, αν αποτελεί μία φορά, στίγμα κάποιος στο σπίτι μ' ένα πρόβλημα σωματικό είναι δέκα φορές στιγματισμένος ο ψυχιατρικός άρρωστος.

Και ο στρουθοκαμηλισμός φτάνει μέχρι εκεί, να τον βάλουμε σ' ένα άσυλο, να ξεχάσουμε ότι υπάρχει, και κάποιοι άλλοι ας ασχοληθούν μαζί του. Αυτά είναι και αν θέλετε τα μεγαλύτερα προβλήματα που υπάρχουν για την εφαρμογή των όποιων προγραμμάτων. Δεν σημαίνει ότι καθόμαστε με τα χέρια σταυρωμένα, δεν σημαίνει ότι δεν έχουμε βάλει στόχους, και όχι μόνο στο Ψυχιατρικό Νοσοκομείο Αττικής όλοι όσοι με τον οποιοδήποτε τρόπο βρισκόμαστε και ασχολούμαστε με τα θέματα της Ψυχικής Υγείας. Και οι στόχοι είναι δύο που παλεύονται ταυτόχρονα:

Ο ένα στόχος είναι να μην δημιουργηθούν άλλοι ασυλικοί άρρωστοι και ο δεύτερος στόχος πώς ο ήδη ασυλοποιημένος πληθυσμός των ψυχιατρικών, θα μπορέσει να βγει από τα ψυχιατρεία και να επανενταχθεί στην Κοινωνία. Ο μὲν ένας

στόχος , το τονίζω ότι έχει πολύ μεγάλη σημασία, παλεύονται ταυτόχρονα, ο μιν ένας στόχος να μην δημιουργηθούν νέοι ασυλικοί άρρωστοι, περνάει μέσα από την ανάπτυξη διαφόρων υπηρεσιών, όπως είναι τα κέντρα ψυχικής υγείας, δηλαδή ανάπτυξη της πρωτοβάθμιας φροντίδας, κάποιος που για πρώτη φορά θα παρουσιάσει κάποιο πρόβλημα να μπορέσει να πλησιάσει κάποια υπηρεσία για να τον βοηθήσει να τον αντιμετωπίσει, και μόνο αν δεν μπορεί επί τόπου να τον αντιμετωπίσει τότε να οδηγηθεί σε κάποια άλλη υπηρεσία υψηλότερου επιπέδου για το πιο ειδικό πρόβλημα.

δεύτερος στόχος για την κατάργηση, το ένα είναι το κέντρο ψυχικής υγείας είναι βασικός μοχλός, το δεύτερο είναι ο ψυχιατρικός τομέας Γενικού Νοσοκομείου έτσι ώστε να χάνει πιά στο Ειδικό Ψυχιατρικό Νοσοκομείο και να παραμένει εκεί μόνο για τόσο χρονικό διάστημα όσο είναι απαραίτητο από αυτή καθ' αυτή την νόσο, και όχι για άλλο λόγο. Ο Ψυχιατρικός άρρωστος, μια μεγάλη παρένθεση αν θέλετε εδώ πέρα, να σας αναφέρω ότι στο Ψυχιατρικό Νοσοκομείο Αττικής στους 2000 περίπου αρρώστους που υπάρχουν σήμερα, ένα πάρα πολύ μεγάλο ποσοστό, αλλά και ένα ακόμα μεγάλο ποσοστό, παραμένουν για καθαρά κοινωνικούς λόγους.

Δεν τους θέλει η οικογένεια, δεν έχουν λεφτά, δεν έχουν επάγγελμα, μένουν για καθαρά κοινωνικούς λόγους, και εδώ είναι το ζητούμενο η παρέμβαση που πρέπει να γίνει από όλους μας. Ο δεύτερος στόχος να μπορέσουν να επανενταχθούν οι ήδη χρόνιοι ασυλοποιημένοι άρρωστοι που πάρα πολλοί, και βέβαια μπορούν να ενταχθούν με την νόσο τους, δεν αρνήθηκε κανείς να πείσει να υπάρχει ψυχική νόσος, θα την έχουν την νόσο, αλλά με την προϋπόθεση της παρακολούθησης, της συνεπικουρίας, από τον γιατρό, τον ψυχολόγο που μπορεί πάρα πολύ καλά να είναι στην οικογένεια, είναι με την δημιουργία ενδιάμεσων όπως λέγεται δομών: οικοτροφείο, ξενώνας, νοσοκομείο ημέρας, και βέβαια με την προσπάθεια για την κάποια επαγγελματική αποκατάσταση, γιατί πολύ ωραίο θα είναι να υπάρχουν οικοτροφεία ή οι ξενώνες αλλά να μην δημιουργηθούν μικρότερα άσυλα αντί να είναι 2.000 ατόμων να είναι το άσυλο, η φιλοσοφία του ασύλου στα 50 άτομα, είναι η φιλοσοφία που πρέπει να καταργηθεί και αυτό σταματάει όταν υπάρχει οικονομική ανεξαρτησία του ίδιου του ψυχιατρικού αρρώστου που θα την αποκτήσει μέσα από μία δουλειά που θα μάθει να κάνει. Γιατί αν κάπου κάνουμε μία χρήση, της ρήσης της ALEXANDER GONNADIE που βέβαια αφορά την απελευθέρωση της γυναίκας, δεν μπορεί να γίνει κοινωνική απελευθέρωση, χωρίς οικονομική ανεξαρτησία, το ίδιο ισχύει και για τον ψυχιατρικό άρρωστο, πως θα απελευθερωθεί, κοινωνικά, πώς θα ενταχθεί αν δεν έχει οικονομική ανεξαρτησία, για να θυμηθώ και λίγο αυτά που ανέφερε χθές η κα. VAN LIRDE σχετικά με την ανταλλαγή εμπειριών.

Έχουμε έτοιμο ν' αρχίσει ένα πρόγραμμα, χρηματοδοτείται από τον Καν.815/84 της ΕΟΚ και είναι σε συνεργασία με το ΕΝΑΙΠ, είναι το κέντρο INTERNATIONALE της Ιταλίας και στο πρόγραμμα αυτό προβλέπεται από την μία μεριά η αποκατάσταση και η ανάπτυξη των όποιων δεξιοτήτων και ικανοτήτων έχουμε συγκεκριμένο αριθμό, περίπου 20 ψυχιατρικών αρρώστων, ώστε σε κάποια φάση να μπορούν να πάνε

σ' ανάδοχες οικογένειες, και σε ακόμα παραπέρα φάση να βρούνε και κάποια επαγγελματική απασχόληση ώστε στο τέλος μόνοι τους να ζήσουν έξω στη κοινωνία.

Το πρόγραμμα αυτό που κάνουμε σε συνεργασία λοιπόν με την Ιταλία, στηρίζεται ακριβώς στην ανταλλαγή της εμπειρίας γιατί η Ιταλία είναι ίσως και η πρώτη χώρα στον κόσμο, και με την μεγαλύτερη εμπειρία, ήδη την ερχόμενη εβδομάδα έρχονται πέντε Ιταλοί, για να βοηθήσουν τους Έλληνες συναδέλφους να στήσουν όλο το πρόγραμμα.

Πραγματικά είναι πάρα πολύ σημαντικό το ότι θα πάει αυτή η δουλειά χέρι με χέρι με τους Ιταλούς. Παράκληση για την ένταξη των ψυχιατρικών προγραμμάτων και μέσα στο πρόγραμμα ΗΛΙΟΣ.

13. ΕΙΣΗΓΗΣΗ του κου. ΜΠΑΤΡΑΚΤΑΡΗ - Ψυχολόγος Ψυχιατρείου Θεσσαλονίκης

ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΨΥΧΙΚΑ ΠΑΣΧΟΝΤΩΝ

Διαφωνώ με κάποια αντίληψη η οποία έχει διαχυθεί κάπου στην ατμόσφαιρα αυτό το διήμερο αυτής της σύνδεσης, της κοινωνικής ένταξης των ατόμων με ειδικές ανάγκες με την επαγγελματική αποκατάσταση.

Πιστεύω ότι αν μία τέτοια αντίληψη διακατέχει και την διεργασία της αποκατάστασης, είτε αυτή αναφέρεται σε Ψυχιατρικά Ιδρύματα είτε σε άλλους χώρους θα αναπαράγει την λογική η οποία έχει οδηγήσει τά άτομα αυτά ίσως στους ιδρυματικούς χώρους, δηλαδή η λογική του κατά πόσο ένα άτομο είναι παραγωγικό ή μη παραγωγικό, και κατ'επέκταση ο βαθμός παραγωγικότητας του, ν' αποτελεί και κριτήριο κατά πόσο σε συνδιασμό με την αναπηρία του θα πρέπει να οδηγηθεί στον κοινωνικό αποκλεισμό ή όχι.

Ένα δεύτερο στοιχείο που διέπει την δική μας δουλειά στην θεσ/νίκη είναι αυτό του ιδεολογικού και πολιτικού ξεκαθαρίσματος τόσο της σχέσης ή της θέσης μας απέναντι στο Ψυχιατρείο.

Θεωρούμε τα Ψυχιατρικά Ιδρύματα ιστορικά ξεπερασμένα; Ξεπερασμένα με την έννοια ότι υπάρχουν και επιστημονικά παραδείγματα τα οποία αμφισβητούν την ύπαρξή τους προτείνοντας εναλλακτικές εξωνοσοκομειακές υποδομές.

Μόνο στηριζόμενοι σε μία τέτοια ιδεολογία αμφισβήτησης του Ψυχιατρικού Ιδρύματος, είναι σε θέση κανείς να προχωρήσει κατά την άποψή μου την διεργασία της αποϊδρυματοποίησης. Η διεργασία αυτή της αποϊδρυματοποίησης μπορεί να στηρίζεται και στην επαγγελματική αποκατάσταση, δηλαδή να προωθεί μέτρα και βήματα όπου θα δίνει την δυνατότητα στους ασθενείς οι οποίοι επανεντάσσονται, ν' αποκτούν μία οικονομική αποεξάρτηση όμως σίγουρα δεν είναι ή δεν μπορεί να είναι προϋπόθεση η επαγγελματική αποκατάσταση, για την κοινωνική επανένταξη.

Εμείς στο πρόγραμμα μας τουλάχιστον, θεωρούμε ότι αποκαταστάσιμους ή απονεντάξιμους είναι το σύνολο των ασθενών, οι ιδιαιτερότητες και οι ατομικές

ιδιομορφίες είναι αυτές που καθορίζουν τον βαθμό ή τον τρόπο με τον οποίο έχει κανείς να εντάξει τ'άτομα αυτά. Μ'αυτή την έννοια προωθούμε τόσο την δημιουργία εναλλακτικών δομών απασχόλησης ή εργασίας ασθενών π.χ. μονάδες για τις οποίες αυτή τη στιγμή ετοιμάζουμε το θεσμικό πλαίσιο, συναιτεριστικές μονάδες ασθενών έξω από το Νοσοκομείο σε διάφορους τομείς, όπως επίσης και στον θεσμό των κατοικιών των ασθενών μέσα στη κοινότητα της Θεσ/νίκης. Θα ήθελα εδώ να πώ ότι στην ελληνική εμπειρία θα πρέπει, σοβαρά να πάρουμε υπόψη μας την εμπειρία χωρών του εξωτερικού.

Δεν μπορούμε να μην πάρουμε υπόψη μας τις αρνητικές εμπειρίες, όσον αφορά τις επιδοτούμενες π.χ. θέσεις εργασίας. Δεν μπορούμε να μην πάρουμε υπόψη μας τον μικρό βαθμό απορρόφησης ατόμων, στην περίπτωση μας ψυχικά πασχόντων στην ελεύθερη αγορά. Δεν μπορούμε να μην πάρουμε υπόψη μας το κατά πόσο, οι δημόσιοι ή οι ιδιωτικοί φορείς στις από το νόμο προβλεπόμενες θέσεις εργασίας, τις διαθέτουν και δεν τις διαθέτανε ποτέ και στο εξωτερικό σ'άτομα με ειδικές ανάγκες.

Θα πρέπει να δούμε παίρνοντας υπόψη αυτή την εμπειρία, τρόπους και ενεργούς θεσμούς. Μία εμπειρία, είναι γερμανική εμπειρία, που σε περίπτωση μη απορρόφησης ατόμων με ειδικές ανάγκες στις υπηρεσίες, είτε ιδιωτικές, είτε δημόσιες, οι υπηρεσίες αυτές υποχρεώνονται στην καταβολή ενός προστίμου, αντιστοίχου μ'αυτό που θα επιχορηγόντουσαν, και το ποσό αυτό τ'ουπόιο συσσωρεύεται σ'ένα ταμείο, διοχετεύεται σ'εναλλακτικές υποδομές είτε αυτοδιαχειριζόμενες μονάδες επαγγελματικές, είτε κατοικίες ή άλλους θεσμούς.

Έχουμε το πρόβλημα της απασχόλησης και επιδότησης από τον ΟΑΕΔ. Νομίζω ότι η ετήσια επιδότηση από τον ΟΑΕΔ, τουλάχιστον όσον αφορά την δική μας εμπειρία είναι μία μη χρήσιμη επιδότηση, επειδή το πρόβλημα ξαναπαίρνει μπροστά μας μετά το έτος της επιδότησης, και μάλιστα σε μία πολύ πιο χειρότερη μορφή, με την έννοια ότι ένας ασθενής έχει μάθει ένα έτος, στην διάρκεια ενός χρόνου σε μία αρκετά σημαντική επιδότηση, μετά το έτος, στο βαθμό που η επιχείρηση ή η τοπική αυτοδιοίκηση δεν είναι διατεθειμένη με δικό της κόστος ν'αναλάβει την συνέχεια της απασχόλησης, βρισκόμαστε εμείς πια στο πρόβλημα, και τον χωρισμό, από την απασχόληση να δουλέψουμε με τον ασθενή, αλλά και να δούμε κανούργιες προοπτικές. Νομίζω εκεί θα πρέπει να σκεφθεί κανείς σε συνεργασία με τον ΟΑΕΔ τι άλλους τρόπους και τι άλλες μορφές, και μία σκέψη θα ήταν να δει πως περισσότερο όλα αυτά τα λεφτά που πιθανόν να διατίθενται σ'αυτή την μορφή να διοχετευθούν στις εναλλακτικές υποδομές, επαγγελματικής αποκατάστασης. Υπάρχει μία ιδιαιτερότητα, όταν μιλάμε σ'αυτό τον χώρο, με διάφορους φαρείς ενδιαφερομένων από τον χώρο των ατόμων με ειδικές ανάγκες, υπάρχουν πάρα πολλά στοιχεία ή σημεία τα οποία διαφοροποιούνται στην παρέμβαση στον τρόπο δουλειάς, υπάρχει όμως και το βασικό κοινό σημείο που είναι το κοινωνικό στοιχείο, και εκεί νομίζω ότι θα πρέπει να προωθήσει κανείς σε συνεργασία με τους φορείς και τους άλλους χώρους των ατόμων με ειδικές ανάγκες. Δύο σημεία και τελειώνοντας σε σχέση με τον 815, νομίζω ότι μπορεί κανείς να εντάξει μία εργασία αποϊδρυμα-

τοποίησης ιδιαίτερα στον χώρο της ψυχικής υγείας σε τετραετή ή πενταετή προγράμματα είναι μία ανοιχτή διεργασία, εκεί που θα πρέπει να δει κανείς είναι καλύτερα πως θα προγραμματίσει, και πως θα σχεδιάσει αυτή τη μεταρρύθμιση και όχι να την περιορίσει σε μία συγκεκριμένη χρονική περίοδο, γιατί ένας τέτοιος περιορισμός λειτουργεί αναγκαστικά και ένας εξαναγκασμός κάνει ή οδηγεί σε σπασμωδικά βήματα κακής χρησιμοποίησης ή κακής χρήσης των πόρων που διατίθενται. Ένα άλλο στοιχείο που θα πρέπει κανείς να προσέξει σ' όλη αυτή την ιστορία και μάλιστα που μπαίνει τώρα σε συζήτηση, είναι το πως αυτοί οι πόροι δεν θα διατίθενται για την αύξηση ή για την υπερδιόγκωση των κέντρων Ασυλιακής Περίθαλψης, όπως είναι τα Ψυχιατρικά Ιδρύματα, αλλά πως οι πόροι αυτοί θα διατίθενται πάντοτε με μία προοπτική αποκλειστικά, ή με την προοπτική κατά πόσο βοήθανε την συρρίκνωση του Ψυχιατρικού Ιδρύματος και αναπτύσσουν τις εξωνοσοκομειακές υποδομές.

14. ΕΙΣΗΓΗΣΗ του κου. ΕΜΜΑΝΟΥΗΛΙΔΗ - Πρόεδρος Πανελλήνιας Ομοσπονδίας Σωματείων Γονέων και Κηδεμόνων Αναπήρων Τέκνων και της ΠΕΓΚΑ Πανελλήνιας Ένωσης Ατόμων με ειδικές ανάγκες.

Ως πρόεδρος της Πανελλήνιας Ομοσπονδίας Σωματείων Γονιών και Κηδεμόνων Αναπήρων Τέκνων και ΠΕΓΚΑ, της Πανελλήνιας Ένωσης Ατόμων με ειδικές ανάγκες, αλλά και γενικότερα σαν γονιός παιδιού με ειδικές ανάγκες, χαιρετίζουμε την συνάντηση αυτών των δύο ημερών, καλωσορίζουμε τους φίλους μας από τις Βρυξέλλες, και ευχόμεθα τα συμπεράσματα και οι προτάσεις που βγαίνουν απ' αυτήν, να έχουν κάποια θετικά αποτελέσματα. Εμείς οι γονείς μετά από την παραδοχή του προβλήματος του παιδιού μας, από εδώ και 28-30 χρόνια μπορώ να πώ, κινηθήκαμε μέσα σε τρεις άξονες, στην εκπαίδευση κατάρτιση επαγγελματική, την αποκατάσταση, την κοινωνικοοικονομική δηλαδή αποκατάσταση του, και τρίτον την συνταξιοδοτική ασφαλιστική κάλυψη περιβάλλον, και διαβίωση. Μέσα στην δεκαετία του 70 το γονικό κίνημα και κατά το τέλος ιδιαίτερα της δεκαετίας του 70, το γονικό κίνημα συσπειρώνεται και συνεργάζεται με το αναπηρικό κίνημα, και πλέον προχωρούμε σ' άλλες θέσεις. Από το 1981 περνάει πραγματικά μία καινούργια αντίληψη. Αρχίζει η εκτέλεση των προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης, που χρηματοδοτούνται από το ελληνικό δημόσιο, και από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο.

Από τους φορείς, τους συλλογικούς φορείς των γονιών διότι πρωτοπορούντες πάντοτε, οι γονείς από το 1962 άρχισαν και στήνανε τις μονάδες για την εκπαίδευση, και παράλληλα για την επαγγελματική κατάρτιση των παιδιών. Τα παιδιά συμμετέχουν σ' αυτά τα προγράμματα κατάρτισης αλλά γεννάται πλέον η αγωνία στους γονείς, τι θα γίνουν, και τι γίνονται τα παιδιά μετά την κατάρτιση, οι δυσκολίες στην ένταξή τους στην ελεύθερη αγορά εργασίας είναι γνωστές, προβλήματα πολλά, ανεργία, ευαισθητοποίηση κοινής γνώμης κ.λ.π. δεν στέκομαι στις λεπτομέρειες.

Από εκεί και πέρα κάνουμε προτάσεις, γιατί και ο χρόνος μας είναι περιορισμένος, πρώτα για την παράταση των προγραμμάτων κατάρτισης, μέσα σε μία

τριετία, όπως πολύ καλά έθεσε και η κυρία Μανωλοπούλου, δεν είναι δυνατόν παιδιά με νοητική στέρηση, να επιτύχουμε σ' αυτά μια σωστή επαγγελματική κατάρτιση και ιδιαίτερα παιδιά της κατηγορίας των ασκησίων. Την λειτουργία πια των κέντρων παραγωγικότητας, κέντρα προστατευμένης εργασίας, συνεταιρισμούς κ.λ.π., γι' αυτά υπάρχει ένα πακέτο προτάσεων, που έχουν γίνει σε συνεργασία, μετά των φορέων των γονιών της Ομοσπονδίας μας, του Υπουργείου Εργασίας, του Υπουργείου Υγείας, Πρόνοιας αλλά θα θέλαμε πριν από την τελική αυτή διαμόρφωση να υπάρξει μία συνεργασία λεπτομερέστερη για την απόληψη ορισμένων θέσεων, που εμείς οι γονείς έχουμε κάποιες αντιρρήσεις. Τα προγράμματα τα χρηματοδοτούμενα από τον Κανονισμό του 815/84, προχωρούν και μιλώ πλέον πάνω σ' αυτό σαν Πρόεδρος και της ΠΕΓΚΑ που είναι φορέας προγράμματος εντασσομένου στον Καν. 815/84, και ήδη βρισκόμεθα στην τελευταία φάση δηλαδή, μας κατατέθηκε, μας παραδόθηκε η μελέτη εφαρμογής, την προωθήσαμε στο Υπουργείο Υγείας, Πρόνοιας για την τελική έγκριση, και ελπίζουμε ότι εντός του Ιουνίου θα μπορέσουμε να κάνουμε την προκήρυξη εκδήλωσης ενδιαφέροντος, και μέσα στον Οκτώβριο, με Νοέμβριο να βάζουμε για την ανέγερση πλέον, να βάζουμε το πρώτο λιθάρι. Ακόμη προτείνουμε την συγκρότηση πραγματικά ενός δικτύου ενημέρωσης, συντονισμό όλων αυτών των δραστηριοτήτων και των ενεργειών, και η χρηματοδότηση πρέπει ν' αυξηθεί, δεν είναι δυνατόν να πούμε ότι μπορεί να εκτελεστούν προγράμματα με τα 19 εκατομμύρια ECU μέσα σε μία τετραετία.

Να γίνονται οι συναντήσεις και αυτές είναι πάρα πολύ χρήσιμες, των άμεσων φορέων που εκτελούν προγράμματα ή εκτελούν προγράμματα αποκατάστασης, αλλά τόσο σε εθνικό, όσο και σε κοινοτικό επίπεδο και επίσης σ' αυτούς τους φορείς που εκτελούν προγράμματα και αποκατάστασης, τα κέντρα δηλαδή, επαγγελματικής κατάρτισης και απασχόλησης, να δοθεί η δυνατότητα μέσω του προγράμματος του ΗΛΙΟΥ να επισκεφθούν, ν' ανταλλάξουν εμπειρίες με παράλληλους φορείς που βρίσκονται στις άλλες χώρες της Κοινότητας και έχουν προχωρήσει σε κάποια τέτοια προγράμματα. Βασική επίσης πρόταση ή κατάρτιση και η ειδική εκπαίδευση των ατόμων που προορίζονται ως εκπαιδευτές, στα κέντρα κατάρτισης και απασχόλησης, που προβλέπουμε. Οι ανάγκες είναι τεράστιες, προτείνουμε δε συγχρόνως τη σύσταση ενός κέντρου συντονιστικού, συμβουλευτικού, που να μπορεί, κεντρικού οργάνου να μελετά, να παρακολουθεί την εφαρμογή των προγραμμάτων, και να παρεμβαίνει, στους διάφορους φορείς, για μας το όργανο αυτό, το κεντρικό συντονιστικό όργανο πρέπει να είναι δι' ύπουργικού χαρακτήρα, να εδρεύει στο Υπουργείο Υγείας, Πρόνοιας και στο Υπουργείο Εργασίας αλλά να υπάρχει στό όργανο, αυτό και η συμμετοχή τόσο των ίδιων των αναπήρων, όσο και των γονιών τους, την συμμετοχή στα κέντρα λήψης αποφάσεων, στα κέντρα παροχής υπηρεσιών κ.λ.π.

Είναι βασική προϋπόθεση μιάς σωστής δημοκρατικής λειτουργίας είναι η πεμπτούσια της δημοκρατίας, για το πρόγραμμα της Αχαΐας, θα ήθελα και θα παρακαλούσα, να υπάρχει πληρέστερη ενημέρωση διότι αυτό θα μας βοηθούσε, και στην διεξαγωγή συμπερασμάτων, τόσο και στην απογραφή και στους άλλους τομείς

και ακόμη να ενημερώνετο και εκείνη η Εθνική Επιτροπή Αξιολόγησης προγράμματος της Αχαΐας. Δεν στέκομαι περισσότερο και δεν θα ήθελα να εκμεταλλευτώ τον χρόνο σας, ήθελα μόνο να δείξω στην εκπρόσωπο της Γραμματείας Ισότητας στην κα. Τριανταφυλλίδη ότι εμείς οι γονείς δεν ξεχωρίζουμε τα παιδιά μας από αγόρια ή κορίτσια, η παλαιά αντίληψη νομίζω πλέον ότι ανήκει στο παρελθόν, και όλες οι δραστηριότητες των ίδιων των φορέων και των συλλογικών οργάνων γίνονται και για τ'αγόρια και για τα κορίτσια, και κατά συνέπεια αυτή η παρέμβαση νομίζω της ισότητας έρχεται σε κάποια αντίθεση με την ισότητα.

Θα ήθελα επίσης να ευχηθώ πραγματικά ο ΗΛΙΟΣ αυτός της ΕΟΚ, και το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο να μας ζεστάνουν περισσότερο για να μπορέσουμε τόσο οι γονείς εμείς, όσο και οι ίδιοι οι ανάπηροι, αλλά περισσότερο εμείς οι γονείς να δούμε με κάποια ικανοποίηση τα παιδιά μας κάποτε και αυτά να χαμογελάσουν στη ζωή.

15. ΕΙΣΗΓΗΣΗ του κου. ΣΑΜΑΡΑ - Πρόεδρος Πανελληνίου Συλλόγου Παραπληγικών Πολιτών Αναπήρων.

Όπως όλοι εδώ έχουμε βγάλει τα συμπεράσματά μας, έτσι και εγώ με την σειρά μου έχω βγάλει τα δικά μου συμπεράσματα. Έχω μιά άλλη γνώμη από πάρα πολλούς ομιλητές. Σίγουρα όμως δεν θα επεκταθώ, και δεν θα καταναλώσω χρόνο στο ποιά είναι τα δικά μου συμπεράσματα. Το θέμα που εγώ θα μιλήσω είναι το θέμα της προσπέλασης.

Ένα μεγάλο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν σήμερα τα άτομα με ειδικές ανάγκες στην χώρα μας είναι η προσπέλαση. Όλοι γνωρίζουμε ότι είναι απόρεια μιας δόμησης που χρονολογείται όσο και η Ελλάδα και αν εξαιρέσει κανείς κάποιους μεταγενέστερους σχεδιασμούς, σε κάποια αστικά κέντρα, η υπόλοιπη δόμηση είναι αυθαίρετη αλλά ακόμη και οι λίγοι σχεδιασμοί που κατά αιώνες έγιναν εκ των πραγμάτων δεν μπορούσαν ν'ανταποκριθούν στις σημερινές απαιτήσεις.

Το βασικότερο όμως απ'όλα, είναι πως και αυτοί οι ελλιπείς σχεδιασμοί από μιά μεγάλη μερίδα ανθρώπων για λόγους οικονομικούς πολιτικούς, και ρουσφετολογικούς, αν θέλετε. Επιπλέον δεν ήταν δυνατόν να προβλεφθεί προσπέλαση για άτομα με ειδικές ανάγκες, αφού οι αντιλήψεις και η φιλοσοφία που κατά καιρούς επικρατούσε, ακόμα και στο πρόσφατο παρελθόν αν θέλετε, ήταν αν όχι οι ίδιες αλλά παραπλήσιες μ'αυτές του Λυκούργου, με απλά λόγια είσαι ανάπηρος άρα είσαι νεκρός. Η παραπάνω τακτική που ακολούθησε για μερικούς αιώνες δεν είχε μόνο το αποτέλεσμα της περιθωριοποίησης των ατόμων με ειδικές ανάγκες αλλά και της οικολογικής καταστροφής, το κυκλοφοριακό, τη ρύπανση του περιβάλλοντος που δεν μεταβάλουν απλά κάποιες συνήθειες αλλά φράζουν στην κυριολεξία τον δρόμο που οδηγεί στην καλύτερη ποιότητα της ζωής του ατόμου.

Αυτά όσον αφορά την Ιστορία, και μπαίνω αμέσως στο θέμα της προσπέλασης.

Η επαγγελματική αποκατάσταση, η εκπαίδευση, η στεγαστική αποκατάσταση, η πολιτιστική συμμετοχή, η άθληση, η ψυχαγωγία και τόσες άλλες δραστηριότητες των ατόμων με ειδικές ανάγκες είναι άριστα συνδεδεμένες με την προσπέλαση, προκειμένου το άτομο να γίνει ισότιμο μέλος μιας κοινωνίας για την πραγμάτωση αυτού που λέμε κοινωνική αλληλοαποδοχή.

Αυτός είναι κάθετος στόχος του συλλόγου μας και πιστεύουμε ότι πρέπει να γίνει σκοπός κάθε πολιτισμένης χώρας. Η προσπέλαση των ατόμων με ειδικές ανάγκες στην χώρα μας ορατώθηκε τα τελευταία χρόνια, γιατί ως συνήθως η κοινωνική πολιτική μιας χώρας συμβαδίζει με την κοινωνική εξέλιξη και την πρόοδο.

Γι' αυτό, τα τελευταία χρόνια υπάρχει ένας έντονος προβληματισμός στην χώρα μας, προερχόμενος από ετερογενείς και εξωγενείς παράγοντες, όπως η αλλαγή φιλοσοφίας, οι πολιτικές εξελίξεις, οι μονόδρομοι που χαράζει η ΕΟΚ και άλλες προηγμένες χώρες, που η πολιτεία είναι υποχρεωμένη ν' ακολουθήσει, άλλοτε ηθελημένα, και άλλοτε αθέλητα. Εμείς πάντως στο θέμα της προσπέλασης, έχουμε στρέψει όλη μας την προσοχή, και φωνάζουμε ανηλεώς γιατί πιστεύουμε πως η προσπέλαση είναι καθοριστικός παράγοντας στην περιθωριοποίηση των ατόμων με ειδικές ανάγκες και φραγμός στην κοινωνική ένταξη και αλληλοαποδοχή και κάτι ακόμη που πρέπει να γίνει κατανοητό.

Το θέμα της προσπέλασης, δεν αφορά μόνο τις μόνιμες κινητικές αναπηρίες αλλά και άλλες κατηγορίες ατόμων μίας χώρας όπως είναι πρόσκαιρες αναπηρίες, την νοικοκυρά που φέρνει το καροτσάκι με ψώνια από την αγορά, και προσκρούει στα πεζοδρόμια, σκάλες κ.ά., την έγκυο γυναίκα, τον ηλικιωμένο άνθρωπο, και την μητέρα που φέρνει το καροτσάκι του παιδιού της.

Ας μην μιλήσουμε για τα μέσα μαζικής μεταφοράς που όλοι γνωρίζουμε ότι υπάρχουν 40 εκατοστά που αυτά όχι μόνο δεν διευκολύνουν το άτομο με ειδικές ανάγκες να το προσπελάσει, αλλά εμποδίζουν ακόμα και της μέσης ηλικίας άνθρωπο. Ακούστηκαν για το 963 το νόμο του 19879, για το 1648, για το 1320 που αφορά την επαγγελματική αποκατάσταση των ατόμων με ειδικές ανάγκες και μάλιστα πολλοί ομιλητές είπαν, εγώ τουλάχιστον σχημάτισα την γνώμη ότι αυτοί οι νόμοι ούτε λίγο, ούτε πολύ, λύσαν το πρόβλημα της επαγγελματικής αποκατάστασης.

Ο 963 του 79 που οφείλω να το ομολογήσω και αυτό, οφείλεται καθαρά στο αναπηρικό κίνημα της Ελλάδας που επαναστάτησε για την επαγγελματική αποκατάσταση και έβγαλε το σχέδιο από το 55 μέσα από τα συρτάρια που το είχαν και δεν τολμούσαν να το βγάλουν έξω, και κατάργησε την ατιμέλεια, και είχε μία συμμετοχή στην εργασιακή αγορά 1% που κανένας δεν έπιασε δουλειά μέχρι ακόμη και το 1982, με τον 963.

.. // ..

Ο 1320 για πολύ λίγο εφαρμόστηκε και καταργήθηκε και βγήκε, μόλις τώρα ο 1648, που ο 1648 χτυπιέται ανηλεώς καθημερινά, από κάθε λογής εργοδότη με προσφυγές στις πρωτοβάθμιες και δευτεροβάθμιες επιτροπές. Και ο 1648 έχει ακόμα, πάρα πολλές ατέλειες, έχει επεκταθεί πάρα πολύ, έχει πιάσει πάρα πολλές κατηγορίες, και υπεύθυνα μπορώ να πώ ότι αυτή τη στιγμή, αυτοίπου κερδίζουν από το 1648 είναι όχι οι ανάπηροι. Δεν θα μείνει, μέσα σε μιά πενταετία, πολύτεκνος που να μην έχει πιάσει δουλειά, δεν θα μείνει καμιά άλλη κατηγορία, μόνο οι ανάπηροι δεν πάνε, γιατί κάθε ανάπηρος που πάει να πιάσει δουλειά, γίνεται αμέσως ένσταση από τον εργοδότη γιατί με διάφορα προσχήματα, ότι δεν μπορεί λέει στην τράπεζα, πώς θα πιάσει δουλειά αφού είναι ανάπηρος, μα δεν θα τον βάλουμε να ανεβοκατεβαίνει τις σκάλες, θα τον βάλουμε σε μιά δουλειά που ν' ανταποκριθεί σε απλά πράγματα. Τέτοιες ενστάσεις σωρεία υπάρχουν κάθε μέρα στις πρωτοβάθμιες και δευτεροβάθμιες επιτροπές που βέβαια από τον 1648 έχει και ένα καλό, για τα άτομα με ειδικές ανάγκες που συμμετέχουν οι ίδιοι μέσα σ' αυτές τις επιτροπές και κάθε μέρα δίνουν μάχες.

Τελειώνοντας, για μένα στην Ελλάδα, το στεγαστικό, να μην το συζητάμε, δεν υπήρξε ποτέ, ούτε υπάρχει κανένας προγραμματισμός στέγασης των ατόμων με ειδικές ανάγκες στην χώρα μας ξεκάθαρα πράγματα, υπάρχει μόνο όταν έχεις εξαρτημένη εργασία με 300 ένσημα να πάρεις ένα δάνειο, όταν έχεις 67% αναπηρία και άνω, που όπως καταλαβαίνεται οί ανάπηροι, στην Ελλάδα βγήκαν από τα σπίτια τους το 1982 και εδώ, καταλαβαίνετε πόσοι θα έχουν αυτά τα ένσημα, και πόσοι θα έχουν αυτά ένσημα και πόσοι θα πάρουν αυτό το δάνειο. Τίποτα άλλο δεν υπάρχει. Η εκπαίδευση, η προσπέλαση, η ένταξη των ατόμων με ειδικές ανάγκες στο κοινωνικό σύνολο για μένα προσωπικά, κατά την άποψή μου βρίσκονται ακόμα στην Ελλάδα στο στάδιο του προβληματισμού όπως προείπα, και για να μην φανώ πολύ αυστηρός θα πώ ότι έχει γίνει κάποια αρχή στην Ελλάδα, για τά άτομα με ειδικές ανάγκες και τίποτε περισσότερο.

Σίγουρα όμως κάτι είναι και αυτό, και με τους αγώνες πιστεύουμε πώς κάτι περισσότερο θα καταφέρουμε στο μέλλον.

16. ΕΙΣΗΓΗΣΗ του κου.ΚΑΡΑΤΣΚΟΥ -Πρόεδρος του Πανελλαδικού Συλλόγου Αναπήρων Πολιτών.

Πριν πω τίποτα θα ήθελα να ζητήσω να μου επιτρέψεται κύριε Πρόεδρε, κάτι που έχει γίνει πριν 20 μέρες. Ο Σύλλογος μας αισθάνεται την ανάγκη να συγχαρεί την κυρία Ακρίτα η οποία είναι υφυπουργός Υγείας και Πρόνοιας για μιά απόφαση που είχε πάρει τώρα πρόσφατα, για το ΠΙΚΠΑ της Βούλας. Επίσης είμαστε στο πλευρό του κου.Γερούκαλη για το έργο που κάνει, και επειδή ζούμε από κοντά και ξέρουμε τι κόπους κάνει ο άνθρωπος για να μπορεί να προχωρήσει το ίδρυμα.

Εγώ δεν θα πώ πολλά πράγματα γιατί οι περισσότεροι με καλύψανε, και θέλω

να πω στον φίλο μου τον κο. Σαμαρά, ότι στο θέμα της στέγασσης, επόμενο είναι κύριε Σαμαρά, να μην μπορεί να σου δώσει δάνειο με ένα ένημο, από πού θα πληρωθεί; ή με χωρίς ένημο, νομίζω ότι είναι ένα πρόβλημα, που μπορεί να λυθεί σε συνεργασία όλοι μαζί. Εμείς πάντως όσοι είμαστε εργαζόμενοι, οι περισσότεροι από εμάς έχουν πάρει στεγαστικά δάνεια, αυτό δεν σημαίνει ότι θέλω να πώ, ότι αυτή η κυβέρνηση είναι καλή ή η άλλη ήταν άσχημη κ.λ.π.

Ανεξάρτητα από κάθε τι, έχουμε τώρα δύο, τρεις προτάσεις να κάνουμε. Ακούσαμε την πλευρά του Υγείας και Πρόνοιας, του κου. Βρυώνη, όσον αφορά για την κάρτα απεριορίστων διαδρομών, για τα λεωφορεία, είναι πάνω από 250 χιλ. που ανέφερε ο κος Βρυώνης το ποσόν σε άτομα, που στοιχίζει στο κράτος δισεκατομμύρια.

Αυτό το αίτημα ήταν του συλλόγου μας, υλοποιήθηκε αλλά με την μόνη διαφορά χωρίς κανένα προγραμματισμό, για ποιούς υλοποιήθηκε, σήμερα και μ'ένα νεφρό, και έχει κατορθώσει να πάρει 50 εκατοστά αναπηρίας παίρνει την κάρτα απεριορίστων διαδρομών. Εμείς το αίτημά μας ήταν από ανέκαθεν, όσοι έχουν κινητική αναπηρία στα πόδια τους, να μην λέω πολλά. Μιλήσαμε για την κοινωνική ένταξη των αναπήρων είναι το πιο σημαντικό για μας, χθές είδαμε μία έκθεση και μόνο εμείς την είδαμε όσοι βρισκόμαστε εδώ που έπρεπε κάπως να ειδοποιηθεί το Υπουργείο Παιδείας, να ειδοποιήσει τα σχολεία, τα παιδιά πιο νωρίς, νομίζω ότι αυτό συμβάλλει στην ένταξη των αναπήρων, να δούνε τι παράγουμε, τι κάνουμε.

Να μην αναφερθώ στο ΟΑΕΔ, ν'αναφερθώ στον ΟΑΕΔ, να μην ρωτήσω άς πούμε πόσοι είναι οι άνεργοι στον ΟΑΕΔ, και θα ήθελα να κάνω μία πρόταση εδώ, στο Προεδρείο, δεν ξέρω πώς θα το υλοποιήσει και αν μπορεί φυσικά, ξέρουμε ότι υπάρχει ένας μεγάλος αριθμός ανέργων αναπήρων.

Ζητάμε να γίνουν συνεταιρισμοί με αναπήρους, να μονοπωλήσουν τα είδη τους και να προωθούνται στις χώρες της Κοινότητας. Και πάλι αυτό που θα πώ αφορά το Υπουργείο Εργασίας, όπως είπε και ο κος Σαμαράς, εδώ, ορισμένοι οργανισμοί, δεν τηρούν τις αποφάσεις των Υπουργείων. Για το θέμα των 5 ημερών, δεν το δίνουν, μέχρι και ο ΟΑΣ και πολλοί άλλοι. Δεν έχω τίποτε άλλο να προσθέσω, γιατί οι περισσότεροι μ'έχουν καλύψει εδώ και ευχαριστώ πάρα πολύ και εύχομαι να έχουμε συνεργασία και με τις χώρες της Κοινότητας.

17. ΕΙΣΗΓΗΣΗ της κας. ΒΕΝΙΟΥ - Εκπρόσωπος του Ιδρύματος 'ΘΕΟΤΟΚΟΣ'

Θ'αναφερθώ σ'ένα θέμα που αφορά τον ΟΑΕΔ, και βγαίνει από την εμπειρία μου, από την δουλειά μου. Υπάρχει μία κατηγορία παιδιών που λόγω έντονων μαθησιακών διαταραχών δεν μπορούν να φοιτήσουν σε κανονικό σχολείο, φοιτούν σέ ειδικά σχολεία. Υπάρχει αυτή η κατηγορία παιδιών η οποία δεν καταφέρνει να πάρει ένα απολυτήριο Γυμνασίου, και το απολυτήριο γυμνασίου είναι προϋπόθεση για να αρχίσει την φοίτησή του, στις τεχνικές επαγγελματικές σχολές του ΟΑΕΔ.

Αποτέλεσμα αυτού είναι ότι τα παιδιά αυτά τα οποία δεν είναι καθυστερημένα

απλώς έχουν μαθησιακές διαταραχές, καταλήγουν να εκπαιδεύονται με παιδιά που έχουν νοητικές διαταραχές πράγμα που είναι ασυμβίβαστο.

Βέβαια ο ΟΑΕΔ έχει την ταχύρρυθμη εκπαίδευση των 8 μηνών που μπορούν τα παιδιά να φοιτήσουν εκεί, δεν τους αρκεί όμως μόνο η 8μηνη φοίτηση, χρειάζονται μία κανονική φοίτηση στις τεχνικές και επαγγελματικές σχολές έστω και με το σύστημα όπως το έχουν στην Γαλλία και στην Ιταλία το SYSTEM MOGULAÏRE, να σταματάνε σ'ένα επίπεδο και να παίρνουν τα προσόντα ενός επιπέδου, όχι μέχρι τέλους. Καί κάτι άλλο, επειδή μιλήσαμε πολύ για το σύστημα της ποσόστωσης πρόσληψης με την ποσόστωση, το σύστημα κουότα, τουλάχιστον για τους νέους μας με νοητική καθυστέρηση, αυτό το σύστημα δεν το βλέπουμε να εφαρμόζεται, από τη δουλειά μας. Έβαια το συμπεραίνουμε, εάν ο εργοδότης και οι συνάδελφοι δεν εμπλακούν συναισθηματικά δεν θα μπορέσουν ποτέ τ'άτομα τα νοητικά ανάπηρα άτομα να προσαρμοστούν στον χώρο δουλειάς, και γι'αυτό θα πρέπει όπως είπε και ο κύριος Εμμανουηλίδης να κοιτάξουμε λιγάκι σε νέες μορφές εργασίας, σε συνεργατικές με προστατευμένα εργαστήρια. Ευχαριστώ.

18. ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΤΟΥ ΚΟΥ.ΒΑΡΔΑΚΑΣΤΑΝΗ -Πρόεδρος Πανελληνίου Συνδέσμου Τυφλών.

Φίλες και φίλοι, κυρίες και κύριοι, είμαι ο κος.Βαρδακαστάνης, και είμαι Πρόεδρος του Πανελληνίου Συνδέσμου Τυφλών.

Φίλες και φίλοι, κυρίες και κύριοι ο Μάρξ είπε μια πολύ σοφή κουβέντα ότι αν οι κοινωνικές συνθήκες φτιάχνουν τον άνθρωπο τότε πρέπει να κάνουμε τις κοινωνικές συνθήκες πιο ανθρώπινες. Είναι η πιο ανθρωπιστική αρχή η οποία διέπει την δουλειά και την λειτουργία του Πανελληνίου Συνδέσμου Τυφλών του Κινήματος των Τυφλών στο σύνολό του αλλά πιστεύω ότι διέπει και την λειτουργία και την παρουσία του Αναπηρικού Κινήματος στο σύνολό του. Ο Πανελλήνιος Σύνδεσμος Τυφλών, είναι το αρχαιότερο σωματείο αναπήρων στην χώρα μας.

Ίδρύθηκε το 1932 στο καμίνι της μεγάλης οικονομικής και κοινωνικής κρίσης εκείνης της εποχής. Δούλεψε όλα αυτά τα 56 χρόνια για την ανάπτυξη εκείνων των προϋποθέσεων και εκείνων των διαδικασιών που απορρίπτουν τον ρόλο του προστατευόμενου, που απορρίπτουν τον προστάτη και που αναδεικνύουν τον τυφλό, και το άτομο με ειδικές ανάγκες κυρίαρχο στο κοινωνικό και οικογενειακό του περιβάλλον άρχοντα στο σπίτι του. Το 1976 κυρίαρχη στιγμή του κινήματος των Τυφλών και κατ'επέκταση του κινήματος των αναπήρων, προχωρήσαμε στην μεγάλη εκείνη επαναστατική πράξη στην κατάληψη του οίκου Τυφλών, ενός Ιδρύματος που τελούσε κάτω από την ηγεσία της Εκκλησίας, και απαιτήσαμε αυτό που λέει και το πρόγραμμα, την δική μας θέση κάτω από τον ΗΛΙΟ, τον λαμπρό ήλιο της Ελλάδος, και το πετύχαμε.

Εκείνος ο οίκος Τυφλών σήμερα είναι κέντρο εκπαίδευσης και αποκατάστασης τυφλών κρατικός φορέας με Πρόεδρο Τυφλό και μ'εκπροσώπους από τον Πανελλήνιο

Σύνδεσμο Τυφλών στην διοίκηση του και μ'εκπρόσωπο από τους γονείς και κηδεμόνες που έχουν τα παιδιά τους εκεί.

Φίλες και φίλοι, κυρίες και κύριοι, από την ίδρυση του Ελληνικού κράτους μέχρι το 1981, τα μέτρα που είχαν ληφθεί για τά άτομα με ειδικές ανάγκες ήταν μετρημένα και πάντωςόχι πολλά.

Το ότι από το 1981 μέχρι σήμερα έχει αλλάξει 'άρδυνη φιλοσοφία και άρδυνη πολιτική που ακολουθείται δεν οφείλεται μόνο στη κυβέρνηση οφείλεται κατά κύριο λόγο στην κοινωνική πολιτική, και πολιτιστική παρουσία του κινήματος των ατόμων με ειδικές ανάγκες. Εμείς στεκόμεθα δίπλα σε κάθε τέτοια προσπάθεια όπως το πρόγραμμα ΗΛΙΟΣ που προωθεί την ανταλλαγή εμπειριών που συνδέει το τί γίνεται σ'άλλες χώρες της Κοινότητας με τη χώρα μας.

Αυτό που ζητούμε είναι να δίνεται πάντα ο πρώτος λόγος στα άτομα με ειδικές ανάγκες και στους γονείς τους. Γιατί κανείς δεν γνωρίζει καλύτερα τα θέματα αυτά από τους ίδιους. Δεν ζητούμε στεγανοποίηση, ζητούμε συνεργασία, ζητούμε να γίνει πραγματικότητα το σλόγκαν του ΟΗΕ για πλήρη ισότιμη συμμετοχή, στη δουλειά στη κοινωνία και στη ζωή.

Έτσι λοιπόν όλοι μαζί εμπρός να σηκώσουμε το ΗΛΙΟ πάνω από τη Ευρώπη.

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΣΥΖΗΤΗΣΗΣ

Ερωτ. κος Καραϊσκος (ηρος υ. Αγγελίδης)

Είχα προτείνει να γίνουν συνεταιρισμού και να μονοπωλούνται τα προϊόντα στην ΕΟΚ, που σημαίνει ότι μπορούν να πάρουν δάνειο. (Συνεταιρισμός 5 αναπήρων που αργότερα μπορούν να γίνουν 10 ή και περισσότεροι)

Αυτό δεν είναι γκέτο;

Ερωτ.κα. Μανωλοπούλου (ηρος υ. Αγγελίδης)

Γιατί τίθεται τόσο περιορισμένα το θέμα. 'Η επιδότηση, ή κέντρο παραγωγικότητας. ~~Όμως~~ η προστατευμένη εργασία έχει τόσες μορφές, τουλάχιστον 4-5, στη Ευρώπη, ανάλογες με τις δυνατότητες, τις δυσκολίες του ατόμου που θα προστατευθεί.

Απάντηση. κος Αγγελίδης.

Υπάρχουν διάφορες και ~~εναλλακτικές~~ μορφές απασχόλησης. Μία απ'αυτές είναι και αυτή που είπα πριν εννοούσα ανζί τα άτομα αυτά να βρίσκονται σε προστατευμένο εργαστήριο εφ'όρου ζωής, καλύτερα αυτά τα άτομα να βρίσκονται σε μία επιχείρηση μέσα, που φυσικά αυτό θα γίνεται με σύμφωνη γνώμη του ιδιώτη. Δεν είναι κάτι το υποχρεωτικό αλλά θα είναι μία μορφή απασχόλησης. Θα πρέπει να προταθούν κι άλλες μορφές απασχόλησης γιατί τα άτομα με ειδικές ανάγκες έχουν εξειδικευμένες ανάγκες και σύμφωνα με το πρόβλημά τους και με τις οικονομικές συνθήκες της περιοχής θα πρέπει ν'αντιμετωπισθεί αυτό το πρόβλημα.

Απάντηση. MRS. VAN LIERDE

Νομίζω ότι νι' αυτό το ευρύ ^{πολύμορφο} θέμα της επαγγελματικής κατάρτισης και απασχόλησης δεν υπάρχει μία απλή απάντηση. Είναι μόνο στη ανοιχτή αγορά ή στα προστατευμένα εργαστήρια. Δεν πρέπει να ψάξουμε για μόνιμες λύσεις, πρέπει να ψάξουμε να βρούμε αξιολογήσεις τόσο για την αποκατάσταση όσο και για την απασχόληση. Υπάρχει η πιθανότης να το κάνουμε με βάση την αποφοίτηση και έχουμε αρκετές εμπειρίες σε διάφορες χώρες στα κέντρα αποκατάστασης, και μπορούμε να σας δώσουμε πληροφορίες. Αλλά δεν πρέπει να σταματήσετε σ' ένα μόνο μέρος και θα ζητήσω από τις οργανώσεις αναπήρων να προσπαθήσετε να σκεφτείτε δικές σας ειδικότητες, σκεφτείτε τους συναδέλφους σας είτε αυτοί είναι τυφλοί, κωφοί, νοητικά καθυστερημένοι ή ψυχικά ασθενείς. Νομίζω ο μόνος τρόπος είναι μαζί, επειδή μπορείτε να βρείτε λύσεις μαζί, και επειδή επι προσθέτως έχετε ειδικές ανάγκες. Νομίζω ότι μπορούμε να σας βοηθήσουμε με πληροφορίες πάνω σ' αυτό.

Ερωτ. κος. Κόκκινος (προς κ. Γερούκαλη)

Πώς θεωρούνται οι ασθενείς με μεσογειακή αναιμία άτομα με ειδικές ανάγκες; Γιατί κάνοντας μία παραγωγική διαδικασία, όπως εκμάθηση ανθοκομίας, δεν έχουν ένα κιόσκι να πουλάνε τα λουλούδια τους και να μούν στη αγορά εργασίας;

Απάντηση. κος Γερούκαλης

Προσπαθούμε και το περάσαμε μέσα από το Προεδρικό Διάταγμα έτσι ώστε στα προγράμματα επαγγελματικής εκπαίδευσης ή κατάρτισης να υπάρχει μία μίξη των πληθυσμών. Στόχος μας είναι, αν θέλετε, επειδή είναι πολύ πιο δύσκολο με τις υπάρχουσες συνθήκες, και τις ^{προβλήματα} εργονομικές, να πάμε τα άτομα με ειδικές ανάγκες, της κατηγορίας των κινητικών αναπηριών για εκπαίδευση, ή κατάρτιση, σε άλλους χώρους εκτός ΕΙΑΑ, στόχος μας είναι να φέρουμε άλλα άτομα με ή χωρίς προβλήματα αναπηριών μέσα στο χώρο του ΕΙΑΑ. Υπάρχει επίσης και μία δεύτερη γενική αρχή ότι τα μεγάλα γενικά νοσήματα φθοράς, όπως ο σακχαρώδης διαβήτης, ή μεσογειακή αναιμία ή μερικές άλλες καταστάσεις που σηματοδοτούν και μία ανάγκη ευρύτερης ιατρικής παρέμβασης να μπορούν να καταρτίζονται πάντα στη κατηγορία των ατόμων με κινητικές αναπηρίες. Το ΕΙΑΑ δεν έχει ασυλιακό πληθυσμό, έχει ένα πληθυσμό στο νοσοκομειακό του κομμάτι με μία διακίνηση με μέσο όρο το τετράμηνο, μικρός χρόνος, και έχει οικοτρόφους για όσο διάστημα ακολουθούν πρόγραμμα εκπαίδευσης εάν είναι από τη επαρχία. Πρόκειται για πληθυσμό που ανήκει στους καταρτιζόμενους στις τεχνικές σχολές του ΕΙΑΑ στα πλαίσια επαγγελματικής κατάρτισης.

Όσον αφορά το παράλογο που επισημάνατε, έχουμε ξεκινήσει μία προσπάθεια, όλο αυτό το παραγωγικό προϊόν, μαζί με μία καρτούλα ^{να} πηγαίνει στα γραφεία διεθνών σχέσεων των μεγάλων ξενοδοχείων και μεγάλων οργανισμών καθώς και των πολιτικών γραφείων των Υπουργών που στα πλαίσια κάποιων εκδηλώσεων ή κάποιων άλλων δραστηριοτήτων έχουν ανάγκη στολισμού της αίθουσας. Ο σκοπός είναι ακριβώς όχι να πουλάμε το προϊόν γιατί υπάρχουν προβλήματα ανταγωνισμού αλλά στόχος μας είναι εμείς πλέον ν'αναλαμβάνουμε τους στολισμούς των αιθουσών. Πέρυσι το ξεκινήσαμε, αλλά μας χτύπησε ο τύπος, όμως το βασικό είναι να έχουμε μία δυνατότητα ικανοποιητικής παραγωγής σε εβδομαδιαία βάση, ώστε να μπορούμε να το κάνουμε και το ξεκινήσαμε

Ερωτ. κος Βρυώνης (προς κ. WERHENS)

Αναφερόμαστε στα προβλήματα εφαρμογής του προγράμματος, θα πρέπει να πάρουμε σαφείς οδηγίες από τις Βρυξέλλες, πως θα προχωρήσουμε στα διάφορα σχέδια των ειδικών δράσεων, δηλ. πως θα κάνουμε τα τοπικά νεωτεριστικά προγράμματα και γενικά βάσει ποιών κριτηρίων θα γίνει η πρόταση των νέων ιδρυμάτων για να μούν στο δίκτυο των ιδρυμάτων αποκατάστασης.

Δηλαδή ^{μέ} μόνο το σχέδιο ΗΛΙΟΣ αυτή τη στιγμή, είναι πολύ δύσκολο να επισημάνουμε τα προβλήματα τα οποία θα προκύψουν για την εφαρμογή. Πρέπει πρώτα να δοθεί το ερέθισμα από τις Βρυξέλλες να μας στείλετε κάπως γενικότερες οδηγίες για να κάνουμε προτάσεις για τη εφαρμογή του προγράμματος.

Απάντηση : κος WERHENS

Έχετε δίκιο κ. Βρυώνη. Αυτή τη στιγμή ήρθαμε με αντίγραφο της επιστολής που στείλαμε στις Ελληνικές αρχές, ~~που~~ αυτή τη στιγμή βρίσκεται στη ΜΕΑ στις Βρυξέλλες.

Πριν φτάσει το γράμμα στα χέρια σας πήραμε τον πιο κοντικό δρόμο. Μελετήσαμε με τα διάφορα Υπουργεία τις λεπτομέρειες και την Παρασκευή συνεχίσαμε να συζητάμε και έχουμε γράψει λεπτομερώς, αληθινά λεπτομερώς, τις απαιτήσεις, τα κριτήρια που είναι αναγκαία για τη COMMISSION ώστε να εφαρμόσει τα μέτρα. Για να επαναλάβει πολύ προσεκτικά, την επαγγελματική κατάρτιση στα τοπικά προγράμματα περιμένει 2 δραστηριότητες, μέχρι τις 2 Ιουνίου, από την Ελληνική κυβέρνηση. Για τον τομέα της εργασίας, αυτονομίας και συνεργασίας περιμένουμε τέσσερις προτάσεις δραστηριότητας προγραμμάτων της Ελλάδος μέχρι τις 23 Ιουνίου. Αυτή τη στιγμή στις Βρυξέλλες συζητάμε τις διάφορες προτάσεις για να δούμε τι θα μπορέσουμε να κρατήσουμε και να προσθέσουμε τις τοπικές δραστηριότητες. Αυτό είναι το ένα μέρος, το άλλο αφορά την αποκατάσταση μέσων κέντρων. Επίσης εδώ από την Ελλάδα 3-4 κέντρα περιμένουν να προταθούν μέσα στη επόμενη εβδομάδα. Οι επιστολές που ^{θα φθάσουν} στις επόμενες μέρες, θα αναφέρουν λεπτομερώς τα κριτήρια που θα βοηθήσουν στη επιλογή.

Πρόταση του κου. Νικόδημου

Μέσα στα πλαίσια του προγράμματος ΗΛΙΟΣ συγκεκριμένα να προταθούν προγράμματα για σχολική ενσωμάτωση ατόμων με ειδικές ανάγκες.

Στο σημείο αυτό κλείνουν οι εργασίες του σεμιναρίου με επισήμανση του κ. WERHENS ο οποίος λέγει: Η Επιτροπή έχει μία νομοθεσία που ενέκρινε και η Ελλάδα και βάσει αυτής, προχωράει στις εργασίες της. Εμείς έχουμε ~~δωσει~~ προτεραιότητα στις Ελληνικές προτάσεις για τροποποιήσεις στο Πρόγραμμα "ΗΛΙΟΣ". Ευχαριστώ για τη φιλοξενία τις λεπτομερείς πληροφορίες, και ελπίζω ο "ΗΛΙΟΣ" να πάει καλά. Ελπίζω να υπάρχει συνεργασία ^{μεταξύ των} κυβερνήσεων των φορέων για καλά αποτελέσματα.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Εκθέσεις κ.λ.π. σχετικά με το 2ο πρόγραμμα δράσης (ΗΕΛΙΟΣ)
για τα άτομα με ειδικές ανάγκες.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ II

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ ΑΧΑΪΑΣ

ΕΛΛΑΔΑ

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΙΙ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ ΑΧΑΪΑΣ

ΕΛΛΑΔΑ

I. ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΘΕΣΗ

=====

Ο νομός Αχαΐας βρίσκεται στο βορειοδυτικό τμήμα της Πελοποννήσου. Η επιφάνεια του νομού είναι 3.271 τετραγωνικά χιλιόμετρα. Πρόκειται για μία περιοχή με στοιχεία αστικής και αγροτικής συμπεριφοράς.

Πληθυσμός

Ο πληθυσμός του νομού είναι 275.000 κάτοικοι και αντιπροσωπεύει το 3.5% του εθνικού πληθυσμού. Δεν υπάρχει καμία στατιστική που να δείχνει τον αριθμό των μειονεκτούντων ατόμων στον νομό.

II. ΟΝΟΜΑΣΙΑ

=====

Πειραματικό Πρόγραμμα για την Κοινωνική Ένταξη των Μειονεκτούντων Ατόμων.

Διεύθυνση : Ευμήλου 8
26.222 ΠΑΤΡΑ

Τηλέφωνο : 061/32 81 47

ΙΙΙ. ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ

Εθνικό Ίδρυμα Αναπήρων (Ε.Ι.Α.Α.), Παράρτημα Πάτρας.

Αιτών Οργανισμός

Εθνικό Ίδρυμα Αποκατάστασης Αναπήρων - Ε.Ι.Α.Α.

ΙV. ΒΑΣΙΚΕΣ ΔΙΑΡΘΡΩΣΕΙΣ

Οργανωτική Επιτροπή του Σχεδίου

- Κυρία Μ. ΚΥΡΙΑΖΟΠΟΥΛΟΥ	- Επικεφαλής Σχεδίου
- Κυρία Φ. ΘΕΟΦΑΝΟΠΟΥΛΟΥ	- Κοινωνική Λειτουργός
- Κυρία Σ. ΑΥΓΕΡΙΝΟΥ	- Αρχιτέκτονας
- Κυρία Ι. ΜΠΟΚΑΡΗ	- Κοινωνική Λειτουργός

Συμβουλευτική Επιτροπή

- Κύριος Π. ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΣ	- Πρόεδρος Μαθηματικός
- Κύριος Σ. ΚΟΥΤΣΑΓΚΟΥΛΑΚΗΣ	- Υπάλληλος Πανεπιστημίου Πάτρας με αναπληρώτρια την Ε. Συριμπέη
- Κύριος Ν. ΣΚΑΔΑΡΕΣΗΣ	- Ιερέας
- Κύριος Η. Γιαννικάκης	- Καθηγητής Ψυχολογίας ΤΕΙ Πάτρας με αναπληρώτρια την Α. Γιαβάση, Κοινωνική Λειτουργός
- Κυρία Γ. ΧΑΝΟΥΜΙΔΟΥ	- Αντιδήμαρχος με αναπληρωτή τον Θ. Βουτσίνα, Αντιδήμαρχο
- Κύριος Γ. ΚΟΥΜΠΑΤΗΣ	- Έμπορος, Εκπρόσωπος Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου, με αναπληρωτή τον Α. Τρακάδα, Έμπορο
- Κύριος Β. ΓΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ	- Εκπρόσωπος Εργατικού Κέντρου Πάτρας, με αναπληρωτή τον Χ. Βασάτη

- Κύριος Σ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ
- Σχολικός Σύμβουλος Ειδικής Αγωγής, με αναπληρωτή τον Χ. Πανόπουλο, Διευθυντή 1ου Ειδικού Σχολείου
- Κύριος Κ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ
- Με αναπληρωτή τον Α. Λάζαρη
- Κύριος Σ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΣ
- Με αναπληρώτρια την Χ. Παρασκευοπούλου
- Κυρία Σ. ΜΠΕΤΣΟΥ
- Με αναπληρώτρια την Φ. Παπαγιαννάκη
- Κύριος Λ. ΜΑΝΤΕΛΗΣ
- Με αναπληρωτή τον Π. Σιμιγιάτο
- Κυρία Α. ΙΣΟΓΛΟΥ
- Με αναπληρωτή τον Κ. Δεληγιάννη
- Κυρία Ν. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ
- Με αναπληρώτρια την Φ. Τριβιζά

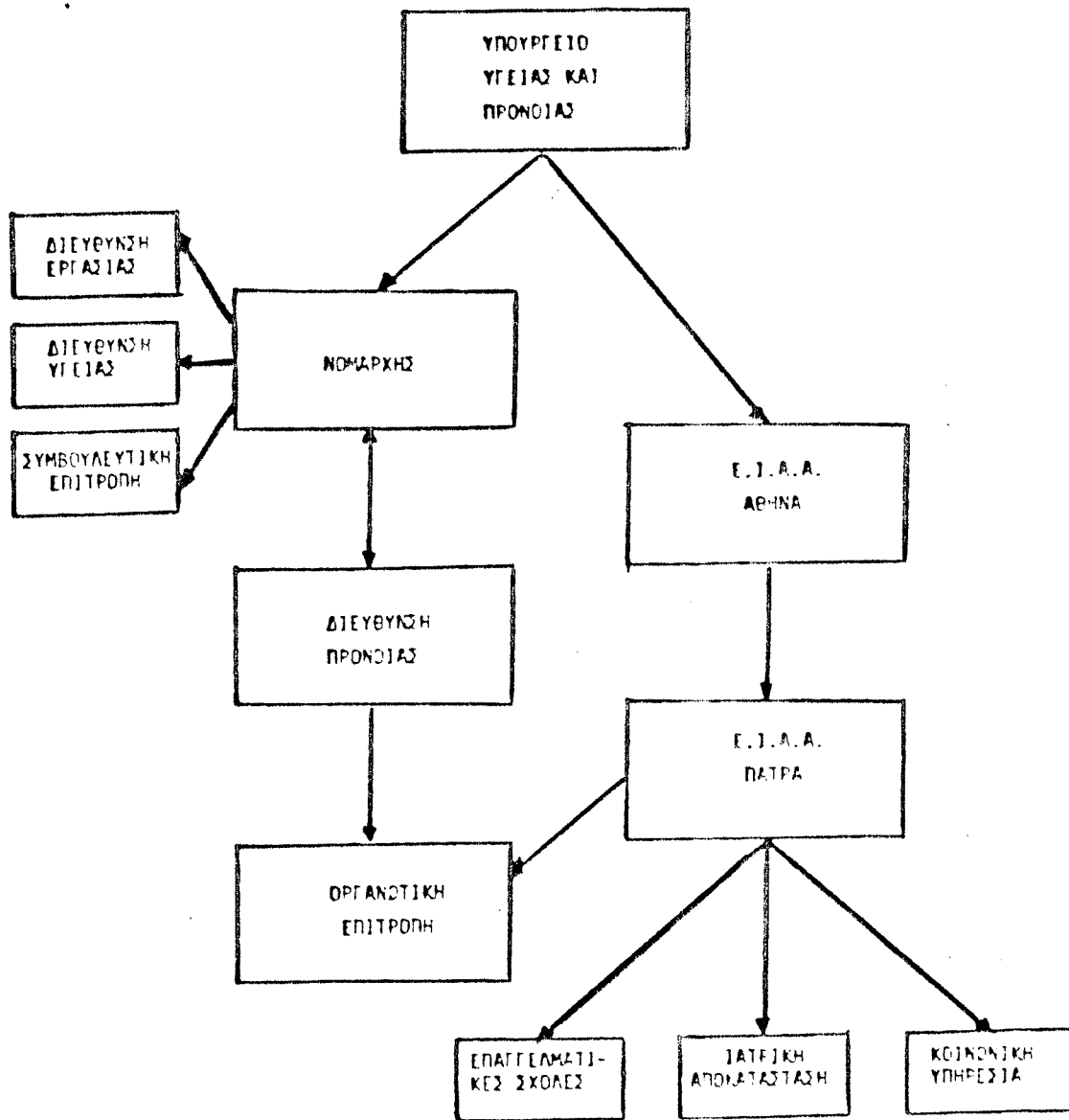
Αξιολόγηση

- Εσωτερική:
- Εξωτερικός Αξιολογητής
- Κύριος Ξ. Κονδάκης

Οργανόγραμμα

Βλέπε σελίδα 4.

ΟΡΓΑΝΟΓΡΑΜΜΑ

V. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

=====

Επιτεύγματα Σεπτέμβριος 1984 - Σεπτέμβριος 1986

ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ

Το πρόγραμμα της Ε.Ο.Κ. προβλέπει να ενθαρρύνει τη συνεργασία και το συντονισμό στα πλαίσια των διαφόρων δυνατοτήτων και στιγμών βοήθειας προς όφελος των μειονεκτούντων ατόμων. Ο Νομάρχης δημιούργησε μία Τοπική Συμβουλευτική Επιτροπή αποτελούμενη από εκπροσώπους φορέων, υπηρεσιών και συλλόγων που ασχολούνται με τα προβλήματα των μειονεκτούντων ατόμων σε μία Εκτελεστική Επιτροπή.

Η Συμβουλευτική Επιτροπή έχει σαν κύρια αρμοδιότητα:

- την αξιολόγηση του Προγράμματος κάθε 6 μήνες,
- τη συμμετοχή σε ομάδες εργασίας ή υπο-ομάδες γύρω από τα συγκεκριμένα θέματα.

Ο συντονισμός των υπηρεσιών εκπαίδευσης υπάγεται στο Υπουργείο Παιδείας και ο συντονισμός των υπηρεσιών αποκατάστασης στο Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας.

ΑΠΟΓΡΑΦΗ ΜΕΙΟΝΕΚΤΟΥΝΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΝΟΜΟΥ ΑΧΑΪΑΣ

Στο αρχικό στάδιο του προγράμματος κρίθηκε απαραίτητη μία απογραφή στο Νομό Αχαΐας όλων των ατόμων που παρουσιάζουν κινητική αναπηρία, πνευματική καθυστέρηση, αναπηρία των αισθητήριων οργάνων, ψυχική πάθηση ή χρόνιο νόσημα.

Λεδομένου ότι δεν είχε γίνει παρόμοια έρευνα στο παρελθόν, είναι φανερό ότι τα στοιχεία της απογραφής αποτελούν βασική προϋπόθεση για την προγραμματισμένη αντιμετώπιση των προβλημάτων των μειονεκτούντων ατόμων.

Αντικειμενικός στόχος της απογραφής είναι η συγκέντρωση έγκυρων στοιχείων και ο εντοπισμός των ιδιαίτερων αναγκών των μειονεκτούντων ατόμων ώστε να μετρηθεί η έκταση του προβλήματος, τα αίτια, οι συνθήκες διαβίωσης, εκπαίδευσης, απασχόλησης και η αποτελεσματικότητα των υπηρεσιών αποκατάστασης.

Η διαδικασία της Απογραφής χωρίσθηκε σε δύο φάσεις:

- στη συγκέντρωση των στοιχείων των μειονεκτούντων ατόμων του ημιαστικού και αγροτικού πληθυσμού του Νομού Αχαΐας και
- στην απογραφή των μειονεκτούντων ατόμων των πολεοδομικών συγκροτημάτων της Πάτρας και του Αιγίου.

Σε συνεργασία με την Τοπική Αυτοδιοίκηση, τα Ασφαλιστικά Ταμεία, τις Υπηρεσίες Κοινωνικής Πρόνοιας, τα Νοσοκομεία, τα Αγροτικά Ιατρεία, τα Σχολεία, τους Συλλόγους αναπήρων, τα Ιδρύματα και με τη χρήση ευρείας ενημέρωσης μέσω του τύπου και του ραδιοφώνου, έγινε η συγκέντρωση των βιογραφικών στοιχείων των μειονεκτούντων ατόμων του Νομού Αχαΐας.

Συντάχθηκε ερωτηματολόγιο καλύπτοντας τους τομείς (βιογραφικά στοιχεία, είδος και αίτιο αναπηρίας, εκπαίδευση, επαγγελματική απασχόληση, αυτοεξηπηρέτηση, χρήση υπηρεσιών αποκατάστασης, ασφάλιση, οικονομική κατάσταση, κοινωνική ζωή, κατοικία, ιδιαίτερα προβλήματα).

Στη συνέχεια ομάδα απογραφέντων (15 άτομα) επισκέφθηκε τα μειονεκτούντα άτομα για τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου.

Η πρώτη φάση της απογραφής έχει ήδη τελειώσει συμπληρώνοντας συνολικά 5.800 ερωτηματολόγια, ποσοστό 6,1% επί του πραγματικού ημιαστικού και αγροτικού πληθυσμού του Νομού Αχαΐας.

Η συγκέντρωση των στοιχείων έχει ήδη τελειώσει στην πόλη του Αιγίου ενώ συνεχίζεται στην Πάτρα.

Ο συνολικός αριθμός των απογραφικών δελτίων υπολογίζεται σε 11.000 δελτία.

Από μία προκαταρκτική ανάλυση ενός τυχαίου δείγματος 500 ερωτηματολογίων (240 από την Πόλη της Πάτρας και 260 από τις ημιαστικές και αγροτικές περιοχές του Νομού) προέκυψαν ορισμένα συγκριτικά στοιχεία. Αν θεωρηθεί ότι το τυχαίο δείγμα είναι αντιπροσωπευτικό, τότε θα μπορούσε να ειπωθεί ότι η ανάλυση κατά προέκταση των στοιχείων παρουσιάζει μία πραγματική εικόνα της κατάστασης των μειονεκτούντων ατόμων του Νομού Αχαΐας.

- Στο σύνολο των 500 ερωτηματολογίων, ο αριθμός των ατόμων που παρουσιάζουν κάποια αναπηρία ή πάθηση, ηλικίας 40-65 ετών είναι τετραπλάσιο του αριθμού των ατόμων ηλικίας 0-20 ετών (ποσοστά 80,4% και 19,6% αντίστοιχα).
- Οι κινητικά ανάπηροι αποτελούν το ήμισυ σχεδόν του δείγματος των 500 ερωτηματολογίων.
Οι σοβαρές όμως κινητικές αναπηρίες (φυσική έλλειψη άκρου, ατροφία, ημιπληγία, παραπληγία, τετραπληγία, εγκεφαλική παράλυση, ακρωτηριασμός) δεν είναι συχνές και αποτελούν ένα ποσοστό 12,8% επί του δείγματος.
- Η ψυχική αθένεια αποτελεί ένα σημαντικό ποσοστό 35% επί του δείγματος και είναι περισσότερο συχνή σε άτομα ηλικίας μέχρι 40 ετών.
- Οι σοβαρότερες χρόνιες παθήσεις (επιληψία, καρδιοπάθεια, μεσογειακή αναιμία), ποσοστό 36,1% δεν είναι συχνή σε άτομα ηλικίας μέχρι 40 ετών.
- Οι δυνατότητες εκπαίδευσης των μειονεκτούντων ατόμων παρουσιάζονται αρκετά περιορισμένες αν ληφθεί υπόψη ότι στο σύνολο των 500 ατόμων το 69% έχουν τελειώσει Δημοτικό και μόνο 11,2% είναι απόφοιτοι Γυμνασίου.
- Σημαντικά προβλήματα παρουσιάζονται επίσης στη δυνατότητα επαγγελματικής αποκατάστασης των μειονεκτούντων ατόμων αφού το 1/5 μόνο των ατόμων δήλωσαν ότι εργάζονται.
- Σαν σημαντικά στοιχεία κοινωνική ένταξης αναφέρω ότι το 68% δήλωσαν ότι η αναπηρία τους αποτελεί σημαντικό εμπόδιο στην κοινωνική τους ζωή.

ΠΕΡΙΠΤΩΣΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ

Σαν μία βασική μέθοδο μελέτης των εμποδίων κοινωνικής ένταξης των μειονεκτούντων ατόμων χρησιμοποιήθηκε η ανάλυση της βιογραφίας 30 περιπτώσεων ατόμων ηλικίας 14-15 ετών. Τα άτομα επιλέγησαν τυχαία από το σύνολο των 3.000 συμπληρωματικών ερωτηματολογίων της Απογραφής του αστικού πληθυσμού του Δήμου Πάτρας.

Από τη μελέτη των 30 περιπτώσεων διαφαίνονται τα κάτωθι προβλήματα:

α. Ανεπαρκής ενημέρωση - πληροφόρηση των μειονεκτούντων ατόμων εκ μέρους των Δημοσίων και Ιδιωτικών Υπηρεσιών και Ιδρυμάτων όσον αφορά τα προγράμματα που θα μπορούσαν να εξυπηρετήσουν τις κατηγορίες των μειονεκτούντων ατόμων.

Σαν πιθανή πρόταση διαφαίνεται η δημιουργία μίας Κοινωνικής Υπηρεσίας συντονιστικού χαρακτήρα η οποία σαν Τράπεζα Πληροφοριών θα έχει τη δυνατότητα να δίνει πλήρη και σωστή ενημέρωση στα μειονεκτούντα άτομα για τις υπάρχουσες Υπηρεσίες εξυπηρέτησης.

β. Σημαντική έλλειψη Υπηρεσιών εξυπηρέτησης των μειονεκτούντων ατόμων κατά κατηγορία αναπηρίας, ηλικίας, κλπ. Ειδικότερα, παρουσιάζεται ανεπάρκεια στην επαγγελματική εκπαίδευση των ατόμων ηλικίας άνω των 16 ετών. Πρέπει να σημειωθεί ότι η επαγγελματική εκπαίδευση σε συνδυασμό με την επαγγελματική αποκατάσταση αποτελούν καθοριστικό παράγοντα για την κοινωνική ένταξη των μειονεκτούντων ατόμων.

γ. Βασικό πρόβλημα παρουσιάζει η εκπαίδευση μειονεκτούντων ατόμων σε όλα τα επίπεδα (κατώτερα - μέση - ανώτερα - επαγγελματική) καθώς και η επαγγελματική τους αποκατάσταση. Αντικειμενικός στόχος, στα πλαίσια της κοινωνικής ένταξης, είναι η εκπαίδευση των μειονεκτούντων ατόμων σε κανονικά Σχολεία. Παρόμοιες προσπάθειες όμως αντιμετώπισαν αντικειμενικά προβλήματα, όπως αρχιτεκτονικά εμπόδια (έλλειψη πρόσβασης), αρνητική στάση στην κατά πλειοψηφία των εκπαιδευτών και έλλειψη υποστηρικτικών μονάδων του εκπαιδευτικού συστήματος.

δ. Αναφερόμενοι στην κοινωνική ένταξη των μειονεκτούντων ατόμων, με την ευρεία έννοια του όρου, διαφαίνεται ότι η συμμετοχή τους σε κοινωνικό-ψυχαγωγικές δραστηριότητες είναι πολύ περιορισμένη, περνώντας κατά πλειοψηφία, το μεγαλύτερο μέρος του χρόνου τους αποκλεισμένοι στα σπίτια τους.

Το γεγονός αυτό θα μπορούσε να είναι το αποτέλεσμα της αλληλεπίδρασης των τριών βασικών παραγόντων και φαίνεται δύσκολο να προσδιοριστεί ο βαθμός επίδρασης του καθενός και ποιος παράγοντας παίζει καθοριστικό ρόλο.

Ένας συνδυασμός του ρόλου των υποκειμενικών παραγόντων (ανασφάλεια και φοβία των ίδιων των μειονεκτούντων ατόμων απέναντι στο κοινωνικό σύνολο), των κοινωνικών παραγόντων ξεκινώντας από την ίδια την οικογένεια, αρνητική στάση του συνόλου και κοινωνική απομόνωση των μειονεκτούντων ατόμων, των αντικειμενικών παραγόντων όπως αρχιτεκτονικά εμπόδια που παρεμποδίζουν την μετακίνηση και προσέλευση των μειονεκτούντων ατόμων στους περισσότερους χώρους φαίνεται, να δίνει μία πιθανή εξήγηση της περιθωριοποίησης των μειονεκτούντων ατόμων.

Αντικειμενικός στόχος είναι η συμμετοχή των μειονεκτούντων ατόμων σε κάθε χώρο κοινωνικής, επαγγελματικής και ψυχαγωγικής δραστηριότητας με την άρση όλων των αντικειμενικών, κοινωνικών και υποκειμενικών εμποδίων χωρίς διακρίσεις και εξαιρέσεις.

Σαν μέθοδος αντιμετώπισης του προβλήματος είναι καταρχήν η άρση των εμποδίων μετακίνησης και πρόσβασης, ώστε να ελευθερωθούν οι χώροι για τους ανάπηρους και να γίνει παράλληλη ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης με τη σωστή ενημέρωση πάνω στις ικανότητες, προβλήματα και ανάγκες των μειονεκτούντων ατόμων.

Το μακροπρόθεσμο αυτό σχέδιο στοχεύει στην πλήρη κοινωνική ένταξη των μειονεκτούντων ατόμων. Σαν μεσοπρόθεσμη λύση (μεταβατικό στάδιο) της διαδικασίας κοινωνικής ένταξης διαφαίνεται η ανάγκη δημιουργίας ενός Κέντρου Ημέρας (DAY-CENTER), όπου τα μειονεκτούντα άτομα με τη συμμετοχή και άλλων ομάδων θα μπορούν να επικοινωνούν μεταξύ τους, να ψυχαγωγούνται, να συμμετέχουν σε παιδαγωγικές και κοινωνικές δραστηριότητες και να εκπαιδεύονται σε προεπαγγελματικά-επαγγελματικά εργαστήρια.

Πρέπει να σημειωθεί ότι από την ανάλυση των 30 περιπτώσεων, διαφαίνεται ο σημαντικός ρόλος της επαγγελματικής εκπαίδευσης και αποκατάστασης στη διαδικασία κοινωνικής ένταξης των μειονεκτούντων ατόμων.

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ

Τον Νοέμβριο του 1984 άρχισε η λειτουργία στην Πάτρα Επαγγελματικών Σχολών για μειονεκτούντα άτομα από το Εθνικό Ίδρυμα Αποκατάστασης Αναπήρων.

Σε πρώτη φάση η λειτουργία των Επαγγελματικών Σχολών ξεκίνησε με τη δημιουργία 4 τμημάτων τριετούς φοίτησης:

- κοπτικής-ραπτικής,
- πλεκτικής,
- ραδιοτεχνίας,
- και οδοντοτεχνίας.

Η επιλογή των 4 τμημάτων έγινε κατόπιν έρευνας αγοράς εργασίας στην πόλη της Πάτρας. Αντικειμενικός στόχος της επαγγελματικής εκπαίδευσης είναι η τεχνική εξειδίκευση των ατόμων για την ευκολότερη ένταξη ή επανένταξή τους στην αγορά εργασίας.

ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ

- Στην προσπάθεια ανεύρεσης εργασίας σε μειονεκτούντα άτομα, έγινε καταγραφή των δυσκολιών όπως, νομοθεσία, γραφειοκρατία, στάση εργοδοτών, κλπ. και προτάσεις για τη διευκόλυνση της διαδικασίας.
- Τοποθέτηση για τρίμηνη καλοκαιρινή εξάσκηση σε πραγματικό χώρο εργασίας, ατόμων που εκπαιδεύονται στις Επαγγελματικές Σχολές του Εθνικού Ιδρύματος Αποκατάστασης Αναπήρων.

ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΤΟ ΚΟΙΝΟ ΚΑΙ ΤΑ ΜΕΣΑ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

Στα πλαίσια ενημέρωσης του κοινού και ειδικότερα ομάδων επαγγελματιών που εξυπηρετούν μειονεκτούντα άτομα, η Οργανωτική Επιτροπή ανέλαβε τις κάτωθι πρωτοβουλίες:

- έκδοση έγγραφου υλικού όπως άρθρα σε εφημερίδες, τρίπτυχα και αφίσες στις δραστηριότητες του προγράμματος,
- σε συνεργασία με άλλους φορείς, δημιουργία σεμιναρίων με τεχνικό χαρακτήρα,
- μία σειρά 12 εβδομαδιαίων εκπομπών που αναφέρονται στις δραστηριότητες του προγράμματος και τα καθημερινά προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα μειονεκτούντα άτομα στην κοινωνική τους ένταξη,
- συνεργασία με τα Ανώτερα και Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα του Νομού (Πανεπιστήμιο, Τ.Ε.Ι. Πάτρας) με στόχο τη γνωριμία των προβλημάτων των μειονεκτούντων ατόμων από τους σπουδαστές και μελλοντικούς επαγγελματίες.

Τα ανωτέρω Ιδρύματα ανταποκρίθηκαν θετικά με την ανάθεση πρακτικής εξάσκησης ομάδας σπουδαστών Κοινωνικών Λειτουργών, στο Εθνικό Ίδρυμα Αποκατάστασης Αναπήρων Πάτρας και την εκπόνηση διατριβών με θέματα τεχνικής φύσης των προβλημάτων των μειονεκτούντων ατόμων.

ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΤΩΝ ΜΕΙΟΝΕΚΤΟΥΝΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ

Σε συνεργασία με τη Λαϊκή Επιμόρφωση, η Οργανωτική Επιτροπή βοήθησε στη δημιουργία μίας ομάδας αναπήρων κυρίως τροφίμων του Ασύλου Ανιάτων με στόχο την ανίχνευση των εκπαιδευτικών αναγκών τους.

Παράλληλα όμως η προσπάθεια ήταν να δημιουργηθεί ένας πυρήνας αναπήρων ικανός να αναλάβει δραστηριότητες ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης του κοινού. Η ομάδα αυτή ανέλαβε πράγματι ορισμένες δραστηριότητες όπως μία τετραήμερη συνάντηση με τους σπουδαστές των Τ.Ε.Ι. όπου έγινε η ενημέρωση των σπουδαστών στα προβλήματα και τις δραστηριότητες κοινωνικής ένταξης των μειονεκτούντων ατόμων. Η ομάδα έγραψε επίσης ένα ενημερωτικό φυλλάδιο και μία αφίσα με την ευκαιρία της εκδήλωσης αυτής.

ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΩΝ ΕΜΠΟΔΙΩΝ ΣΤΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

- Προμελέτη όσον αφορά το έτος κατασκευής των κτιρίων, τον αριθμό των μαθητών και τον αριθμό των ατόμων με ειδικά προβλήματα που παρακολουθούν κανονικά σχολεία. Στο πρώτο στάδιο έγινε έρευνα στα Δημοτικά, Γυμνάσια, Λύκεια και Επαγγελματικές Σχολές της Πάτρας.

Απώτερος στόχος είναι η έκδοση φυλλαδίου με τεχνικές οδηγίες όσον αφορά την προσπελασιμότητα των χώρων για την υλοποίηση από τις διευθύνσεις των αντίστοιχων Ιδρυμάτων.

- Μελέτη δημιουργίας τηλεφωνικής καμπίνας προσπελάσιμης σε άτομα με κινητική αναπηρία.
- Συγκέντρωση νομοθετικών στοιχείων που αφορούν τα μειονεκτούντα άτομα.

VI. ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1986 - ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1987

=====

- Συνέχιση της Απογραφής στην πόλη της Πάτρας. Τροφοδότηση των στοιχείων της απογραφής στον ηλεκτρονικό υπολογιστή και ανάλυση των αποτελεσμάτων.
- Συνέχιση των περιπτώσιολογικών μελετών ώστε να συμπληρωθεί ο αριθμός 50.
- Έρευνα αγοράς εργασίας στον Ιδιωτικό και Δημόσιο Τομέα του Νομού Αχαΐας με στόχο την ανεύρεση εργασίας σε μειονεκτούντα άτομα.

- Από τη συλλογή και ανάλυση των μέχρι τώρα συγκεντρωθέντων στοιχείων της απογραφής, των περιπτώσιολογικών μελετών, της προσπάθειας ανεύρεσης εργασίας σε μειονεκτούντα άτομα και της μελέτης των εμποδίων κοινωνικής ένταξης, προέκυψε η ανάγκη δημιουργίας ενός Κέντρου Ημέρας με στόχο την επαναφορά των μειονεκτούντων ατόμων που διαμένουν σε Ιδρύματα ή σε υπερ-προστατευόμενες οικογένειες σε μία κανονική καθημερινή ζωή και την κοινωνικοποίησή τους.

Το Κέντρο Ημέρας θα αναπτύξει (περιλαμβάνει):

- πολιτιστικές δραστηριότητες σε συνεργασία με άλλους φορείς,
- προώθηση της αυτοεξυπηρέτησης με τη δημιουργία υποστηρικτικών ομάδων,
- προεπαγγελματική εκπαίδευση με τους ακόλουθους στόχους:
  - εκτίμηση των ικανοτήτων (σωματικών, κοινωνικών, ψυχοπνευματικών) του ατόμου σαν βασικό στοιχείο για τον επαγγελματικό προσανατολισμό
  - εισαγωγή του ατόμου σε συνθήκες εργασίας που μοιάζουν με εκείνες της κανονικής εργασίας με τελικό στόχο να συνηθίσει το άτομο τις συνθήκες αυτές
  - την απλή απασχόληση ατόμων με βαρειάς μορφής αναπηρία. Στο Κέντρο Ημέρας θα λειτουργεί ξενώνας δυναμικότητας 12 κρεβατιών για την εξυπηρέτηση ατόμων από τις αγροτικές περιοχές του Νομού.

Η εξυπηρέτηση των ατόμων στο Κέντρο θα είναι όσο το δυνατό περισσότερο προσωρινή και θα αποτελέσει μεταβατικό στάδιο στην επαναπροσαρμογή.

- Σε δεύτερο στάδιο σχεδιάζεται η δημιουργία 4 ανοιχτών σπιτιών (GROUP HOMES), για την εξυπηρέτηση μειονεκτούντων ατόμων που θα προέρχονται από το Κέντρο Ημέρας και θα εκπαιδεύονται ή θα εργάζονται ενώ παράλληλα θα συμμετέχουν στις δραστηριότητες του Κέντρου Ημέρας.

Αντικειμενικός στόχος είναι να διαπιστωθεί σε ποιο βαθμό είναι δυνατόν κατά περίπτωση και ομαδικά η κοινωνικοποίηση του ατόμου και τι ειδικά μέτρα πρέπει να ληφθούν για την όσο το δυνατό μεγαλύτερη ανεξαρτοποίηση του.

- . Αναπαλαίωση και εργονομική διευθέτηση των χώρων του Κέντρου Ημέρας όσον αφορά την προσπελασιμότητα σε άτομα με ειδικές ανάγκες.

VII. ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕΙΣ

=====

- Ενημερωτικά γράμματα, τρίπτυχα, αφίσες αναφερόμενες στην Απογραφή των μειονεκτούντων ατόμων εστάλησαν σε Ιδρύματα, Ασφαλιστικά Ταμεία, Σχολεία, Νοσοκομεία, φορείς, Συλλόγους, μειονεκτούντα άτομα, κλπ.
- Άρθρα σε εφημερίδες αναφερόμενα στις δραστηριότητες του Πειραματικού Προγράμματος.
- 12 εβδομαδιαίες εκπομπές στον τοπικό ραδιοφωνικό σταθμό με θέματα που αφορούν τα προβλήματα και τα επιτεύγματα των μειονεκτούντων ατόμων.

Όλες οι δημοσιεύσεις είναι στα ελληνικά.

COMMUNITY INFORMATION NETWORK
ON DISABILITY

October 1987

INFORMATION NOTE

=====

1. THE HANDYNET CONCEPT AND ITS JUSTIFICATION

HANDYNET is a European Community project to create gradually a consistent and complete unity of multilingual factual data banks and computerized services, available from the same host of switch telephone network. It covers all aspects related to disability.

The justification of this comprehensive approach and long-term developments undertaken by the Commission is to be found in the Council Resolution on Social Integration of Disabled People of 21 December 1981*.

"Member States are invited to...:

"promote the development and availability of technical aids, the pooling of information and experience in the field and the application of new technologies, so as to facilitate the communication, mobility and employment of handicapped people".

"The Commission is invited to pursue its efforts, in particular by...:

"pooling the information and taking into account the existing national information systems, and assuring an exchange of information between the services involved in framing and implementing the above mentioned measures, including representatives of handicapped people".

---

* Official Journal C 347 - 31 December 1981

The HANDYNET project adopts:

- ° decentralized approach to data collection and analysis of established information, according to standardized multilingual formats, by specialists who work on different questions of disability in Member States
- ° centrally organized multilingual diffusion of information and services
  - ° from a single host on the European switch telephone network
  - ° through HANDYNET distribution nodes providing information and advice in the context of their daily activities, regardless if it concerns rehabilitation and/or training centres, special or integrated education units, independent living centres, local information services etc.

This approach should provide significant advantages, particularly by:

- ° avoiding duplication and reducing running costs, mainly those of distributors
- ° facilitating and generalising access to relevant information
- ° encouraging, at Community level, progressive harmonization of relevant national and regional regulations, as well as provisions in favour of disabled persons.

2. RESPONSIBILITIES

HANDYNET project is a constituent element of the Community Programme to promote the Social and Economic Integration of Disabled Persons (1st Programme).

A small Coordination Unit (HCU) placed under the responsibility of the Head of the Commission's Division for the Programme, provides technical assistance essential in planning, launching and follow-up of HANDYNET developments. Specific actions are launched in the

framework of the Programme through study or service contracts awarded by the Commission to non profit organisations or commercial companies located in the Community.

Three groups are currently advising the Commission in the steering of the Programme. These three groups are:

- Liaison Group consisting of members of relevant ministries officially nominated by their respective governments;
- The NGO's Dialogue Group bringing together representatives from main international non-governmental organisations for and of disabled persons represented to the Commission;
- The Community Rehabilitation Centres Network Group.

3. MAIN FIELDS OF HANDYNET APPLICATION

As a constitutive element of the Programme, HANDYNET should gradually cover all aspects of social integration of disabled persons, as well as the prevention of disability.

A general semantic analysis on the fields to be covered and relevant information needs is being completed. (see Annexe I). It covers all the Programme's different areas.

- Family needs for information
- Information needs concerning employment
- Information needs concerning education, rehabilitation and training
- Information needs concerning access to buildings and areas open to public
- Information needs concerning access to transport
- Information needs concerning prevention
- Information needs concerning Arts, Sports and Leisure

In their respective areas, the contractors in charge of these studies are requested to::

- ° Specify target groups for computerized information and services:
  - ° international, Community, national and local organisations
  - ° non-governmental organisations of and for disabled persons
  - ° "intermediaries" in touch with disabled persons needing information as well as services in order to:
    - ° facilitate and upgrade the fulfillment of their various professional or voluntary tasks
    - ° provide information to end users
  - ° disabled persons, their families and friends.
- ° Identify:
  - ° needs of these specific groups in terms of computerized information and services
  - ° main relevant information sources and competent services already available in the Community Member States, regardless if they are computerized or not.
- ° Indicated to members of a pre-established panel the set of identified needs and corresponding potential sources asking them to:
  - ° fill the gaps
  - ° submit comments
  - ° validate the proposals and indicate priorities
- ° Establish a set of priority needs and express them as proposals for data banks and computerized services, taking into account the general semantic of HANDYNET.

The general structure of areas to be covered by HANDYNET project is to be read in Annex II.

4. IMPLEMENTATION OF HANDYNET SYSTEM

The implementation of HANDYNET system can be divided into three types of action:

- Analysis of the system
- Conception and preparation of factual data banks as established by priority needs analysis
- Establishment of automatic gateways to bibliographic bases outside HANDYNET system.

4.1 Analysis of the system

Basic hypothesis

A first study followed by many reflection meetings helped to define main basic hypothesis of the system:

- centralized conception and preparation of a consistent highly structured multilingual factual banks
- decentralized collection and updating by using standardized formats controlled by a programme
- through a host of switch network, distribution to different Community networks involved in the implementation of the Programme
- writing, updating and centralized maintenance of software packages offered to collection and diffusion centres
- centralized organisation of training courses and help desk

Technological norms

In 1986, the Commission launched a contract service to develop more precisely a series of technological norms concerning:

- transmission of data for entry, amendment, etc..;
- procedures and protocols for local retrieval of data
- procedures and protocols for remote retrieval of data
- facilities to be available on the host system
- facilities to be available on regular constituent partners'

systems

- ° facilities to be available on systems using HANDYNET occasionally
- ° software and hardware types

This contract will end in September 87.

Classification and thesaurus

To define and steer a consistent unity of highly structured data banks, it is essential to possess multilingual classifications to gradually cover all aspects of the areas to be covered, in this case the integration of disabled persons.

To complete later on the factual data bases by establishing gateways to outside bibliographic data bases, it is essential to conceive a multilingual thesaurus which takes and updates the already mentioned classifications. A software enabling the steering of this unity "classification + thesaurus" (HANDYVOC" on microcomputer will be developed in 1988.

4.2 Conception and preparation of factual data banks

As a result of analysis on information priority needs in each area of social integration, the Commission undertook a systematic programme to prepare factual data banks.

The preparatory stages are complex (see Annex III) particularly due to multilingual character (9 Community languages) of data which necessitates highly structured files to render automatic translation feasible

In 1987, the Commission established three new development lines of factual data banks:

- ° technical aids using high technology
  - ° 1987-88 : aids for visually impaired
  - ° 1988-89 : aids for hearing impaired
  - ° 1988-89 : aids for communication
  - ° 1988-89 : aids for telecommunication

- ° education softwares for
  - ° 1987-88 : motor disabled
  - ° 1987-88 : visually impaired
  - ° 1987-88 : hearing impaired
  - ° 1987-88 : mentally disabled
- ° accessibility to buildings and facilities open to public
  - ° 1987-88 : local files
  - ° 1988-89 : HANDYNET data banks

Other projects will be launched after 1989, mainly in the areas of rehabilitation, vocational training and employment.

4.3 Choice and implementation of information services

In 1989 the Commission foresees to launch a programme to use new technologies in the framework of social and economic integration of disabled persons. Nevertheless, as of 1988, it is desirable to launch a minimal programme to establish automatic gateways to bibliographic bases outside of HANDYNET system.

5. CONCLUSION

The Commission intends to develop the ADDED VALUE emulating from Community dimension of HANDYNET project. In 1991, this added value will be evaluated in terms of:

- ° COST/EFFICIENCY, mainly on examining the impact of the system as:
  - ° Means of cooperation
    - ° at international level between members of the same profession at establishing a common standardized record structure of data and protocols for file management
    - ° at local, national and international level between members of different professional groups and voluntary organizations at conception and steering of information and advice centres, particularly when these centres participate in other parts of the programme

- networks of innovatory projects recognized at national, level, acting at local level and devoted to the
  - coordination of services to promote economic and social integration
  - vocational training and employment
  - environment and financial means for independent living
  - school integration
- Catalyst of the technical aids market transparency by providing
  - direct access of concerned entities to the unity of technical, functional and commercial data on technical aids, thus encouraging free competition and allowing savings in the production and distribution as well as a positive incitement in quality and price
  - test bed for the operation of European-made material using a large part of new technologies and enabling different types of disabled persons to interrogate directly the data-banks
- Means of equality of chances for disabled persons by
  - an inventive and powerful tool to inventors and managers of new training programmes for disabled persons in the field of new information technologies
  - a source of information offered to those involved in the social and economic integration of disabled persons in the Member States who choose to participate in the project
- Means to facilitate information exchange between
  - Community Institutions
  - relevant national ministries
  - advisory committee of the Commission
  - Community project partners involved in the implementation of the Programme

- INVESTMENT COST REDUCTION by centralising the
  - definition and update of technological norms
  - definition and update of multilingual classifications in cooperation with ISO
  - establishment of data record content standardized at European level
  - writing of softwares for data entry, management and retrieval control of data
  - file management and diffusion of a consistent and overall unity of data by one single host of switch network
  - development of new information technologies
  - establishment of automatic gateways between factual data banks of HANDYNET system and bibliographic bases developed at national or international level
  - use of document publication techniques allowing print out from electronic files
  - establishment of statistics

- RUNNING COST REDUCTION by decreasing
  - file collection and update costs by cooperative update of Community files, thus avoiding duplication of work
  - translation costs by using highly structured file formats allowing, nearly in all cases, an automatic multilingual translation.

PRIORITY NEEDS PROGRAMME ANALYSIS IN INFORMATION AND COMPUTERIZED SERVICES	1 9 8 4	1 9 8 5	1 9 8 6	1 9 8 7	1 9 8 8
◦ Family needs					
◦ Rehabilitation, Education and Vocational training					
◦ Employment					
◦ Accessibility to Buildings					
◦ Accessibility to Transportation Means					
◦ Prevention					
◦ Art, Sport and Leisure					

AREAS TYPES OF INFORMATION	PREVENTION	SOCIAL AND ECONOMIC INTEGRATION OF DISABLED PEOPLE								
		Functional Rehabilitation	Education	Vocational Training and Employment	Independent Living		Leisure Time			
					Physical Access to buildings	Access to transport	Art Sport	Others		
STANDARDIZED DESCRIPTIONS: Products, metho- dologies, proto- cols, tests, etc.										
DIRECTORIES: Institutions, organisations, services, members of professions, etc.										
MODALITIES: Legislations, rulings, regulations, programmes, case studies										
STATISTICS AND NUMERIC DATA										

PREPARATORY PHASES TO THE CREATION OF MULTILINGUAL FACTUAL DATA BANKS

- Establishment of monolingual classification
- Translation of classification into all Community languages
- Establishment of detailed monolingual formats for data recording
- Translation of formats into all Community languages
- Writing of input software for formatted data bank
- Writing of software for controlled data input
- Establishment of monolingual input display
- Translation of input display into all Community languages
- Sample entry and tests
- Selection of one or more retrieval strategies and writing of monolingual retrieval dialogue
- Translation of retrieval dialogue into all Community languages
- Ergonomic testing of retrieval dialogues including interrogation by visually impaired persons

"ΦΑΡΟΣ ΤΥΦΛΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ,,

(ΣΩΜΑΤΕΙΟ ΕΙΔΙΚΟΣ ΑΝΕΓΝΩΡΙΣΜΕΝΟ)

ΕΠΙΧΟΡΗΓΟΥΜΕΝΟ ΚΑΙ ΕΠΟΠΤΕΥΟΜΕΝΟ ΑΠΟ ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ.

ΑΘΗΝΑΙ 17 - ΔΟΪΡΑΝΗΣ 198

176.73 ΚΑΛΛΙΘΕΑ - ΑΘΗΝΑΙ

ΤΗΛ. 94.15 222

Καλλιθέα.....198

Αριθ. Πρωτ.....

Παρουσίαση του "Μουσείου Αφής" κατά το
"Πανευρωπαϊκό Σεμινάριο Μουσειολογίας" στους Δελφούς
"Ευρωπαϊκό βραβείο του μουσείου της χρονιάς"

Α Θ Η Ν Α 6.5.1988

Μετάφραση από την Αγγλική:

Ιφιγένεια Πολυδώρου-Μπενάκη Κοιν. Λειτουργός

"Μουσείο Αφής"

του Φάρου Τυφλών - Αθήνα - Ελλάδα

Μανώλης Κεφάκης - Διευθυντής

Αισθάνομαι πραγματική τιμή και συγκίνηση που μου δίνεται η ευκαιρία να παρουσιάσω το "Μουσείο Αφής" του Φάρου Τυφλών μπροστά σ'ένα τόσο διακεκριμένο ακροατήριο.

Νομίζω ότι είναι απαραίτητο από την αρχή να δοθεί ένας ορισμός ή μία διευκρίνιση του όρου "Μουσείο Αφής" ώστε να αποφευχθούν πιθανές παρανοήσεις ή παρερμηνείες όσον αφορά τη φύση του μουσείου μας.

Η λέξη "μουσείο" είναι ελληνικής προέλευσης και σημαίνει "κατοικία των μουσών" και όταν αναφερόμαστε σε μουσείο αφής για τέχνη, μπορούμε ποχύ καλά να κατανοήσουμε τη χρήση του όρου. Έτσι μπορούμε να πούμε ότι τα αντικείμενα, τα οποία εκτίθενται στο μουσείο μας αποτελούν μια κατά το δυνατόν αντιπροσωπευτική συλλογή έργων τέχνης, τα οποία δεν είναι ειδικά κατασκευασμένα από ή για τους τυφλούς, αλλά προσφέρονται στην ψηλάφηση και παρέχουν ίσες ευκαιρίες πρόσβασης για παρατήρηση και απόλαυση, τόσο στους τυφλούς όσο και στους βλέποντες. Το μοναδικό ιδιαίτερο χαρακτηριστικό αυτού του προγράμματος αναφέρεται στην χωροταξική ρύθμιση και την ασφαλή τοποθέτηση των διαφόρων αντικειμένων και ειδών, με τέτοιο τρόπο ώστε να εξασφαλίζουν την μεγιστοποίηση της ασφαλούς πρόσβασης, ελαχιστοποιώντας τον κίνδυνο για τους τυφλούς, οι οποίοι επιθυμούν να εγγίξουν και να ερευνούν τα αντικείμενα χάριν της ικανοποίησης του προσωπικού τους

αντιληπτικού επιπέδου και αισθητικής εκτίμησης της τέχνης.

Η βασική ώθηση και το πρωταρχικό κίνητρο τα οποία μας οδήγησαν στη δημιουργία ενός μουσείου για τους τυφλούς, ήταν να εξασφαλισθεί γι' αυτούς η πρόσβαση στον κόσμο της τέχνης βοηθώντας τους έτσι ν' αποκτήσουν μία αντικειμενική γνώση για την αξιολόγηση και απόλαυση έργων τέχνης και την ανάπτυξη της προσωπικής αισθητικής τους ζωής, η οποία τόσο εμποδίζεται από τους κανονισμούς των κοινών μουσείων και τον γενικό κοινωνικό περίγυρω.

Εδώ θα πρέπει να αναφερθεί ότι ακριβώς αυτή η ανάπτυξη της αισθητικής ζωής των τυφλών σαν βασικό κομμάτι της συνολικής προσωπικότητάς τους, υπήρξε ανέκαθεν το πλέον δύσκολο πρόβλημα για την εκπαίδευσή τους.

Πολλές προσπάθειες εκπαιδευτών τυφλών ατόμων να ανταποκριθούν στις ευθύνες ενός τόσο σοβαρού θέματος, αποδειχτηκαν όχι μόνο ανεπιτυχείς αλλά αντίθετα προκάλεσαν και σύγχυση. Λεκτικές περιγραφές αν και λεπτομερείς, και δοκιμασμένες, δεν μπορούν να υποκαταστήσουν την έλλειψη της συγκεκριμένης εμπειρίας. Το μέγιστο το οποίο μπορούν να επιτύχουν είναι ένας χωρίς νόημα φωνογραφικός βερμπαλισμός, κενός από κάθε πραγματική κατανόηση των αληθινών αξιών, είτε αυτές είναι έργα τέχνης, αρχιτεκτονικά μνημεία, φυσική ιστορία ή άλλα φυσικά φαινόμενα. Οι εκπαιδευτές των τυφλών αντιλαμβανόμενοι την αποτυχία της λεκτικής περιγραφικής μεθόδου, συνέλαβαν την ιδέα δημιουργίας ειδικών συλλογών για την απτική εκπαίδευση των τυφλών, ήδη από το τελευταίο τέταρτο του 19ου αιώνα.

Παρ' όλη την αδιαμφισβήτητη αξία αυτών των σχολικών συλλογών, για διαφόρους λόγους δεν δόθηκε ικανοποιητική λύση στο πρόβλημα γιατί δεν χρησιμοποιήθηκαν αποτελεσματικές μέθοδοι της χρησιμοποίησης της αφής. Ωστόσο ο γάλλος φιλόσοφος DIDEROT αξιολογώντας τις αισθήσεις γράφει: "Βρήκα ότι από τις αισθήσεις, η όραση είναι η πιο επιφανειακή, η ακοή η πιο αλαζονική, η όσφρηση η πιο αισθησιακή, η γεύση η πιο δεισδαίμων και ευμετάβλητη, ενώ η αφή είναι η πλέον βαθειά και φιλοσοφική αίσθηση." Και ο Μιχαήλ Αναγνωστόπουλος, ο διακεκριμένος Έλληνας εκπαιδευτικός, ο οποίος μετανάστευσε στις Η.Π.Α. και έγινε ο δεύτερος διευθυντής του φημισμένου Ιδρύματος PERKINS για τους τυφλούς της Βοστώνης, γράφει σε μια έκθεσή του το 1897: "Η απτική παρατήρηση έχει ανεκτίμητη αξία. Γεφυρώνει το χάσμα ανάμεσα στο γνωστό και το άγνωστο το συγκεκριμένο και το αφηρημένο και βάζει γερά θεμέλια στο πνεύμα για να δουλέψει. Ενεργοποιεί την προσοχή του τυφλού και εξάπτει τα ενδιαφέροντά του. Προσφεύγει στην εμπειρία και ερεθίζει τις ικανότητές του για παρατήρηση και εντατική ενφρητικότητα. Τροφοδοτεί το πνεύμα με πραγματική τροφή και το αποσπά από το βάλτο της απροσεξίας και της απαθούς απραξίας.

Τα τελευταία χρόνια έχουν γίνει σοβαρές προσπάθειες για τη δημιουργία πιο μεγάλων και σημαντικών συλλογών, αλλά αυτές οι προσπάθειες αντιμετώπισαν αρνητικές κριτικές, οι οποίες βασίζονταν στο σκεπτικό ότι, βο-

ηθούν στην απομόνωση των τυφλών και είναι ενάντιες στην μοντέρνα φιλοσοφία της πλήρους κοινωνικής ένταξης των αναπήρων. Αυτή προϋποθέτει ότι όλα τα άτομα, ανεξαρτήτως φυσικής κατάστασης, οφείλουν να απολαμβάνουν ακριβώς ίσα δικαιώματα και ευκαιρίες με τον υπόλοιπο πληθυσμό σε φυσιολογικά ενταγμένα στην κοινότητα προγράμματα, τα οποία αφορούν όλες τις εκφάνσεις και δραστηριότητες της εθνικής ζωής.

Ο Φάρος Τυφλών αν και σαν αρχή και πρακτική είναι πιστός υπέρμαχος του ιδεώδους της ένταξης, ωστόσο αναγνωρίζει ότι η πανανθρώπινη εφαρμογή του δεν είναι ακόμη δυνατή. Προσπάθειες για πλήρη ένταξη των τυφλών στις προσωρινές εκθέσεις, καθώς και στις μόνιμες συλλογές των μουσείων, συνάντησαν ανυπέβλητες δυσκολίες, διότι τις περισσότερες φορές δεν επιτρέπεται να εγγίζονται αντικείμενα, πράγμα το οποίο μας είναι απόλυτα κατανοητό.

Όλες οι προηγούμενες ιδέες, απόψεις και προβλήματα συζητήθηκαν συχνά με κάθε λεπτομέρεια μεταξύ των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου και άλλων ενδιαφερομένων φίλων του Φάρου Τυφλών και έλαβαν υπ' όψη τα υπέρ και τα κατά των προτεινομένων πιθανών λύσεων. Κατά τη διάρκεια αυτών των μελετών καταλήξαμε σε δύο συμπεράσματα: Πρώτον: Υπήρχε μία κραυγαλέα ανάγκη αντικειμενοποίησης της εμπειρίας και γνώσης των τυφλών ατόμων ενάντια στη λεκτική περιγραφή, θέτοντας κάτω από την παρατήρηση των χεριών τους, όσο είναι δυνατόν πιο πολλά αντικείμενα και δημιουργίες του περιβάλλοντος κόσμου. Δεύτερον: Αυτό θα ήταν εφικτό με την δημιουργία ενός μουσείου αφής, το οποίο εκτός από την κάλυψη της βασικής ανάγκης για πραγματική πείρα και γνώση του αντικειμενικού κόσμου, συγχρόνως θα διευκόλυνε την πρόσβαση και την άμεση επαφή με σημαντικές δημιουργίες τέχνης οι οποίες στη συνέχεια θα τους πρόσφεραν το κατάλληλο ερέθισμα για την αντίληψη και την ανάπτυξη της αισθητικής τους ζωής, σε σχέση με τον κοινωνικό τους περίγυρο.

Έχοντας αυτό κατά νουν, μετά από τις απαραίτητες προετοιμασίες και επαφές και με την πολύτιμη συμπαράσταση και καθοδήγηση της διακεκριμένης αρχαιολόγου και πανεπιστημιακής διδασκάλου, κυρίας Αλκμίνης Νατσούλη-Σταυρίδη, προχωρήσαμε στην πιο πέρα οργάνωση του δικού μας Μουσείου Αφής το οποίο στεγάσαμε σε ένα νεοκλασικό κτίριο του Φάρου. Φυσικά είναι περιττό να αναφέρουμε εδώ ότι αντιμετωπίσαμε ένα πλήθος οικονομικών, οργανωτικών και τεχνικών δυσκολιών προκειμένου να αποκτήσουμε τα απαραίτητα αντικείμενα τα οποία θα αποτελούσαν την πρώτη σημαντική συλλογή του νεότευκτου προγράμματός μας.

Το μόνο που μπορώ να πω εδώ είναι ότι με την συμπαράσταση φίλων και φιλικών κοινωνικών ομάδων, εστρέψαμε την προσοχή μας, κατά το πρώτο στάδιο, προς μια όσο το δυνατόν αντιπροσωπευτική συλλογή κλασικών έργων τέχνης. Έτσι, πιστά αντίγραφα των πλέον σημαντικών αγαλμάτων, αναγλύφων, αγ-

γείων κ.α. παραγγέλθηκαν στο τμήμα εκμαγείων του ελληνικού αρχαιολογικού μουσείου και εκτέθηκαν με τέτοιον τρόπο, ώστε να είναι εύκολο για τους τυφλούς απ'όλα τα μέρη του κόσμου, να μπορούν να απολαμβάνουν την αισθητική ομορφιά των αρχαίων ελληνικών θησαυρών δια μέσου των αιώνων.

Η κλασσική μας συλλογή καλύπτει τις περιόδους από την ήκκλαδική τέχνη μέχρι και την ελληνιστική και αποτελεί μια πραγματική σύνοψη των αρχαίων ελληνικών αριστουργημάτων, τα πρωτότυπα των οποίων εκτίθενται σε διάφορα Μουσεία, στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Γι'αυτόν ακριβώς τον πιο πάνω λόγο η συλλογή μας συντελεί στην ανάπτυξη της γνώσης και της προσωπικότητας των τυφλών αλλά συγχρόνως προσελκύει και την προσοχή των σχολείων για βλέποντα παιδιά, τα οποία μας επισκέπτονται για να αποκτήσουν μια εκπαιδευτική και ποικιλιτική εμπειρία, από τα εκθέματα. Για μας όμως οι επισκέψεις αυτές είναι πολύτιμες διότι μ'αυτόν τον τρόπο τα βλέποντα παιδιά και οι ενήλικες συναναστρέφονται και ανταλλάσσουν απόψεις και εμπειρίες με τους τυφλούς, πράγμα το οποίο είναι το προσφορότερο μέσο για την προώθηση του ιδεώδους της κοινωνικής ένταξης.

Από την πρώτη κιόλα στιγμή της λειτουργίας του το "Μουσείο Αφής" είχε τεράστια απήχηση η οποία συνεχώς αυξάνει όσο γίνεται ευρύτερα γνωστό. Πολλά τυφλά και βλέποντα άτομα και ομάδες από Οργανώσεις και Πανεπιστήμια διαφόρων χωρών, το έχουν ήδη επισκεφθεί με τον σκοπό να αντιληφθούν από κοντά την καλλιτεχνική αξία και να αισθανθούν τον ενθουσιασμό τον οποίο μεταδίδουν αυτοί οι περίφημοι κλασσικοί θησαυροί.

Ιδιαίτερο χαρακτηριστικό το οποίο προσελκύει επίσης το ενδιαφέρον των επισκεπτών είναι μια συλλογή ζωγραφικών έργων τυφλών και μερικώς βλέπόντων παιδιών από 14 χώρες του κόσμου. Αυτά τα έργα είναι αποτέλεσμα μίας έρευνας την οποία είχε αναλάβει το "διεθνές κέντρο ζωγραφικής του παιδιού" το 1986.

Το μουσείο μας εκτός από την σημαντική κλασσική συλλογή του φιλοδοξεί να δημιουργήσει λαογραφικό, φυσικό, αρχιτεκτονικό και τεχνολογικό τμήμα, καθώς και ένα τμήμα τεχνολογικών βοηθημάτων και ειδών για τυφλούς. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει περιοδικές εκθέσεις με θέματα τα οποία σημάδεψαν την εξέλιξη του πολιτισμού του ανθρώπου.

Όλα τα πιο πάνω φυσικά, αναπτύσσονται με ένα ρυθμό ανάλογο προς την ικανότητά μας να εξασφαλίσουμε τους απαραίτητους οικονομικούς πόρους. Το σχέδιο το οποίο έχει άμεση προτεραιότητα στην παρρύσα φάση του μουσείου είναι η δημιουργία ενός μοντέλου, το οποίο ν'αναπαριστά ακριβώς τον βράχο της Ακρόπολης όπως είναι σήμερα με όλα τα μνημεία επάνω του. Έχομε προβλέψει ώστε το μοντέλο του Παρθενώνα, το οποίο ήδη έχομε προμηθευτεί να ταιριάζει ακριβώς πάνω στο μοντέλο της Ακρόπολης. Νομίζουμε ότι ένα τόσο σημαντικό απόκτημα θα έχει άμεση αξία και θα προκαλέσει παγκόσμιο ενδιαφέρον. Νομίζουμε επίσης ότι η σπουδαιότητα ενός τέτοιου σχεδίου δικαιώνει την θερμή μας έλπιση ότι η αναζήτηση οικονομικών πόρων από

το Υπουργείο Πολιτισμού, άλλες αρμόδιες αρχές και οργανώσεις, καθώς και ιδιώτες, οι οποίοι μπορεί να ενδιαφέρονται να δουν την υλοποίηση μιας τέτοιας εμπνευσμένης ιδέας και προσπάθειας.

Στους καταλόγους μας, οι οποίοι είναι τυπωμένοι με μεγάλα γράμματα τύπου, στα ελληνικά, αγγλικά και γερμανικά μπορεί κανείς να βρει με λεπτομέρειες ποιά εκθέματα περιέχονται στο μουσείο μας. Υπάρχουν φυσικά και κατάλογοι σε BRAILLE στη γραφή των τυφλών στα ελληνικά και αγγλικά.

Θεωρήσαμε ότι θα βοηθούσε αλλά και θα ήταν επιθυμητό να τοποθετήσουμε επιγραφές δίπλα σε κάθε έκθεμα, πράγμα το οποίο ήδη κάναμε στη γραφή των βλεπόντων και σε BRAILLE.

Το μουσείο είναι ανοικτό για τους επισκέπτες κάθε Τετάρτη όλη την ημέρα αλλά και με ραντεβού μπορούν να ρυθμιστούν επισκέψεις και άλλες ημέρες της εβδομάδας.

Προβλέπονται ειδικές ρυθμίσεις για ομαδικές επισκέψεις τυφλών. Κάθε ομάδα δεν θα πρέπει να υπερβαίνει τα τέσσερα τυφλά άτομα με τον συνοδό τους, για κάθε ειδικό ξεναγό ο οποίος τους αναλαμβάνει υπεύθυνα.

Πριν κλείσουμε αυτή την παρουσίαση θα προσπαθήσω να σας μεταφέρω κάποιες εντυπώσεις από τη χαρά και απόλαυση των τυφλών επισκεπτών παιδιών και ενηλίκων τη στιγμή κατά την οποία τα έξυπνα χέρια τους διατρέχουν όλη την επιφάνεια του αγάλματος ενώ τα ευαίσθητα δάκτυλά τους προσπαθούν να παρατηρήσουν κάθε καμπύλη και να αποτυπώσουν κάθε λεπτεπίλεπτο σχέδιο πάνω του.

Τη στιγμή κατά την οποία το ερέθισμα του καλλιτεχνικού σχήματος εγκαθιστά τη λεπτότατη ισορροπία των σχέσεων της χάρης και της ομορφιάς με την αντικειμενική ικανότητα του τυφλού παρατηρητή για την αντίληψη της τέχνης, τότε μπορεί κανείς να δει την αλλαγή στην έκφρασή τους και την όψη τους, η οποία φωτίζεται ενώ εκείνοι συνεχίζουν να ερευνούν βαθύτερα προσπαθώντας να απορροφήσουν όλες τις αξίες του πολιτισμού ο οποίος παρήγαγε ένα τέτοιο αριστούργημα.

Σ η μ ε ί ω σ η :

Σημειώνουμε ότι υποψηφιότητες για το Ευρωπαϊκό Μουσείο της χρονιάς (EUROPEAN MUSEUM AWARD OF THE YEAR) έστειλαν 70 μουσεία παντός τύπου και κατηγορίας. Από αυτά επελέγησαν 16, τα οποία και έλαβαν έπαινο. Μεταξύ των 16 πιο πάνω διακριθέντων ευρωπαϊκών μουσείων, είναι και το "Μουσείο Αφής" του Φάρου Τυφλών Ελλάδος, στην οδό Δοϊράνης 198 στην Καλλιθέα (Ταχ.Κώδ. 176 73) τηλ. 9415222.

Για πληροφορίες: Ιφιγένεια Πολυδώρου-Μπενάκη, Κοινων.Λειτουργός.-

